

**KÜLTÜREL MİRAS EĞİTİMİNİN ORTAÖĞRETİM COĞRAFYA
EĞİTİMİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ**

Merve Aydemir

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

NİSAN, 2024

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren ... (...) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Merve

Soyadı : Aydemir

Bölümü : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi

İmza :

Teslim tarihi : .../.../2025

TEZİN

Türkçe Adı : Kültürel Miras Eğitiminin Ortaöğretim Coğrafya Eğitimindeki Yeri ve Önemi

İngilizce Adı : The Place and Importance of Cultural Heritage Education in Secondary Geography Education

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Merve Aydemir

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Merve Aydemir tarafından hazırlanan “Kültürel Miras Eğitiminin Ortaöğretim Coğrafya Eğitimindeki Yeri ve Önemi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Salih Şahin

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Başkan: Prof. Dr. Salih Şahin

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: Prof. Dr. Mutlu Yılmaz

(Beşeri ve İktisadi Coğrafya Ana Bilim Dalı, Ankara Üniversitesi)

Üye: Prof. Dr. Özlem Yağbasan

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 11/10/2024

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban Çetin

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Çok özlediğim babama

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmamda planlanmasında, araőtırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalıőmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren sayın hocam Prof. Dr. Salih şahin'e sonsuz teőekkürlerimi sunarım. Sabrı ve anlayışı için minnettarım.

Bu süreç içerisinde benden desteğini esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

**KÜLTÜREL MİRAS EĞİTİMİNİN ORTAÖĞRETİM COĞRAFYA
EĞİTİMİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Merve Aydemir
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Nisan 2024

ÖZ

UNESCO 1972 yılındaki 17. Genel konferansında dünya kültürel ve doğal mirasının korunmasına dair sözleşmeyi kabul etmiştir. Türkiye ise bu sözleşmeye 1923 yılında resmen taraf olmuştur. Dünya Mirası Listesi'nde Dünya Miras Alanı olarak ilan edilen 1199 miras yer almaktadır. Türkiye'nin bu listede 19'u kültürel, 2'si karma olmak üzere 21 miras alanı bulunmakta olup bunlar somut kültürel mirastır. Somut olmayan kültürel miras ise toplulukların, grupların veya bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlardır. Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmesi yöntemi kullanılmıştır. Buna göre araştırmacı tarafından 7 coğrafya öğretmenin katılımıyla gerçekleşen görüşmede, katılımcılara, çalışmanın amacı doğrultusunda etik kurul izni dahilinde sorular sorularak kayıt altına alınmıştır. Katılımcılardan elde edilen görüşler çözümlenerek metin haline dönüştürülmüş ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Elde edilen verilere göre, katılımcılar tarafından kültürel miras konusunun diğer pek çok branştan coğrafya öğretimi konuları içinde daha önemli yer tutması gerektiği ancak, mevcut durumda bu konuda yeterince üzerinde durulmadığı ve bazı sorunların yaşandığı ifade edilmiştir. Kültürel miras konularına yönelik özellikle son dönemde öğrenci farkındalığının düşük olduğu ve bu konuda teknolojik gelişmelerin etkisinin göz ardı edilmemesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Çalışmada elde edilen bulgular ışığında kültürel miras konularının geleceğe yönelik aktarımında materyal, yöntem ve teknik gibi hususlar bakımından daha etkin ders planlarının hazırlanarak uygulanması gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Coğrafya, kültür, miras, kültürel miras, coğrafya eğitimi.
Sayfa Adedi : xiv + 82
Danışman : Prof. Dr. Salih Şahin

**THE PLACE AND IMPORTANCE OF CULTURAL HERITAGE
EDUCATION IN SECONDARY GEOGRAPHY EDUCATION
(M.S. Thesis)**

Merve Aydemir

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

April 2024

ABSTRACT

At its 17th general conference in 1972, UNESCO adopted the convention on the protection of the world cultural and natural heritage. Türkiye officially became a party to this agreement in 1923. There are 1199 heritage sites declared as World Heritage Sites on the World Heritage List. Turkey has 21 heritage sites in this list, 19 of which are cultural and 2 of which are mixed, and these are tangible cultural heritage. Intangible cultural heritage is the practices, representations, expressions, knowledge, skills and related tools, equipment and cultural spaces that communities, groups or individuals define as part of their cultural heritage. In this research, focus group interview method, one of the qualitative research methods, was used. Accordingly, in the interview conducted by the researcher with the participation of 7 geography teachers, the participants were asked questions and recorded in line with the purpose of the study, within the permission of the ethics committee. The opinions obtained from the participants were analyzed and converted into text and some results were obtained. According to the data obtained, it was stated by the participants that the subject of cultural heritage should have a more important place among geography teaching subjects than many other branches, but in the current situation, this issue is not emphasized enough and some problems are experienced. It has been emphasized that student awareness of cultural heritage issues has been low, especially in recent years, and that the impact of technological developments on this issue should not be ignored. In the light of the findings obtained in the study, it is suggested that more effective lesson plans should be prepared and implemented in terms of materials, methods and techniques in the future transfer of cultural heritage issues.

Key Words : Geography, culture, heritage, cultural heritage, geography education.
Page Number : xiv + 82
Supervisor : Prof. Dr. Salih Sahin

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	7
1.3. Araştırmanın Önemi.....	8
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	10
1.5. Araştırmanın Sınırlıkları.....	11
1.6. Tanımlar.....	11
BÖLÜM II.....	12
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	12

2.1. Kültür	12
2.2. Miras.....	15
2.3. Kültürel Miras	17
2.4. Kültürel Miras ile İlgili Disiplinler	28
2.4.1. Kültürel Antropoloji	28
2.4.2. Arkeoloji	30
2.4.3. Tarih.....	31
2.4.4. Sanat Tarihi.....	33
2.4.5. Mimarlık	34
2.4.6. Etnoloji ve Folklor	35
2.4.7. Kültürel Miras Yönetimi	37
2.4.8. Kültürel Miras ve Coğrafya	38
2.5. Kültür ve Coğrafya	39
2.6. İlgili Araştırmalar	42
BÖLÜM III	47
YÖNTEM.....	47
3.1. Araştırmanın Modeli	47
3.2. Çalışma Grubu	48
3.3. Uygulama	48
3.4. Veri Toplama Araçları	48
3.5. Verilerin Analiz Edilmesi	49
BÖLÜM IV	50
BULGULAR VE YORUM	50
4.1. Tartışma.....	59
BÖLÜM V	63

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	63
5.1. Sonuç	63
5.2. Öneriler	65
KAYNAKLAR.....	67
EKLER.....	76
Ek 1. Odak Grup Görüşmesi Formu.....	77
Ek 2. Etik Onay Formu	79
Ek 3. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	81

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Katılımcı Bilgi Tablosu</i>	48
Tablo 2. <i>Soru ve Cevaplar Çizelgesi</i>	50

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MEM	Millî Eğitim Müdürlüğü
TDK	Türk Dil Kurumu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu kısımda, araştırmanın problem durumuna, önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlamalara yer verilmiştir.

Kültürel miras, bir toplumun tarih boyunca biriktirip kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi değerlerin tümünü kapsar. Bu miras; tarihi yapılar, arkeolojik kazı alanları, anıtlar, edebi ürünler, diller, gelenek-görenekler, sanatsal çalışmalar, halk kültürü, el sanatları, müzik ve ritüeller gibi geniş bir içerikte insanlığın yaratıcı ve tarihsel üretimlerini yansıtır. Bu yönüyle kültürel miras, hem bireysel hem de toplumsal kimliğin inşasında temel bir rol oynar. Toplumların ortak hafızası niteliğindeki bu değerler, bireylerin geçmişle bağ kurmasını, kimliğini anlamasını ve geleceği şekillendirmesinde bir dayanak noktası sunar (Türkbay, 2021).

Kültürel miras ile ilgili geçmişten günümüze çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bunlardan biri 'de UNESCO tarafından başlatılan çalışmadır. Bu kapsamda UNESCO, 1972'de düzenlenen 17. Genel Konferans'ta dünya çapındaki kültürel ve doğal mirasların korunmasını amaçlayan sözleşmeyi kabul etmiştir. Türkiye ise bu sözleşmeye 1983 yılında resmi olarak taraf olmuştur. Dünya Miras Listesi'nde yer alan 1154 miras alanının 897'si kültürel, 218'i doğal ve 39'u hem doğal hem de kültürel nitelik taşımaktadır. Türkiye bu listede 17'si kültürel, 2'si karma olmak üzere toplam 19 alana sahiptir. Bu alanlar, somut kültürel miras kapsamında değerlendirilmektedir. Öte yandan, somut olmayan kültürel miras; topluluklar, gruplar ya da bireylerin kültürel miraslarının bir parçası olarak kabul ettikleri uygulamalar, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara dair araçlar, malzemeler ve kültürel mekânları içerir. Türkiye, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesini 2006 yılında kabul etmiştir. Bu sözleşmenin 16., 17. ve 18. maddelerine göre üç tür liste oluşturulmuştur: İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi, Acil Koruma Gerektiren Somut

Olmayan Kültürel Miras Listesi ve Korumanın İyi Uygulamaları Kaydı. Türkiye'nin somut olmayan kültürel miras listesinde toplam 21 unsur bulunmaktadır. Bunlardan 20'si Temsili Liste'de yer alırken, yalnızca ıslık dili Acil Koruma Gerektiren Liste'de bulunmaktadır. ıslık dili, günümüzde unutulma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu ve yeni nesiller tarafından giderek daha az bilindiği için bu listeye dâhil edilmiştir (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2024).

Kültürel miras, UNESCO'nun da altını çizdiği gibi, insanlığın ortak geçmişine ait önemli bir değerler bütünüdür. Bu miras, bir toplumun ya da genel anlamda insanlığın geçmişte geliştirdiği bilgi, beceri, yaşam biçimi ve sanat anlayışını günümüze taşıyan bir köprüdür. Maddi kültürel miras; tarihi yapılar, arkeolojik alanlar, müzeler ve sanat eserleri gibi fiziksel unsurları kapsarken, manevi kültürel miras ise dil, inanç sistemleri, gelenekler ve görenekler gibi soyut ancak toplumsal bellekte derin izler bırakan öğeleri içerir (UNESCO, 2024). Bu mirasın korunması, yalnızca kültürel açıdan değil; aynı zamanda ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik açısından da önem arz etmektedir. Örneğin, tarihi şehirler ve kültürel miras alanları, turizm açısından fırsatlar sunarken, aynı zamanda buldukları bölgelerin sosyo-ekonomik yapısını da olumlu yönde etkileyebilir. Kültürel mirasın uzun vadeli ve sürdürülebilir şekilde korunması, yerel ekonomiyi canlandırır, istihdam olanakları yaratır ve toplumsal ilişkileri güçlendirir. Ancak bu süreci yalnızca ekonomik getiriler ya da turizmle sınırlı tutmak yeterli değildir; toplumsal farkındalık ve eğitim, bu sürecin ayrılmaz parçaları olmalıdır. Bu noktada, kültürel mirasın korunmasında eğitim politikalarına büyük görev düşmektedir. Özellikle coğrafya eğitiminde kültürel ve doğal mirasa ilişkin konulara daha fazla yer verilmesi, öğrencilerin bu alanlarda bilinçlenmelerine katkı sağlayabilir. Eğitim politikaları sadece farkındalık yaratmakla kalmamalı, aynı zamanda öğrencileri kültürel mirası sahiplenmeye ve korumaya yönlendirecek projelerle desteklenmelidir. Örneğin, UNESCO Dünya Miras Listesi'ndeki alanların tanıtımı, okul gezileri, kültürel miras odaklı projeler ve etkileşimli eğitim materyalleri, öğrencilere bu konuda doğrudan deneyim kazandırabilir.

Coğrafya derslerinde işlenen konular, öğrencilere doğal ve kültürel mirasın bulunduğu yerler hakkında derinlemesine bilgi sağlar. Öğrenciler, yaşadıkları çevreyi tanımaya başladıkça, bu çevrede yer alan kültürel miras unsurlarına dair bir farkındalık da geliştirirler. Örneğin, tarihi bir şehrin coğrafi konumu, o şehirdeki yaşam biçimini nasıl etkilediğini ve şehrin tarihsel süreç içerisindeki önemini kavramak için temel bir zemin sunar. Bu bağlamda, kültürel değer taşıyan yapıların anlaşılması da daha mümkün hale gelir.

Coğrafya eğitimi, öğrencilere mekâna dayalı düşünme becerisi kazandırarak, kültürel mirasın yerel ve küresel düzeyde nasıl korunması gerektiğine dair bir bakış açısı kazandırır. Kültürel mirasın sürdürülebilirliği, hem doğal çevrenin hem de insan yapımı unsurların korunmasına bağlıdır. Bu eğitim süreci, öğrencilere yalnızca sürdürülebilirlik kavramını öğretmekle kalmaz, aynı zamanda insan ile çevre arasındaki dengeyi nasıl sağlayabileceklerini kavramalarına da yardımcı olur. Örneğin, tarihi bir yerleşim alanının korunması, o bölgedeki doğal yaşamın da zarar görmemesini gerektirir.

Coğrafya derslerinde ele alınan sürdürülebilir kalkınma hedefleri, kültürel mirasın bugünkü ve gelecek nesiller için yaşatılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesine imkân tanır. Kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara sürdürülebilir bir biçimde aktarılması, sadece devletlerin ya da uluslararası kuruluşların değil, bireylerin de etkin katılımını gerektiren bir süreçtir. Bu süreçte eğitim –özellikle coğrafya eğitimi– öğrencilerin mekânsal farkındalık ve kültürel bilinç kazanmalarına destek olarak önemli bir rol oynar. Coğrafya eğitimiyle desteklenen kültürel miras stratejileri, yerel ve küresel ölçekte daha etkili ve sürdürülebilir sonuçların ortaya çıkmasına katkı sağlar.

Coğrafya eğitimi, insan ile çevresi arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin mekân üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik disiplinler arası bir alandır. Bu alan, yalnızca doğal çevreyi açıklamakla sınırlı kalmaz; beşeri coğrafya aracılığıyla toplumların mekânsal yapıları, kültürel özellikleri ve tarihsel gelişimleri üzerine de bilgi sunar. Coğrafya eğitimi sayesinde öğrenciler, kültürel mirasın anlaşılması, korunması ve sürdürülebilir şekilde yönetilmesi konusunda önemli beceriler kazanır. Gelecek nesillere kültürel miras kavramının aktarılabilmesi için bu kavramın farklı yönleriyle ele alınarak öğretilmesi gereklidir. Kültürel miras eğitimi, bu değerlerin öğrenilmesi, benimsenmesi ve yaşatılması adına oldukça önemlidir. Bu nedenle, hem okulda hem de okul dışı ortamlarda bireylerin bu konuda bilinçlendirilmesi gerekir. Eğitimin temel uygulama alanlarından biri olan okullarda, kültürel miras eğitimi mutlaka yer almalıdır. Her ne kadar birçok disiplin bu eğitimi verebilse de, kültürel miras konularının işlenmesi açısından en uygun alan coğrafyadır. Çünkü coğrafya, hem fiziki hem beşeri öğeleri insanla ilişkilendirdiği için, bu konunun aktarılması ve incelenmesi adına ideal bir bilim dalıdır (Şahin, 2022).

Ortaöğretim coğrafya derslerinde kültürel miras eğitimi verilmesi, öğrencilerin hem tarihi hem de kültürel alanlara dair bilgi edinmelerine yardımcı olur. Bu sayede öğrenciler, kültürel miras alanlarının geçmişimiz, kimliğimiz ve geleceğimiz açısından ne denli önemli olduğunu kavrarlar. Aynı zamanda bu süreçte, somut kültürel mirasın zarar görmesine neden

olan etkenleri tanıyarak, bu mirasın korunması gerektiğine dair bilinç geliştirirler. Bu bilinçlenme sonucunda kültürel miras yönetim planlarının toplum tarafından kabul edilmesi ve uygulanması daha kolay hale gelir (Batmaz & Biçici, 2021).

Coğrafya derslerinde ele alınan temalar, öğrencilere hem doğal hem de kültürel mirasın bulunduğu yerlerle ilgili detaylı bilgiler sunar. Öğrenciler yaşadıkları çevreyi tanıdıkça, bu çevredeki kültürel miras öğelerine karşı duyarlılık geliştirirler. Örneğin, tarihî bir yerleşim yerinin coğrafi konumunun, o yerdeki yaşam biçimini nasıl şekillendirdiğini anlamak; o bölgenin tarihsel süreçteki rolünü ve barındırdığı kültürel miras unsurlarını kavrayabilmek açısından önemlidir. Coğrafya eğitimi, öğrencilere mekânsal düşünme becerisi kazandırarak, kültürel mirasın hem yerel hem de küresel düzeyde nasıl korunması gerektiğini öğretir. Eğitim kurumları bu sürecin en önemli aktörlerinden biridir. Coğrafya eğitimi, öğrencilere içinde yaşadıkları çevrenin tarihsel ve kültürel özelliklerini anlama imkânı sunar. Haritalar, keşifler, yerleşim tarihleri ve afetlerin topluluklar üzerindeki etkileri gibi konular, öğrencilerin geçmişe dair farkındalık kazanmalarını sağlar (Coşkun & Kurt, 2021). Örneğin, İstanbul gibi çok katmanlı kültürel birikime sahip şehirler, hem doğal hem beşeri coğrafya dersleri için zengin içerikler sunar. Bu şehir üzerinden yapılan çalışmalar sayesinde öğrenciler, geçmiş uygarlıklardan günümüze kalan mirasın nasıl oluştuğunu ve nasıl korunması gerektiğini daha iyi anlarlar (Gümüüşçü, 2018).

Belirtilenlerden hareketle, bu çalışmada Coğrafya eğitimi çerçevesinde kültürel miras eğitiminin yeri, öğrencilere kazandıracığı beceriler ve farkındalıklar hakkında bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

1.1. Problem Durumu

Türkiye, 1982 yılında kültürel ve doğal mirasın korunmasına yönelik uluslararası sözleşmeyi imzalamıştır. Bu gelişmenin ardından, UNESCO Dünya Mirası Komitesi tarafından oluşturulan Dünya Mirası Listesi'nde 1154 miras alanı yer almakta olup, bunlardan 19'u Türkiye'de bulunmaktadır (UNESCO, 2024). Türkiye'nin bu listeye giren önemli kültürel miras alanlarına sahip olması, eğitim sisteminde kültürel miras konusuna yer verilmesini gerekli kılmıştır. Bu konunun öğretiminde en etkili derslerden biri ise coğrafya dersidir. Bu nedenle, coğrafya müfredatında kültürel mirasla ilgili içeriklere yer verilmektedir.

Coğrafya eğitimi, doğa ve insan unsurlarının karşılıklı etkilerini ele aldığı için kültürel mirasın öğretilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Coğrafya dersleri sayesinde

öğrenciler, yalnızca kendi çevrelerindeki değil, ulusal ve uluslararası düzeydeki kültürel miras alanlarını da tanıma imkânı bulurlar. Bu durum, öğrencilerin kültürel ve doğal mirasların korunmasının neden önemli olduğunu anlamalarını sağlarken, aynı zamanda bu değerlere karşı duyarlılık ve koruma bilinci geliştirmelerine katkıda bulunur (Karabağ, 1998; Şahin, 2022).

Kültürel miras eğitimi, coğrafya derslerinin tamamlayıcı bir parçası olarak değerlendirilebilir. Kültürel miras; toplumların tarihsel süreç içerisinde oluşturdukları maddi ve manevi değerlerin bütünü olup, bireylerin kimlik kazanımlarında ve geçmişleriyle bağ kurmalarında etkili olmaktadır. Öte yandan, coğrafya eğitimi bireylerin çevrelerini anlamalarını, mekânsal algı geliştirmelerini ve insan-çevre ilişkisini kavramalarını destekler. Bu çerçevede, kültürel miras konularının coğrafya derslerine entegre edilmesi, öğrencilerin yalnızca doğal çevreyi değil, aynı zamanda bu çevrede şekillenen tarihsel ve kültürel yapıları da öğrenmelerine olanak tanır.

Coğrafya eğitimi, öğrencilere yaşadıkları çevreyi daha iyi tanıma ve anlama becerisi kazandırır. Bu süreçte, kültürel miras eğitimi devreye girerek, coğrafi çevrelerin tarihsel ve kültürel süreçlerle nasıl şekillendiğini daha derinlemesine kavramalarını sağlar. Örneğin, bir kentin tarihi yapıları ve anıtları, o bölgenin coğrafi özelliklerinin — konumu, iklimi ve doğal kaynakları gibi — tarih boyunca toplumsal gelişimi nasıl etkilediğini açıklamak için önemli ipuçları sunar (Yazıcı, 2014).

Kültürel miras, toplumların ortak belleğini oluşturur ve bireylerin kimlik inşasında etkili bir unsurdur. Coğrafya eğitimi sayesinde, öğrenciler yaşadıkları bölgelerin kültürel ve tarihî değerlerini öğrenerek, kendilerini daha geniş tarihsel ve kültürel bağlamlar içinde konumlandırabilirler. Bu öğrenme süreci, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal kimliklerini güçlendirmelerine katkıda bulunur.

Ayrıca coğrafya eğitimi, kültürel miras alanlarının korunması konusunda farkındalık geliştirilmesinde önemli bir görev üstlenir. Öğrenciler, tarihi ve doğal mirasın neden korunması gerektiğini öğrenir ve bu koruma süreçlerinde nasıl sorumluluk alabileceklerini keşfederler. Sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinde, çevresel dengenin sağlanması ve kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması için izlenmesi gereken stratejiler, coğrafya dersleri aracılığıyla öğrencilere kazandırılabilir.

Coğrafya dersleri, öğrencilere yalnızca fiziksel çevreyi tanıtmakla kalmaz; aynı zamanda somut kültürel miras unsurları (tarihi yapılar, anıtlar, arkeolojik sit alanları gibi) ve somut

olmayan kültürel miras öğeleri (dil, gelenek, ritüel gibi) hakkında da bilgi sunar. Bu iki miras türü, coğrafi faktörlerle birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilere daha kapsamlı ve çok boyutlu bir bakış açısı kazandırılır. Kültürel miras alanları aynı zamanda sürdürülebilir turizm açısından önemli fırsatlar barındırır. Coğrafya eğitimi, öğrencilerin bu alanların ekonomik yararlarını fark etmelerini ve bu mirasın turizm yoluyla nasıl korunabileceğini anlamalarını sağlar. Böylece, kültürel mirasın korunması yalnızca kültürel açıdan değil, ekonomik kalkınma açısından da önemli bir konu olarak ele alınır (Gümüştü, 2004; Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005; Özçağlar, 2015).

Kültürel mirasın korunması, sadece hükümetlerin veya uluslararası kuruluşların sorumluluğunda değildir; bireyler de bu sürecin önemli aktörlerindedir. Coğrafya eğitimi, öğrencilerin kültürel mirasa karşı sorumluluk bilinci geliştirmelerine katkıda bulunur. Öğrenciler bu sayede, kültürel mirasın korunmasına yönelik çeşitli etkinlik ve projelere katılım sağlayarak hem bilgi edinir hem de bu değerleri gelecek nesillere aktarma konusunda bilinçlenir.

Bir toplumun kültürel mirası, o toplumun tarihsel birikimi ve kültürel kimliğinin temel yapı taşlarını oluşturur. Bu mirasın korunarak gelecek nesillere aktarılması büyük önem taşır. Ancak, günümüzde küreselleşme, plansız kentleşme, kontrolsüz turizm faaliyetleri ve toplumsal farkındalık eksikliği gibi etkenler, kültürel mirasın zarar görmesine neden olmaktadır. Özellikle öğrenciler arasında bu mirasın değeri konusunda bilgi eksikliği göze çarpmaktadır. Bu nedenle, kültürel miras bilincinin erken yaşlarda kazandırılması gerektiği, eğitim çevrelerince sıklıkla dile getirilmektedir.

Yaşadığımız çevrede, kültürel miras açısından büyük değer taşıyan pek çok alan bulunmaktadır. Ancak, öğrenciler bu alanların farkında olmamakta ve kültürel mirasın neden korunması gerektiğini yeterince anlayamamaktadır. Bu durum, önemli bir eğitim eksikliğine işaret etmektedir. Öğrencilerin bu mirasın taşıdığı anlamı kavrayabilmeleri için erken yaşlarda bilinç kazanmaları büyük önem taşımaktadır.

Öte yandan, okul yönetimi ve veliler, coğrafya derslerinin kültürel miras eğitimiyle desteklenmesinin öğrencilerin gelişimine katkı sağlayacağı konusunda hemfikirdir. Buna karşın, bu konuda somut uygulamaların hayata geçirilmemesi nedeniyle öğrenciler, kültürel miras bilinci edinme fırsatından uzak kalmaktadır. Bu eksiklik, derslerde işlenen konuların öğrenciye yeterince değer katamamasına yol açmaktadır.

Kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için, öğrencilerin bu alanda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Ancak, coğrafya derslerinde kültürel miras konularına yeterince yer verilmemesi ve uygulamalı öğretim yöntemlerinin sınırlı düzeyde kullanılması, öğrencilerin farkındalık geliştirmesini zorlaştırmaktadır. Bu doğrultuda hazırlanan bu çalışma, kültürel mirasın coğrafya eğitimindeki yeri ve önemi üzerine öğretmen görüşlerini içermekte ve kültürel miras eğitiminin mevcut durumu hakkında genel bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Kültürel miras alanlarında genç kuşakların bilinçlendirilmesi, son yıllarda önemli bir gereklilik hâline gelmiştir. Bu eğitimin verileceği ders düşünüldüğünde, coğrafya dersi en uygun seçenek olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, coğrafya ders kitaplarında ve müfredatında kültürel miras öğelerine yer verilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Araştırmanın odak noktası da, kültürel mirasın coğrafya eğitimindeki yeri ve önemidir. Bu amaçla, daha önce kültürel miras konusunda farklı alanlarda yapılmış çalışmalar incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Ayrıca, coğrafya eğitimi kapsamında kültürel miras konusundaki gelişmeleri takip etmek, çalışmanın amacına ulaşması açısından oldukça değerlidir.

Bu çerçevede, çalışmanın temel amacı; coğrafya eğitimi ve öğretimi kapsamında kültürel miras konularının ne derece yer bulduğunu ve bu konulara öğretmenlerin nasıl yaklaştığını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda hem öğretim programlarında hem de ders kitaplarında kültürel miras konularının ele alınış biçimi, kullanılan materyallerin durumu, karşılaşılan sorunlar ve öğretmenlerin bu konudaki önerileri detaylı şekilde incelenmiştir.

Bu kapsamda araştırmada temel amaç şu probleme yanıt aramaktır: Kültürel miras eğitiminin ortaöğretim coğrafya eğitimindeki yeri ve önemi nedir? Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Ortaöğretim coğrafya ders kitaplarında kültürel miras konusu nasıl ele alınmaktadır?
2. Türkiye'deki kültürel miras öğeleri coğrafya eğitiminde öğrencilere nasıl aktarılıyor?
3. Türkiye'deki kültürel miras öğelerinin öğreniminin coğrafya eğitimi açısından önemi nedir?
4. Coğrafya öğretmenlerinden alınan görüşlere göre kültürel miras konularının coğrafya eğitimindeki yeri ve önemi nedir?

5. Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya derslerinde kültürel miras konularının ele alınışı ve işlenişi konusunda düşünceleri nelerdir?
6. Coğrafya öğretmenleri konuya ilişkin öğretimde ne gibi sorunlar yaşamaktadır ve neler önermektedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Kültürel mirasın korunması hususu her geçen gün önemini giderek artırmaktadır, insanoğlu var olduğu günden itibaren gelecek nesillere miras bırakma eğiliminde olduğu açıktır. Nitekim yeni nesillerin de önceki kuşaktan kalan mirasın korunması hususunda özellikle gelişmekte olan ülkelerde zorlandığı görülmektedir. Bu nedenle eğitim öğretim faaliyeti içerisinde bulunan öğrencilerin kültürel ve tarihi mirasların korunmasına dair dikkatlerinin çekilmesi gerekmektedir. Bu amaç için bir ders seçilmesi gerekirse en uygun ders coğrafya dersidir. Coğrafya müfredatı içerisinde kültürel miras kazanımlarının bulunması ve öğretmenler tarafından kalıcı izli bir öğrenme sağlanması gerekir. Bu araştırmanın önemi, kültürel mirasın sadece geçmişin bir parçası olarak değil, toplumların kimliklerini, değerlerini ve tarihsel sürekliliklerini koruyarak gelecek kuşaklara aktarılmasında merkezi bir rol oynamasından ileri gelmektedir. Kültürel miras, bir toplumun kimliğini şekillendirir ve bireylerin ait oldukları toplumu daha derin bir şekilde anlamalarını sağlar. Ancak modern dünyada, özellikle teknolojik gelişmeler ve küreselleşme gibi unsurlar, genç nesillerin bu mirasa karşı farkındalıklarının azalmasına yol açmaktadır. Bu noktada eğitim, kültürel mirası koruma ve gelecek nesillere aktarma sürecinin en etkili araçlarından biri haline gelmiştir. Kültürel miras, bir toplumdaki ortak geçmişi yansıtan, tarihi ortaya koyan, sadece ilgili toplumu değil tüm insanlık için önemli olan bir zenginliktir (Kuşcuoğlu & Taş, 2017).

Coğrafya eğitimi, bireylere çevrelerini tanıma, mekânsal farkındalık kazanma ve doğal ile beşerî olayları anlama yetisi kazandıran bir disiplindir. Bu kapsamda kültürel miras eğitimi, coğrafya derslerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Kültürel miras, bir toplumun tarih boyunca biriktirdiği maddi ve manevi değerler bütünü olarak tanımlanabilir. Bu miras, tarihsel binalardan halk danslarına, yerel geleneklerden mutfak kültürüne kadar uzanan geniş bir yelpazeyi kapsar. Coğrafya eğitimi ise bu mirası anlama, koruma ve gelecek kuşaklara aktarma sorumluluğunu taşır (Külcü, 2020).

Kültürel miras eğitiminin coğrafya derslerindeki önemi, bireylerin yaşadıkları çevreyi ve geçmişi daha iyi kavrayabilmesi açısından büyüktür. Öğrenciler, yerel ve küresel düzeyde

kültürel farklılıkların farkına vararak, kendi kültürlerine karşı daha bilinçli hale gelirler. Bu da kültürel mirası koruma bilincinin artmasına, sürdürülebilir yaşam biçimlerinin benimsenmesine ve toplumsal uyumun güçlenmesine katkı sağlar.

Kültürel miras, bireylerin yaşadıkları çevreyi ve geçmişlerini anlamalarında önemli bir rol oynar. Bu değerlerin korunması ve sonraki nesillere aktarılması, ancak bu konuda farkındalık sahibi bireylerin yetiştirilmesiyle mümkündür. Bu noktada, coğrafya eğitimi öğrencilerin hem çevresel hem de kültürel unsurları tanımalarına imkân sunar. Kültürel mirasın coğrafya derslerinde ele alınması, öğrencilerin tarihî ve kültürel bağlamı kavramalarını kolaylaştırır. Toplumsal değerlerin aktarılmasında eğitim en etkili araçlardan biri olarak görülmektedir ve bu bağlamda coğrafya dersleri, kültürel miras bilincinin kazandırılmasında temel bir işlev üstlenmektedir (Külcü, 2020).

Öğrencilerin kültürel mirasa karşı bilinç kazanmaları, onların yaşadıkları çevredeki çeşitliliği fark etmelerini ve bu çeşitliliğe saygı duymalarını sağlar. Aynı zamanda, kendi kültürel değerlerine karşı daha duyarlı bireyler olarak yetişmelerine katkı sunar. Bu durum, hem kültürel mirasın korunmasına yönelik duyarlılığı artırır hem de sürdürülebilir yaşam anlayışının gelişmesini destekler. Böylece, kültürel değerlerin yalnızca korunması değil, aynı zamanda toplumsal bütünleşmeye ve kültürel çeşitliliğe saygının pekişmesine katkı sağlanmış olur.

Kültürel miras eğitimi, bireylerin kimlik oluşumunda önemli bir yere sahiptir. Bireylerin kültürel mirasla kurdukları bağ, onların toplum içinde kendilerini tanımalarına ve ait oldukları kültürel yapıyı benimsemelerine olanak tanır. Coğrafya eğitimi sayesinde bireyler yalnızca fiziksel çevrelerini değil, aynı zamanda bu çevrenin tarihsel ve kültürel geçmişini de kavrayarak daha bilinçli ve sorumluluk sahibi bireyler haline gelirler. Yapılan araştırma, kültürel mirasın ortaöğretim coğrafya programında yeterince yer almadığını ortaya koymakta ve bu eksikliğin giderilmesine yönelik öneriler sunmaktadır. Coğrafya öğretmenlerinin görüşlerine dayanan bu çalışma, kültürel miras konularının daha ayrıntılı biçimde ele alınması gerektiğini ve ders içeriklerinin bu doğrultuda yeniden düzenlenmesinin önemini vurgulamaktadır. Somut ve soyut kültürel miras unsurlarının öğrencilere etkili şekilde aktarılabilmesi için yenilikçi öğretim araçları ve teknolojilerinden faydalanılması gerektiği belirtilmektedir (Çengelci, 2012). Bu yönüyle çalışma, kültürel miras eğitiminin coğrafya dersleri aracılığıyla daha etkili biçimde verilmesi gerektiğini ortaya koyarak eğitim sistemine anlamlı bir katkı sunmaktadır. Araştırma, ortaöğretim coğrafya öğretiminde kültürel mirasın yerini tespit etmek ve öğretmen görüşlerini analiz

etmek açısından önem arz etmektedir. Kültürel miras eğitimi, coğrafya öğretiminin vazgeçilmez bir parçasıdır ve bu iki alan birlikte ele alındığında, öğrencilere hem mekânsal farkındalık hem de kültürel bilinç kazandırmaktadır. Coğrafya dersi, kültürel mirasın sürdürülebilirliğini sağlayacak stratejilerin geliştirilmesi açısından uygun bir zemin oluşturmaktadır. Bu nedenle, coğrafya derslerinde kültürel mirasa daha fazla yer verilmesi, öğrencilerin hem kültürel hem de çevresel sürdürülebilirlik konusunda daha bilinçli bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunacaktır. Coğrafya eğitiminde kültürel mirasın ele alınması, öğrencilere geçmişi ve bugünü daha iyi anlama konusunda derinlik kazandırır. Bu eğitim sayesinde öğrenciler, kültürel çeşitliliği tanıyan, kültürel değerlere saygı duyan ve çevreye duyarlı bireyler olarak yetişirler (Kavuşan, 2023).

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu çalışmanın varsayımları şu şekilde belirtilebilir:

1. Ortaöğretim coğrafya eğitimi, kültürel miras bilincini geliştirmede etkili bir araçtır.
2. Ortaöğretim coğrafya öğretim programlarında kültürel mirasa yeterince yer verilmemektedir.
3. Türkiye'nin her yerindeki okullarda aynı MEB 2022-2023 eğitim öğretim yılı Coğrafya ders kitabının kullanıldığı varsayılmaktadır.
4. Öğrencilerin kültürel miras farkındalığı, coğrafya öğretmenlerinin bilgi ve donanımı ile ilişkilidir.
5. Coğrafya öğretmenlerinin kültürel miras konularını istenen düzeyde ve sürede öğrenciye aktardığı varsayılmıştır.
6. Ortaöğretim coğrafya öğretmenlerinin 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nı kullanarak yıllık plan oluşturduğu varsayılmaktadır.
7. Araştırma grubunun veri toplama aracına içten ve samimi bir şekilde cevap verdikleri varsayılmaktadır.
8. Ortaöğretimde kültürel miras eğitiminin planlı ve sistematik bir şekilde verilmesi, toplumun kültürel mirası koruma bilincini artırır.
9. Kültürel miras eğitiminin ortaöğretimde etkili bir şekilde verilmesi, öğrencilere çevreye duyarlılık ve toplumsal sorumluluk kazandırır.

1.5. Araştırmanın Sınırlıkları

Bu yüksek lisans tezinin sınırlılıkları şu şekilde belirtilebilir:

1. Bu çalışma MEB 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programı ile sınırlıdır.
2. MEB 2022-2023 eğitim öğretim yılı ortaöğretim coğrafya ders kitaplarıyla sınırlıdır.
3. Araştırma grubu Ankara ilinde görev alan 7 coğrafya öğretmeni ile sınırlıdır.
4. Odak grup görüşmesi soruları uygun bulunan 10 adet soru ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Tanımlar kısmında araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturan ve sıkça kullanılan bazı terimlerin anlamları belirtilmiştir.

Coğrafya, doğal ortamın oluşum ve gelişimini, doğal ortam ile insan arasındaki karşılıklı etkileşimi ve bu etkileşim sonucu ortaya çıkan insanların çeşitli beşeri ve ekonomik faaliyetlerini inceleyen bir bilimdir.

Zaman içinde farklı anlamlarda kullanılıp farklı şekilde tanımlansa bile coğrafya asıl olarak bir mekan bilimidir. Coğrafya yeryüzünün betimlenmesiyle ilgilenir (Doğanay, 2000). İnsanlarla onların çevresi arasındaki karşılıklı ilişkileri araştıran bir disiplindir (Özçağlar, 2000). Aynı zamanda sürekli değişim içinde olan mekânı anlamaya yönelik bir uğraştır. Coğrafya, insan faaliyetlerini yer açısından ele alır ve bu faaliyetleri mekânsal bakış açısıyla anlamlandırmaya çalışır (Gregory, 2009; Livingstone, 2009).

Kültürel Miras, bir toplumun yarattığı ve zamanla geliştirdiği gelenekler, uygulamalar, mekanlar, nesnelere, sanat biçimleri ve değerler gibi unsurları kapsayan, yaşam tarzlarını yansıtan ve kuşaktan kuşağa aktarılan ortak birikimi ifade eder (Hartmann, 2020).

Dünya Mirası, insanlık açısından evrensel bir değere sahip olan ve bu nedenle gelecek kuşakların da tanıyıp faydalanabilmesi için Dünya Mirası Listesi'nde yer alan önemli alan ve yerleri kapsar (UNESCO, 2024).

Kültürel Miras Eğitimi, kültürel kaynakların temel öğrenme malzemesi olarak kullanıldığı, bireylerin tarih ve kültür hakkında daha derin bir anlayış kazanmasını hedefleyen bir öğretim yaklaşımıdır (Hunter, 1988).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kültür

Kültür, oldukça geniş bir anlam yelpazesine sahiptir. Kökeni, Latince’de “işlemek”, “yetiştirmek” ve “düzenlemek” anlamlarına gelen “colere” fiilinden türetilen “cultura” terimine dayanır (Çelik, 2020, s. 2). Zamanla bu terimin anlamı genişleyerek, insanın gelişimini ve eğitilmiş bir birey olma hâlini ifade edecek biçimde evrilmiştir. Bu geniş kapsamlı anlamıyla kültür kavramı, ilk kez Antik Roma’nın ünlü hatibi ve düşünürü Marcus Tullius Cicero (M.Ö. 45) tarafından, terimin kökeniyle bağlantılı bir şekilde, insan aklının ve ruhunun işlenmesi ve eğitilmesi yani bireyin şekillendirilmesi anlamında kullanılmıştır.

Kültür kavramı günümüzdeki çağdaş anlamını ise 18. yüzyılda Fransız ve Alman düşünce gelenekleri içerisinde kazanmaya başlamıştır. 18. yüzyıla dek daha çok bir nesnenin ya da durumun niteliğini tanımlamak için kullanılan bu terim, bu yüzyıldan itibaren bireyin gelişimi ya da formasyonu anlamında, özellikle Fransız Ansiklopedilerinde yer almaya başlamıştır. 19. yüzyıla gelindiğinde ise kültür, bilimsel bir nitelik kazanarak, dönemin toplumsal, siyasal ve bilimsel dinamikleri çerçevesinde, kültürün insan toplulukları içindeki görünüş biçimlerinin kapsamlı bir şekilde ele alınması gereken bir sorun alanı hâline gelmiştir.

Türk Dil Kurumu’na (Türk Dil Kurumu [TDK], 2024) göre kültür; tarihsel ve toplumsal gelişim süreci içinde ortaya konulan tüm maddi ve manevi değerlerle birlikte, bu değerlerin sonraki kuşaklara aktarılmasında kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğini gösteren tüm araçların toplamıdır. Aynı zamanda kültür, belirli bir toplum ya da topluluğa özgü düşünce ve sanat ürünlerinin tümü olarak da tanımlanır. UNESCO ise kültürü; bir topluluğun ya da toplumun kimliğini belirleyen, somut ve soyut değerler ile zihinsel ve duygusal özelliklerin bir araya gelmesiyle oluşan; toplumun yaşam tarzını,

gelenek-göreneklerini, inançlarını ve değer yargılarını da kapsayan bir olgu olarak tanımlar (Oğuz, 2011).

Kültür, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal kimliklerinin oluşumunda temel bir rol oynar. Kültürel değerler, insanların yaşam tarzlarını biçimlendirir, düşünce biçimlerini etkiler ve davranışlarına yön verir. Bireylerin kimliklerini şekillendirerek, onların içinde buldukları toplumsal yapı içerisinde kendilerini ifade etmelerine olanak tanır. Kültür, bireylerin birbirleriyle etkileşime geçtiği, anlamlar inşa ettiği ve bu anlamlar aracılığıyla dünyayı yorumladığı dinamik bir süreç ve uygulamalar bütünüdür. Bu süreç yalnızca belli bir topluma ya da bölgeye özgü değil, aynı zamanda insanlığın ortak deneyimini yansıtan evrensel bir yapıdır. Her toplum kendine özgü bir kültüre sahiptir ve bu kültürler zamanla hem değişir hem de birbirlerinden etkilenir.

Kültür, insanların çevrelerini algılama, ona anlam verme ve toplumsal yapıyı sürdürebilme sürecinde temel bir yer tutar. Sanat, edebiyat, müzik ve dans gibi estetik üretimlerin yanı sıra, gündelik yaşamı şekillendiren giyim tarzı, yeme-içme alışkanlıkları, ibadet biçimleri, toplumsal yapı ve ekonomik sistemler de kültürün bir parçasıdır. Kültür, insanların birlikte yaşama biçimlerini, değer sistemlerini, ahlaki ilkelerini ve dünyaya bakış açılarını yansıtır (Nar, 2012).

Sonuç olarak kültür, insan toplumlarının tarih boyunca geliştirdiği ve kendine özgü biçimlerde şekillendirdiği tüm maddi, manevi, entelektüel ve duygusal niteliklerin toplamıdır. Bu özellikler, bireylerin kimliklerini oluşturmalarına, toplumsal ilişkilerini düzenlemelerine ve yaşamı anlamlandırmalarına katkı sunar. Kültür, insanla ve onun faaliyetleriyle doğrudan ilişkilidir; insanlık tarihi boyunca sürekli bir değişim ve gelişim göstermiştir. 1982’de Mexico City’de gerçekleştirilen Dünya Kültürel Politika Konferansı’nda kültür, “...bir toplumu veya insan grubunu karakterize eden tüm manevi, maddi, entelektüel veya duygusal özellikler” olarak tanımlanmıştır (UNESCO, 1982, s. 8). Gökalp’e göre ise kültür, bir milletin dinî, ahlaki, akli, estetik, dilsel, ekonomik ve bilimsel hayatlarının uyumlu bir bütünüdür (Gökalp, 1975). Alfred Kroeber ve Clyde Kluckhohn’un kültür üzerine yaptıkları çalışma, bu kavramı açıklamaya yönelik 164 farklı tanımları içermektedir. Bu da kültürün çok boyutlu ve derinlemesine incelenmesi gereken bir olgu olduğunu göstermektedir.

Kültür, bir topluma ya da insan topluluğuna özgü düşünce ve sanat ürünlerinin tamamıdır. Toplumun bir bireyi olarak insanın öğrendiği bilgi, sanat, gelenek-görenek gibi beceri, alışkanlık ve yetenekleri içeren karmaşık bir yapı olan kültür ya da uygarlık (Güvenç, 2002,

s. 54), bilimsel açıdan uygarlığı, insani açıdan eğitimi ve estetik yönden güzel sanatları temsil eder. Ancak kültür sözcüğü kullanıldığında genellikle hangi bakış açısıyla ele alındığı belirtilmez. Bu durum, kavramın tanımını yapmayı zorlaştırır (Güvenç, 2010). Bu nedenle kültürden bahsederken çok boyutlu düşünmek gerekir.

Kültür; toplumun tüm bireylerinin paylaştığı bilgi, inanç, değer, gelenek ve davranışların toplamıdır (Giddens, 2000, s. 18). Kültür, bunların hepsini kapsar ve bu öğelerin tümü o toplumun kültürel yapısını ortaya çıkarır. Tylor'a göre ise kültür; bireyin bir toplumun üyesi olarak edindiği kavramlar, bilgiler, inançlar, sanat anlayışı, hukuk sistemi, ahlak anlayışı ve diğer tüm yetenek ve alışkanlıkları içeren bir bütündür (Aktaran Dollot, 1991, s. 29). Aynı zamanda kültür; toplumun ortak değerlerini oluşturan edebi, sanatsal, zanaatsal ürünlerle birlikte töreler, giysiler, gelenekler, düşünce ve yaşam biçimlerini de kapsar (Dollot, 1991, s. 9-10; Geçer, 2015, s. 23). Kültür tanımlanırken insan faktörünün olmazsa olmaz olduğu vurgulanmalıdır; çünkü kültür, insani davranışlarla şekillenir.

Kültür, kuşaktan kuşağa aktarılır. Bu aktarım sayesinde geçmişten günümüze gelen alışkanlıklar, gelenekler ve davranış biçimleri oluşur. Bu öğeler, kültürü oluşturan toplumun yaşam biçimini belirlemede en önemli rolü oynar. Kültür, bir toplumdaki hem maddi hem de manevi tüm yapıları kapsayan bir bütündür (Gans, 2018, s. 20).

Kültür, toplumsal düzenin bir çıktısı olarak ortaya çıkar. Geçmişten günümüze aktarılmasının yanı sıra, zaman içinde değişip gelişme özelliği de taşır. Kültür, üretilen somut ürünler üzerinden görünür hale getirilebilir. Raymond Williams (1961), kültürü üç ana başlık altında tanımlar. İlk olarak, kültürün insan mükemmelliği ile ilgili bir süreç ya da durum olduğunu belirten "ideal" tanım vardır. Bu görüşe göre kültür, zamandan bağımsız bir düzen ya da evrensel insanlık haline ait değerlerin keşfedilip tanımlanmasıyla ilgilidir. İkinci tanım olan "belgesel", kültürü insan düşüncesi ve deneyimlerinin farklı yollarla kayıt altına alındığı entelektüel ve yaratıcı birikim olarak görür. Bu yaklaşımda kültür, düşünce ve deneyimlerin, bunların şekillendiği dil, biçim ve uzlaşmaların ayrıntılı olarak değerlendirildiği bir eleştirel etkinliktir. Üçüncü tanım ise kültürü, belirli bir yaşam biçiminin ifadesi olarak ele alır. Bu tanıma göre kültür, yalnızca sanat ve bilgi alanında değil, kurumlar ve gündelik davranışlar yoluyla da anlam ve değerlerin aktarımını sağlar. Williams (1961), bu üç tanımla kültürü bütüncül bir biçimde değerlendirmeyi amaçlamıştır.

Tursal (1988) ise kültürü, tarihsel olarak varlığı bilinen bir toplumun sosyal etkileşimle kuşaktan kuşağa aktardığı, maddi ve manevi yaşam tarzlarının temsil ve dışavurum açısından gelişmiş bir bileşimi olarak tanımlar. Ona göre kültür, hem bireylere hem de

topluma aidiyet duygusu, özel bir kimlik, bütünlük hissi kazandıran; yaşanılan çevreyi ve koşulları kendi hedefleri doğrultusunda dönüştürme arzusunu ve iradesini besleyen; değer, norm ve sosyal kontrol öğeleriyle biçimlenen bir sistemdir (Tursal, 1988).

Kültür, toplumların tarih boyunca oluşturup geliştirdiği ve biriktirdiği maddi-manevi ortak mirasları, bilgi birikimini ve milletleri birbirinden ayıran özgün nitelikleri ifade eder. “Hars” kelimesini kültür kavramına karşılık olarak kullanan Ziya Gökalp, kültürü bir milletin dinî, ahlakî, hukuki, estetik, dilsel, ekonomik ve bilimsel hayatının uyumlu bir bütünü olarak tanımlar (Gökalp, 2019, s. 39). Ayrıca, Gökalp kültür ile medeniyet kavramlarını karşılaştırırken, medeniyeti birçok milletin ortak ürünü olarak değerlendirirken; kültürü, her milletin medeniyetten aldığı kendine özgü biçimler, yani “hars” olarak tanımlar (Gökalp, 1976, s. 19).

Gezon ve Kottak (2020, s. 29), kültürü üç ana başlık altında değerlendirmektedir: ulusal kültür, uluslararası kültür ve alt kültür. Ulusal kültür, aynı millet ya da toplum içerisinde yer alan bireylerin oluşturduğu ve kullandığı kültürel öğelerdir. Uluslararası kültür ise, tek bir millete özgü olmaktan çıkarak farklı milletlerin ortaklaştığı inançlar, davranış biçimleri, gelenek ve görenekleri kapsamaktadır. Alt kültür ise, aynı ülke içinde yer alan daha küçük grupların, genel kültürden ayrılan, kendilerine özgü ortak davranış, deneyim ve geleneklerini ifade eder.

Toplumla etkileşim içinde kültürün oynadığı rol oldukça büyüktür. Geniş kitleler tarafından kabul görmüş olan kültürel değerlerin etkisi, bireysel düzeydekilere kıyasla çok daha geniştir. Kültür, bireyden bireye aktarılabilen bir yapıdadır ve bu aktarım biyolojik yollarla değil, kültürlenme süreci aracılığıyla gerçekleşir. Başka bir ifadeyle, kültürel iletim süreci, kültürel geçişlilik esasına dayanmaktadır (Aktan & Tutar, 2007).

Kültür, en genel tanımıyla bir toplumu ya da sosyal grubu tanımlayan ayırt edici maddi ve manevi unsurların bütünüdür. Bu kapsam, yalnızca sanat ve edebiyatla sınırlı kalmayıp; yaşam biçimlerini, temel insan haklarını, değer sistemlerini, gelenekleri ve inançları da içine alır (UNESCO, 1982, s. 41).

2.2. Miras

“Miras” kelimesi köken olarak Latin dillerine dayanmakta olup, özellikle Fransızcada babadan kalan mal ve mülk anlamındaki “patrimoine” sözcüğüyle bağlantılıdır. Bu terim, Fransızcada miras anlamında olmak üzere 18. yüzyılın sonlarına doğru kullanılmaya

başlanmıştır. Başlangıçta yalnızca anne ya da babadan kalan malları ifade eden yasal bir terim olarak kullanılmışken, zamanla bireyden ulus kavramına geçiş yaşanmış ve ulusa ait ortak değerleri de kapsar hâle gelmiştir (Vecco, 2010, s. 321). Ayrıca bu kelimenin, din adamları veya kiliseye ait mülkler anlamında da kullanıldığı belirtilmektedir (Aktulum, 2020; Pelegrini, 2008, s. 2215-2218). Miras kavramının sanatsal boyutu ise ilk kez 1931 yılında sanat eserlerinin korunması ve incelenmesine yönelik düzenlenen Atina Konferansı belgelerinde yer almıştır.

Türk Dil Kurumu'na göre “miras” üç farklı şekilde tanımlanmaktadır. İlk anlamı, bir kişinin vefat eden yakını tarafından kendisine bırakılan mal ve mülktür. İkinci olarak, “para” ya da “servet” anlamına gelir; bu bağlamda kalıt, bırakıt veya tereke kelimeleriyle eşdeğer şekilde kullanılır. Üçüncü tanım ise kalıtsal yollarla aktarılan bir özellik ya da bir kuşağın kendisinden sonraki nesle bıraktığı değerler olarak açıklanmaktadır (TDK, 2024).

Genel anlamda miras, geçmişten bugüne aktarılan; bir toplumun kültürel, tarihî ya da maddi değerlerini barındıran bir kavramdır. Bu değerler, bireylerin ya da toplulukların sahip olduğu ve geçmişten gelen maddi ya da manevi unsurları içerir. Miras kavramı, genellikle bir toplumun geçmişini ve kimliğini temsil ederken, korunması ve yaşatılması gereken öğeleri de kapsar. Ar'a (2015) göre, miras olgusunu üç farklı yönüyle ele almak mümkündür.

Tarihsel miras, toplumların geçmişte yaşadığı olaylar, önemli şahsiyetler ve mekânlara dair bilgileri ve hatıraları barındırır. Bu tür miras, bir toplumun tarihsel süreçte nasıl şekillendiğini ve kimliğini anlamlandırmak açısından büyük önem taşır. Örnek olarak, antik savaş alanları, eski belgeler ya da müzelerde sergilenen tarihî objeler tarihsel miras kapsamında değerlendirilebilir (Dönmez & Yeşilbursa, 2014).

Maddi miras, fiziksel olarak korunan ve toplumsal geçmişin izlerini taşıyan nesnelere içerir. Bu nesnelere; arkeolojik buluntular, sanat ürünleri, antikalar ve değerli eşyalar gibi kalıcı öğelerdir. Bu türden miraslar, geçmişin ve kültürel değerlerin somut göstergeleri olarak kabul edilir (Pelit & Türkoğlu, 2019).

Kültürel miras başlığı altında kullanılan “miras” kavramı, başka dillerdeki karşılıklarıyla benzer biçimde bireysel miras anlamının kolektif düzeye evrilmiş bir uzantısı sayılabilir (Brumann, 2015, s. 414). Mirasın anlamı, içinde ortaya çıktığı toplumun yaşam tarzı ve bakış açısıyla birlikte şekillenmiştir (Kurtar, Somuncu 2013). Anlam genişlemesiyle birlikte, miras kelimesi zamanla yalnızca bireysel kazanç değil; korunmaya değer yapılar gibi somut değerleri de ifade eder hâle gelmiş ve bu dönüşümün kökeni Aydınlanma Dönemi'ne,

özellikle de Fransız Devrimi (1789-1799) sürecine dayandırılmıştır (Glendinning, 2013, s. 67-68; Szmelter, 2013). “Kültürel miras” ifadesi ise özellikle 20. yüzyılda uluslararası alanda en yaygın kullanılan kavramlardan biri hâline gelmiştir (Ferrazzi, 2020, s. 744; Szmelter, 2013; Vecco, 2010, s. 321).

Mirasın korunması ve değerlendirilmesi, kültürel ve tarihî değerlerin gelecek kuşaklara aktarılabilmesi açısından büyük önem taşır. Bu süreç; sahip olunan mirasın korunmasını, restore edilmesini, topluma tanıtılmasını ve eğitim yoluyla farkındalığın artırılmasını kapsar. Ayrıca, kültürel miras turizmi gibi çeşitli faaliyetler de bu değerlere olan ilgiyi artırarak, mirasın korunması ve değerlendirilmesine destek olabilir (Çokal & Arslan, 2015).

Sonuç olarak, miras; geçmişten günümüze ulaşan, toplumların kültürel, tarihî ve maddi değerlerini barındıran öğeleri ifade eder. Bu öğeler, bir toplumun kimliğini ve tarihsel geçmişini yansıttığı için, onların korunması ve anlamlandırılması büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, mirasa gereken önemin verilmesi, hem geçmişle bağ kurmayı hem de bu değerleri geleceğe taşımayı sağlar.

2.3. Kültürel Miras

Toplum ve bireyle doğrudan ilişkili olan kültür ve miras kavramları, bu iki unsurun ürünü olarak şekillenmektedir. Kültürel miras ise, insanlık tarihinin farklı dönemlerinde ortaya konulan, geliştirilen ve kuşaktan kuşağa aktarılan kültürel değerlerin korunması ve anlaşılmasının gerekliliği sonucu doğmuştur. 1970 yılında Fransa’da, “kültürel miras” anlamına gelen “patrimoine culturel” teriminin kullanılmaya başlandığı görülmektedir (Çakmak, 2020, s. 156). Bu kavram, insanların kendilerine özgü kültürel ifadeler geliştirerek topluluklarını oluşturmaya başladıkları dönemlere kadar uzanan köklü bir geçmişe sahiptir. Kültürel miras, bir bölgede geçmişte yaşamış toplulukların oluşturduğu, maddi ya da manevi nitelikler taşıyan ve kuşaktan kuşağa aktarılmış somut ve soyut kültürel öğeler olarak tanımlanabilir (Can, 2009; Çetin, 2010).

İnsanlık tarihi boyunca toplumlar, kültürel miraslarını yaşatmak ve muhafaza etmek amacıyla çeşitli yöntemler geliştirmiştir. İlk insan toplulukları, sözlü gelenek yoluyla hikâyeler anlatmış, şarkılar söylemiş, danslar ve ritüellerle kültürlerini aktarmaya çalışmışlardır. Bununla birlikte, kültürü temsil eden fiziksel öğelerin korunması da büyük önem taşımıştır, çünkü bu öğeler, toplumların tarihine, değerlerine ve yaşam biçimlerine dair somut bilgiler sunar. Antik dönemlerde, mimari yapılar, sanat eserleri, yazılı belgeler ve

diğer kültürel unsurlar bu süreci zenginleştirmiştir. Mısır'daki piramitler, Yunan ve Roma'daki anıtsal yapılar bu kültürel zenginliğin örneklerindedir. Orta Çağ'da ise kilise ve manastırlar, kitapların çoğaltılması, el yazmaları ve dini-sanatsal eserlerin korunması açısından merkezi bir rol üstlenmiştir. Rönesans ve Aydınlanma dönemlerinde, kültürel mirasın sistemli bir biçimde korunması ön plana çıkmış; müzeler, sanat eserlerinin korunması, arkeolojik kazılar ve antikaların muhafazası bu dönemlerde yaygınlaşmıştır (Toraman, 2022).

Toplumların ortak geçmişini temsil eden kültürel miras, toplum içindeki dayanışma ve birlik duygularını pekiştirir; geçmişte edinilmiş deneyim ve geleneklerin sürekliliğini sağlayarak geleceğin şekillenmesine katkıda bulunur. Kültürel miras, geçmiş ile bugünü birbirine bağlayan bir köprü işlevi görerek hem bireylere hem de topluma yaşanılan dünyayı anlamlandırma ve geleceği kurgulama konusunda güçlü bir zemin sunar. Aynı zamanda insan yaşamına manevi zenginlik katar. Bir toplumun tarihini, kimliğini ve değerlerini yansıtan kültürel miras, korunması ve değerlendirilmesi gereken önemli bir unsurdur. 1972 yılında UNESCO tarafından kabul edilen “Dünya Doğal ve Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi” ile “miras” kavramı doğal ve kültürel olmak üzere ikiye ayrılmıştır. 1945 yılında kurulan UNESCO'nun kuruluş sözleşmesi, 4 Kasım 1946'da aralarında Türkiye'nin de bulunduğu yirmi ülkenin katılımıyla onaylanmıştır. Avrupa Konseyi (2005), kültürel mirası zaman içinde insanlar ve mekânlar arasındaki etkileşimle oluşan, mülkiyetten bağımsız çevresel unsurlar bütünü olarak tanımlamaktadır. Günümüzde kültürel mirasın korunması uluslararası bir öncelik hâline gelmiştir. UNESCO'nun Dünya Mirası Listesi gibi girişimler, bu mirasın korunmasına ve tanıtılmasına katkı sağlamaktadır. Bugün 195 ülke, Dünya Mirası Sözleşmesi'ne taraf olarak, doğal ve kültürel değerlerin korunmasında ortak hareket etmektedir. Bu sözleşme; iklim değişikliği, hızlı kentleşme, kitle turizmi gibi modern sorunlara karşı mücadelede etkili bir araç sunarken, yerel toplulukların önemini de güçlü biçimde vurgulamaktadır. Kültürel miras, bir toplumun karakteristik niteliklerini yansıtan, deneyimlerini ve tarihî izlerini taşıyan somut ve soyut değerlerin bütünüdür ve bu değerlerin gelecek nesillere aktarımı, onların korunarak yaşatılması ile mümkündür (Halaç & Bayram, 2019).

UNESCO, somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerini tescil ederek, her yıl güncelleyip yayımladığı listeler aracılığıyla kamuoyuna duyurmaktadır (Richards, 2018). Bu çerçevede, 16-20 Eylül 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilen toplantıda Komite, UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne 42 yeni alan eklemiştir. Bunlardan 33'ü kültürel, 9'u ise doğal miras

niteliğindedir. Böylece listeye kayıtlı alan sayısı 1199'a ulaşmış; bu sayı 993 kültürel, 227 doğal ve 39 karma miras ögesi olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca listede yer alan 5 ögenin de genişletilmesine karar verildi. UNESCO tarafından 1972 yılında kabul edilen Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi kapsamında doğal ve kültürel miras ile somut kültürel miras kavramı kabul edilmiştir (UNESCO, 2024). Bu sözleşmeye göre kültürel mirasın kapsamı;

- Anıtsal yapılar diye ifade edilen; nitelikli ve özgün evrensel değerlere sahip mimari yapı ve çalışmalar, anıtsal ögeler, mağara yapıları, tarih, sanat, bilim gibi üstün değerlere sahip varlıklar bütünü,
- Kendine özgü mimarisiyle, birliktelik ve homojenliğiyle veya sahip olduğu kültürel peyzaj değerleri ile tekil veya bitişik, bağlantılı bina toplulukları; tarih, sanat, bilim gibi üstün değerlere sahip bina gurupları,
- Bireylerin veya hem bireylerin hem de doğanın etkileşimi sonucu oluşmuş üstün değerlere sahip estetik, antropolojik, tarihi, etnolojik nitelikleri barındıran arkeolojik alanlardır (UNESCO, 1972).

Doğal mirasın kapsamı;

- Bilimsel veya estetik açıdan evrensel olarak istisnai değeri olan, oluşumu fiziksel ve biyolojik veya bu tür oluşum gruplarından meydana gelen doğal anıtlar,
- Koruma ve bilim konusunda evrensel olarak istisnai değerlere sahip olan fizyografik ve jeolojik oluşumlar ve nesli yok olma tehdidi altındaki bitki ve hayvan türlerinin yaşadığı kesin olarak belirlenmiş alanlar,
- Koruma, bilim veya doğal güzellik konusunda evrensel olarak istisnai bir değere sahip olan sit alanları ve kesinlikle belirlenmiş doğal alanlardır.

Bu sözleşmede doğal ve kültürel miras kavramları tanımlanmış ve çerçevesi belirlenmiştir. Fakat bu sözleşmede doğal ve kültürel miras ögelerinin tamamı somut kapsamda değerlendirilmiştir. Daha sonraki süreçlerde somut olmayan kültürel miras ögeleri bu kapsama dahil edilmiştir. Somut olmayan kültürel miras ögeleri 2003 yılında somut olmayan kültürel miras sözleşmesinin yayınlanması ile kültürel miras kapsamına girmiştir. UNESCO Kültürel Mirası Anıtlar, Bina Toplulukları ve Sitler olarak üç gruba ayırmaktadır. Bu yapılar;

Anıtlar: Sanat, tarih ve bilim bakımından nadir bulunan evrensel olarak değerli mimari eserler, resim ve heykeltçilik alanındaki yapıtlar, mağaralar ve arkeolojik kalitedeki yapı ve birleşimlerdir.

Yapı birlikleri: Mimarileri, uygun ya da belirli alan üzerindeki yerleri sebebiyle bilim, sanat, tarih açısından özel, kapsamlı ve değerli olarak bitişik veya ayrı yapı topluluklarıdır

Sitler: Tarihi, estetik, ırk ya da insan bilimi açısından istisnaî evrensel anlamda değeri olan eserler, doğa ile ilgili yapılar ve arkeolojik siteleri içeren alanlardan meydana gelmektedir (Gülde, 2017).

Bu sözleşmede doğal ve kültürel miras kavramları tanımlanmış ve kapsamaları belirlenmiştir. Ancak sözleşmenin hazırlandığı dönemde, bu miras unsurlarının yalnızca somut nitelikte olanları değerlendirmeye alınmıştır.

İlerleyen dönemlerde ise somut olmayan kültürel miras unsurları da bu değerlendirme sürecine dahil edilmiştir. Özellikle 2003 yılında yayımlanan Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi ile birlikte, bu tür unsurlar da kültürel miras kapsamına alınmıştır.

UNESCO, kültürel mirası üç ana gruba ayırmaktadır: Anıtlar, yapı toplulukları ve sit alanları. Bu sınıflandırma, kültürel mirasın farklı türlerini belirli kategoriler altında ele almayı amaçlamaktadır.

Anıtlar; sanat, tarih ve bilim açısından evrensel değere sahip olan nadir mimari eserleri, resim ve heykel gibi sanat yapıtlarını, mağaraları ve arkeolojik nitelik taşıyan yapı ile yapı gruplarını içermektedir. Yapı birlikleri; mimari özellikleri ve belirli bir alan üzerindeki konumları sayesinde bilimsel, sanatsal ve tarihsel bakımdan önem taşıyan, bitişik ya da ayrı yapılardan oluşan topluluklardır. Sitler ise; tarihi, estetik, antropolojik ya da insanlık açısından evrensel değeri bulunan, doğal unsurlar ve arkeolojik alanları da kapsayan yerlerden oluşmaktadır (Gülde, 2017).

Kültürel miras değerleri, genel olarak somut ve somut olmayan kültürel miras şeklinde iki ana gruba ayrılmaktadır. Somut kültürel miras unsurları ise kendi içinde taşınır ve taşınmaz olmak üzere sınıflandırılmaktadır. Taşınmaz kültürel miras öğeleri; mimari yapılar, anıtlar, arkeolojik kazı alanları, tarihi yapı toplulukları, kültürel peyzajlar, tarihi bahçeler ve parklar ile köprüler gibi kalıcı ve yerinde korunması gereken yapılardan oluşmaktadır. Buna karşılık, taşınır kültürel miras değerleri arasında resim, heykel, eski kitaplar, arşiv belgeleri, takılar, süs eşyaları ve tarihi madeni paralar gibi taşınabilir nitelikteki kültürel objeler yer almaktadır (Dönmez & Yeşilbursa, 2014).

Türkiye, UNESCO sözleşmesini imzalayan ilk yirmi ülke arasında onuncu sırada yer almaktadır. 20 Mayıs 1946 tarihinde Türkiye’de kabul edilen UNESCO sözleşmesi sonrasında, Türkiye Millî Komisyonu 1949 yılında faaliyet göstermeye başlamıştır. Türkiye, 14.04.1982 tarihli ve 2658 sayılı Kanun ile Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi’ne taraf olmayı kararlaştırmış; bu karar 23.05.1982 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından onaylanarak, 14.02.1983 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir. Türkiye, söz konusu sözleşmeye 16.03.1983 tarihinde resmen taraf olmuştur. Dünya Mirası Komitesi (DMK) tarafından belirlenen ve 1972 tarihli sözleşme çerçevesinde oluşturulan Dünya Miras Listesi’nde yer alan 1199 miras alanından 933’ü kültürel, 227’si doğal ve 39’u hem doğal hem de kültürel (karma) niteliktedir. Türkiye’nin bu listede ise 19’u kültürel, 2’si karma olmak üzere toplam 21 miras alanı bulunmaktadır (UNESCO, 2024). Bunlar:

1. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (Sivas) 1985
2. İstanbul'un Tarihi Alanları (İstanbul) 1985
3. Göreme Millî Parkı ve Kapadokya (Nevşehir) 1985 (Karma Miras Alanı)
4. Hattuşa: Hitit Başkenti (Çorum) 1986
5. Nemrut Dağı (Adıyaman) 1987
6. Hieropolis-Pamukkale (Denizli) 1988 (Karma Miras Alanı)
7. Xanthos-Letoon (Antalya-Muğla) 1988
8. Safranbolu Şehri (Karabük) 1994
9. Truva Arkeolojik Alanı (Çanakkale) 1998
10. Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (Edirne) 2011
11. Çatalhöyük Neolitik Alanı (Konya) 2012
12. Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu (Bursa) 2014
13. Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (İzmir) 2014
14. Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı (Diyarbakır) 2015
15. Efes (İzmir) 2015
16. Ani Arkeolojik Alanı (Kars) 2016
17. Aphrodisias (Aydın) 2017

18. Göbekli Tepe (Şanlıurfa) 2018

19. Arslantepe Höyüğü (Malatya) 2021

20. Gordion (Ankara) 2023

21. Anadolu'nun Ortaçağ Dönemi Ahşap Hipostil Camileri (Konya-Eşrefoğlu Camii, Kastamonu-Mahmut Bey Camii, Eskişehir-Sivrihisar Camii, Afyon-Afyon Ulu Camii, Ankara-Arslanhane Camii) 2023

Somut olmayan kültürel miras varlıkları “Somut olmayan” kavramının İngilizce karşılığı “intangible” sözcüğüdür. “Intangible” sözcüğü elle tutulamayan, dokunulamayan ve maddi varlığı bulunmayan anlamlarını taşımaktadır ve bu anlamların tamamını “somut olmayan” kavramı ile ifade etmek mümkündür. Sözcük bu şekilde ele alındığında “kulağa ve dile özgü olan ama elle tutulamayan” anlamında kullanılmaktadır. Halk yaratmalarının önemli bir bölümü de bu kapsama uyum sağlamaktadır (Ekici, 2004).

UNESCO tarafından 17 Ekim 2003 tarihinde kabul edilen ve Türkiye'nin ise 27 Mart 2006 tarihinde resmen taraf olduğu Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'ne göre, somut olmayan kültürel miras “toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekanlar” anlamına gelmektedir. Somut olmayan kültürel miras ise toplulukların, grupların veya bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlardır. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi Türkiye tarafından 2006 yılında kabul edilmiştir. Sözleşmenin 16. 17. ve 18. Maddelerine göre oluşturulan Somut Olmayan Kültürel Miras Listeleri bulunmaktadır ve bu listelerin adları; İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi, Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi ve Korumanın İyi Uygulamaları Kaydı olmak üzere üç liste vardır (UNESCO, 2024)

Türkiye'nin somut olmayan kültürel miras listesinde 30 adet unsur bulunmaktadır. 27 adet unsur İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesinde bulunuyorken ıslık dili, geleneksel Ahlat taş işçiliği ve Zeytin Yetiştiriciliği ile İlgili Geleneksel Bilgi, Yöntem ve Uygulamalar UNESCO Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesindedir. ıslık dili son dönemlerde unutilan, yeni neslin giderek bilmediği bir iletişim çeşidi haline gelmiştir. Tamamen unutulmadan korunabilmesi adına bu listede yer almıştır. Somut olmayan kültürel miras öğeleri şunlardır (UNESCO, 2024):

1. Meddahlık Geleneği (2008)
2. Mevlevi Sema Törenleri (2008)
3. Âşıklık Geleneği (2009)
4. Karagöz (2009)
5. Nevruz (Azerbaycan, Hindistan, İnan, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya (2009) (2016 yılında dosya Afganistan, Azerbaycan, Hindistan, Irak, İnan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Pakistan, Tacikistan ve Türkmenistan katılımı ile genişletilmiştir)
6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer, 2010)
7. Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah (2010)
8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)
9. Geleneksel Tören Keşkeği (2011)
10. Mesir Macunu Festivali (2012)
11. Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)
12. Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı (2014)
13. İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka (Azerbaycan, İnan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye ile ortak dosya) (2016)
14. Geleneksel Çini Sanatı (2016)
15. Bahar Bayramı Hıdırellez (Makedonya ile ortak dosya) (2017)
16. Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği (Azerbaycan ve Kazakistan ile Ortak Dosya, 2018)
17. Geleneksel Türk Okçuluğu (2019)
18. Minyatür Sanatı (Azerbaycan, İnan ve Özbekistan ile Ortak Dosya) (2020)
19. Geleneksel zekâ ve strateji oyunu: Togyzqumalaq, Toguz Korgool, Mangala / Göçürme (Kazakistan ve Kırgızistan ile Ortak Dosya) (2020)
20. Hüsn-i Hat, Türkiye'de İslam Sanatında Geleneksel Güzel Yazı (2021)
21. Çay Kültürü: Kimlik, Misafirperverlik ve Toplumsal Etkileşim Sembölü (Azerbaycan ile ortak dosya, 2022)

22. İpek Böcekçiliği ve Dokuma için İpeğin Geleneksel Üretimi (Afganistan, Azerbaycan, İran, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan ile ortak dosya, 2022)
23. Nasreddin Hoca/Molla Nesreddin/Molla Ependi/Apendi/Afendi Kozhanasyr Fıkra Anlatma Geleneği (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan ile ortak dosya, 2022)
24. Tezhip/Tazhib/Zarhalkori/Tezhip/Naqqoshlik (Azerbaycan, İran İslam Cumhuriyeti, Tacikistan ve Özbekistan ile ortak dosya, 2023)
25. İftar/Eftari/İftar/İftor ve Sosyo-Kültürel Gelenekleri (Azerbaycan, İran İslam Cumhuriyeti ve Özbekistan ile ortak dosya, 2023)

26. Balaban/Mey Zanaatkârlığı ve İcra Sanatı (Azerbaycan ile ortak dosya, 2023)

27. Sedef Kakma İşçiliği (Azerbaycan ile ortak dosya, 2023)

UNESCO Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi:

28. Isık Dili (2017)

29. Geleneksel Ahlat Taş İşçiliği (2022)

30. Zeytin Yetiştiriciliği ile İlgili Geleneksel Bilgi, Yöntem ve Uygulamalar (2023)

Dünya Miras Komitesi tarafından UNESCO Dünya Mirası Listesine alınan bu mirasların yanı sıra bir de bu listeye önerilmesi öngörülen ancak henüz adaylık süreçleri tamamlanmayan miraslardan oluşan Geçici Liste bulunmaktadır. Geçici Liste Üye Devletler için ulusal bir envanter niteliğinde olup, asıl listeye başvurulacak olan alanlar bu listeden seçilerek belirlenmektedir. 2023 yılı itibarıyla Sözleşmeye Taraf 195 Devlettten 186'sının UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde miras alanları yer almaktadır. Türkiye'nin Geçici Listede ilki 1994 yılında sunulan ve son olarak 2023 yılında güncellenen şekliyle 72 kültürel, 4 karma ve 3 doğal olmak üzere toplam 79 mirası bulunmaktadır. Dünya mirası geçici listesindeki alanlar şunlardır (UNESCO, 2024);

1. Urartu ve Osmanlı Eski Yerleşimi Ahlat Mezar Taşları (Bitlis) 2000
2. Alahan Karain Mağarası (Antalya) 1994
3. Manastırı (Mersin) 2000
4. Alanya (Antalya) 2000
5. Harran ve Şanlıurfa (Şanlıurfa) 2000

6. İshakpaşa Sarayı (Ağrı) 2000
7. Konya Selçuklu Başkenti (Konya) 2000
8. Mardin Kültürel Peyzajı (Mardin) 2000
9. Selçuklu Kervansarayları Denizli-Doğubayazıt Güzergâhı 2000
10. St. Nicholas Kilisesi (Antalya) 2000
11. St. Paul Kilisesi, St. Paul Kuyusu ve Tarihi Çevresi (Mersin) 2000
12. Sümela Manastırı (Trabzon) 2000
13. Likya Uygarlığı Antik Kentleri (Antalya ve Muğla) 2009
14. Perge Arkeolojik Alanı (Antalya) 2009
15. Sagalassos Arkeolojik Alanı (Burdur) 2009
16. Hatay, St. Pierre Kilisesi (Hatay) 2011
17. Aizanoi Antik Kenti (Kütahya) 2012
18. Beçin Ortaçağ Kenti (Muğla) 2012
19. Birgi Tarihi Kenti (İzmir) 2012
20. Hacı Bektaş Veli Külliyesi (Nevşehir) 2012
21. Hekatomnos Anıt Mezarı ve Kutsal Alanı (Muğla) 2012
22. Niğde'nin Tarihi Anıtları (Niğde) 2012
23. Mamure Kalesi (Mersin) 2012
24. Odunpazarı Tarihi Kent Merkezi (Eskişehir) 2012
25. Yesemek Taş Ocağı ve Heykel Atölyesi (Gaziantep) 2012
26. Zeugma Arkeolojik Alanı (Gaziantep) 2012
27. Sardes Antik Kenti ve Bintepele Lidya Tümülüsleri (Manisa) 2013
28. Laodikeia Arkeolojik Alanı (Denizli) 2013
29. Akdeniz'den Karadeniz'e Kadar Ceneviz Ticaret Yolu'nda Kale ve Sur Yerleşimleri
2013
30. Anadolu Selçuklu Medreseleri (Konya, Kayseri, Sivas, Erzurum, Kırşehir) 2014

31. Anavarza Antik Kenti (Adana) 2014
32. Kaunos Antik Kenti (Muğla) 2014
33. Korykos Antik Kenti (Mersin) 2014
34. Kültepe - Kanesh Arkeolojik Alanı (Kayseri) 2014
35. Çanakkale ve Gelibolu 1. Dünya Savaşı Alanları (Çanakkale) 2014
36. Eflatun Pınar: Hitit Kaya Anıtı (Konya) 2014
37. İznik (Bursa) 2014
38. Ahi Evran Türbesi (Kırşehir) 2014
39. Vespasianus - Titus Tüneli (Hatay) 2014
40. Zeynel Abidin Camii ve Mor Yakup (St. Jacob) Kilisesi (Mardin) 2014
41. Akdamar Kilisesi (Van) 2015
42. Aspendos Antik Kenti Tiyatrosu ve Su Kemerleri (Antalya) 2015
43. Eshab-ı Kehf Külliyesi (İslami-Osmanlı Sosyal Kompleksi) (Kahramanmaraş) 2015
44. Mudurnu Tarihi Ahi Kenti: Ahiliğin Tanıkları (Bolu) 2015
45. Dağlık Frigya (Eskişehir, Kütahya, Afyon) 2015
46. Stratonikeia Antik Kenti (Muğla) 2015
47. Uzunköprü (Edirne) 2015
48. İsmail Fakirullah Türbesi ve Işık Kırılma Mekanizması (Siirt) 2015
49. Yıldız Sarayı Kompleksi (İstanbul) 2015
50. Bodrum Kalesi (Muğla) 2016
51. Hacı Bayram Camii ve Çevresindeki Tarihi Alanlar (Ankara) 2016
52. Sultan II. Beyazıd Han Külliyesi (Edirne) 2016
53. Nuruosmaniye Külliyesi (İstanbul) 2016
54. Malabadi Köprüsü (Diyarbakır) 2016
55. Tuşpa/Van Kalesi, Van Tarihi Kenti ve Höyüğü (Van) 2016
56. Kibyra Antik Kenti (Burdur) 2016

57. Yivli Minare Camii (Antalya) 2016
58. Assos Arkeolojik Alanı (Çanakkale) 2017
59. Ayvalık Endüstriyel Peyzajı (Balıkesir) 2017
60. İvriz Kültürel Peyzajı (Konya) 2017
61. Priene Arkeolojik Alanı (Aydın) 2018
62. Gaziantep Yeraltı Suyu Yapıları: Livas ve Kasteller (Gaziantep) 2018
63. Erken Dönem Anadolu Türk Mirası: Danişmend Beyliği Başkenti Niksar (Tokat) 2018
64. Justinian Köprüsü (Sakarya) 2018
65. Sarıkaya Roma Hamamı (Yozgat) 2018
66. Harput Tarihi Kenti (Elazığ) 2018
67. İzmir Tarihi Liman Şehri (İzmir) 2020
68. Koramaz Vadisi (Kayseri) 2020
69. Zerzevan Kalesi ve Mithraeum (Diyarbakır) 2020
70. Karatepe Aslantaş Arkeolojik Alanı (Osmaniye) 2020
71. Beypazarı Tarihi Kenti (Ankara) 2020
72. Mardin Midyat Çevresi (Tur Abdin) Geç Antik ve Orta Çağ Kilise-Manastırları (Mardin) 2021

Dünya mirası geçici listesindeki Karma (Doğal ve Kültürel) Miraslar:

73. Harşena Dağı ve Pontus Kralları Kaya Mezarları (Amasya) 2015
74. Güllük Dağı-Termessos Milli Parkı (Antalya) 2000
75. Kekova (Antalya) 2000
76. Kemaliye Tarihi Kenti (Erzincan) 2021

Dünya mirası geçici listesindeki doğal miras:

77. Tuz Gölü Özel Doğa Koruma Alanı (Ankara-Konya-Aksaray) 2013
78. Kızılırmak Deltası Kuş Cenneti (Samsun) 2016
79. Ballica Mağarası Tabiat Parkı (Tokat) 2019

Bu alanların tamamı UNESCO tarafından koruma altında ve tanıtılmış durumdadır. Bu sayede bu alanların korunması, turizme kazandırılması kolaylaşmıştır.

2.4. Kültürel Miras ile İlgili Disiplinler

İnsanın, içinde yaşadığı doğayı merak etmesi, bu konuda sorular sorması ve ardından bunlara sistemli açıklamalar getirme çabası, bilimin ve bilimsel bilginin temelini oluşturmuştur. Disiplinler arası alanların çoğalması ve araştırma konularının benzerlik göstermesi, doğa bilimleri ile sosyal bilimler arasında ortak çalışma alanlarının oluşmasına yol açmıştır. Kültürel miras ise, insanlık tarihinin değerli ve önemli unsurlarını korumak, yaşatmak ve tanıtmak amacıyla birçok farklı disiplin tarafından incelenmekte ve yönetilmektedir. Bu mirasın korunması ve daha iyi anlaşılması için çalışan başlıca disiplinler şunlardır:

2.4.1. Kültürel Antropoloji

Antropoloji kelimesi, etimolojik olarak Yunanca ve Latince kökenli “anthropos=insan” ve “logos=bilim” sözcüklerinden türemiştir. Bu doğrultuda antropoloji; insanın kökenini, biyolojik özelliklerini, bedensel yapısını, kültürel niteliklerini ve toplumsal davranışlarını inceleyen bir bilim dalıdır. İnsan, toplum ve kültür kavramlarını özgün yöntemlerle ele alarak değerlendiren antropoloji, bu yönüyle insan bilimidir (Emiroğlu & Aydın, 2003, s. 47; Örnek, 1971, s. 21-22). Türk Dil Kurumu da antropolojiyi; “İnsanın kökenini, evrimini, biyolojik özelliklerini, toplumsal ve kültürel yönlerini inceleyen bilim, insan bilimi” şeklinde tanımlamaktadır (Erişim Tarihi, 12.06.2024). Antropolojinin bir alt disiplini olan kültürel antropoloji ise, insan topluluklarının kültürel yapıları, inanç sistemleri, gelenekleri, değer yargıları ve yaşam tarzları üzerine odaklanır. Antropoloji ile kültür arasındaki ilişki, kültürel antropoloji alanının temelini oluşturmaktadır.

Antropoloji; insanlık tarihini, toplumların sosyal yapısını, kültürel çeşitliliği, inanç sistemlerini, ritüelleri ve sosyal davranış kalıplarını araştıran bir disiplindir. Bu bağlamda kültürel antropoloji, insanların kültürel sistemlerini ve bu sistemlerin toplumsal yaşam içindeki anlamlarını ve işlevlerini inceler. Kültürel antropologlar, bireylerin kültürel kimliklerini ve toplum içindeki rollerini, kültürel öğeleri sosyal bağlamda değerlendirerek anlamaya çalışırlar. Antropoloji; kültür, toplum ve birey arasındaki ilişkiyi analiz ederken, kültürün toplumun tarihi, coğrafi koşulları, ekonomik yapısı ve sosyal düzeni tarafından nasıl şekillendiğini; aynı zamanda bireylerce nasıl üretildiğini ve dönüştürüldüğünü araştırır.

Dil, sembol, ritüel ve mit gibi kültürel araçların iletişimdeki rolü sayesinde kültürlerarası etkileşim ve anlaşma sağlanır. Antropoloji; kültürel süreklilik ve değişim süreçlerini de ele alır. Bazı kültürel değer ve pratikler zamanla dönüşürken, bazıları kalıcılığını koruyabilir. Antropologlar, bu değişim-süreklilik dinamiklerini inceleyerek toplumsal dönüşümleri daha iyi kavramayı hedefler. Ayrıca kültürel çeşitliliği analiz ederek, farklı kültürler arasındaki benzerlik ve farkların, kültürel etkileşim ve evrim süreçlerine dair anlayış geliştirilmesine katkı sağlar. Bu çerçevede antropoloji, kültürü anlamak ve açıklamak adına temel bilimlerden biri olarak kabul edilir ve antropologlar, kültürü tarihsel, toplumsal ve küresel bağlamda ele alarak insan topluluklarını ve kültürel yapıları anlamlandırmaya çalışırlar (Saran, 1993).

Kültürel miras, insanlık tarihi boyunca oluşmuş değerli unsurların korunması, yaşatılması ve tanıtılması amacıyla farklı disiplinler tarafından ele alınır. Bu disiplinler arasında antropoloji, kültürel mirasın anlaşılması ve yönetimi açısından önemli bir yer tutar. Antropoloji, kültürel mirası yalnızca nesnelere sınırlı tutmaz; gelenekler, inanç sistemleri, ritüeller, sanat eserleri ve dil gibi maddi olmayan öğeleri de içerecek şekilde geniş bir bakış açısıyla değerlendirir. Antropologlar bu zengin çeşitliliği inceleyerek kültürel mirasın oluşum süreçlerine ve kökenlerine dair bilgi üretir. İnsan toplulukları arasındaki etkileşimler, göç hareketleri, ticaret yolları ve kültürel alışverişler, bu mirasın şekillenmesinde etkili olan temel faktörlerdir. Antropologlar, bu süreçleri kavrayabilmek için tarihi ve sosyal bağlamları ayrıntılı biçimde analiz ederler.

Antropoloji bilimi, kültürel mirasın sadece korunmasıyla kalmaz; onun sürdürülebilir biçimde yaşatılması, tanıtılması ve onarılması gibi konularda da katkı sağlar. Antropologlar, kültürel mirasın toplum içindeki yeri, toplumsal bağlamı ve bireylerin kültürel kimliğine olan etkileri üzerine çalışmalar yaparak koruma yaklaşımları geliştirir. Aynı zamanda bu bilim dalı, kültürel mirasın ulusal ve küresel ölçekteki boyutlarını da dikkate alır. Toplumların değer sistemleri, kimlik oluşum süreçleri ve ortaya çıkan toplumsal çatışmalar gibi konular antropolojinin ilgi alanına girer. Bunun yanı sıra, küreselleşme, göç hareketleri ve turizmin kültürel miras üzerindeki etkileri de antropologların araştırma konularındandır.

Antropologlar, kültürel mirasın çeşitli ifade biçimlerini inceleyerek bunların nasıl korunup kuşaktan kuşağa aktarıldığını anlamaya çalışırlar. Dil, müzik, dans, sanat ve mimari gibi öğeler, kültürel mirasın aktarımında önemli araçlardır ve bu nedenle antropolojik çalışmaların odak noktalarındandır (Oğuz, 2013). Sonuç olarak antropoloji, kültürel mirasın derinlemesine anlaşılması, korunması ve etkin biçimde yönetilmesi açısından önemli bir

disiplindir. Antropologlar, kültürel çeşitliliği, toplum üzerindeki etkilerini ve kültürel etkileşimleri analiz ederek mirasın geleceğe aktarılmasına katkıda bulunurlar. Bu amaçla, etnografik yöntemler ve saha çalışmaları yaparak kültürel mirası anlamaya ve açıklamaya çalışırlar. Sosyal-kültürel antropoloji ise insanın yalnızca biyolojik yönüyle değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal farklılık ve benzerlikleriyle de ilgilenir. Bu alan, sosyoloji, psikoloji, din, hukuk ve iktisat gibi sosyal bilimlerle iş birliği içinde çalışır. İki alt alana ayrılır: Etnografya, belirli bir topluluğun yaşamını uzun süre gözlemleyerek bire bir deneyimleme temelli; etnoloji, bu gözlemlerden hareketle etnik yapıların kültürel benzerlik ve farklılıklarını karşılaştırmalı olarak analiz eder (Örnek, 1967, s. 165).

2.4.2. Arkeoloji

Farklı toplumların yaşam tarzlarını, ekonomik faaliyetlerini, sosyal yapılarını, sanatsal ifadelerini, insanlık tarihini, eski medeniyetleri, kültürel ve maddi kalıntıları inceleyen ve bu kalıntılar üzerinden geçmişteki insan yaşamını ve kültürü anlamaya çalışan bir bilim dalıdır. Arkeologlar, tarih öncesi dönemlerden günümüze kadar olan zaman diliminde insanların yaşadığı yerleşimleri, yapıları, objeleri, sanat eserlerini ve diğer kültürel unsurları incelerler. Arkeologlar, insanlık tarihini anlamak ve geçmişteki toplumların yaşam koşullarını, inançlarını, sosyal yapılarını ve teknolojilerini araştırmak için çalışırlar. Arkeolojik kazılar ve araştırmalar yoluyla elde edilen bulgular, tarihsel süreçlerin ve kültürel değişimlerin izlerini ortaya çıkarır. Arkeologlar, eski toplumların günlük yaşamını, beslenme alışkanlıklarını, konut tiplerini ve ticaret ilişkilerini araştırarak detaylı bir araştırma verisi ortaya koyar. Arkeoloji bilimi, bilimsel yöntemleri kullanarak araştırmalarını yürütür. Sistemli kazılar, jeofiziksel analizler, laboratuvar çalışmaları, radyo karbon tarihlleme gibi yöntemler arkeolojinin veri toplama ve analiz süreçlerini oluşturur. Arkeologlar, farklı kültürler arasındaki etkileşimleri, göçleri, ticaret yollarını ve kültürel değişimleri inceleyerek bu süreçleri anlamaya çalışırlar. Kültürler arası etkileşimlerin ve temasların izlerini arkeolojik bulgular üzerinden takip ederler. Arkeoloji ve kültür arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır çünkü arkeoloji, geçmişteki insan topluluklarının kültürel mirasını anlamak ve açıklamak için önemli bir araçtır. Arkeoloji, insanların geçmişteki yaşam biçimlerini ve kültürel pratiklerini anlamak için maddi kalıntıları inceler. Bu kalıntılar arasında eski yapılar, araçlar, süs eşyaları, sanat eserleri, mezarlar ve diğer objeler bulunur. Bu nesnelere, geçmişteki insanların kültürel ifadelerini ve yaşam tarzlarını yansıtır. Arkeoloji bilimi, kültürel değişim ve sürekliliği de araştırır. Geçmişteki toplumların teknolojik, sosyal,

ekonomik ve dini değişimleri arkeolojik bulgular üzerinden incelenir. Aynı zamanda bazı kültürel öğelerin zaman içinde süreklilik gösterdiği ve farklı toplumlar arasında yayıldığı da arkeoloji çalışmalarıyla ortaya çıkar. Arkeoloji, geçmişteki toplumların sosyal yapılarını, inanç sistemlerini ve ideolojilerini anlamaya çalışır. Örneğin, antik bir medeniyetin tapınakları, dini ritüelleri veya günlük yaşamıyla ilgili kalıntılar, o toplumun inançları ve sosyal organizasyonu hakkında bilgi sağlar. Farklı kültürler arasındaki etkileşimleri, ticaret yollarını, göçleri ve kültürel alışverişi araştırır. Bu çalışmalar sayesinde farklı kültürlerin birbirlerini nasıl etkilediği ve kültürel çeşitliliğin nasıl oluştuğu anlaşılabilir (Tekçam & Akderin, 2007).

Arkeoloji, kültürel mirasın korunması, anlaşılması, kültürel değişimlerin anlaşılması ve sürdürülebilir kullanımı için çalışır. Kazılar, restorasyon projeleri ve koruma politikaları arkeologların kültürel mirası koruma ve yönetme konusunda yaptıkları girişimlerdir. Arkeolojik sit alanlarının belirlenmesi, restorasyon çalışmaları, eski eserlerin ve yapıların korunması arkeolojinin bu yönünü oluşturur. Arkeologlar, kültürel mirası oluşturan eski kalıntıları, yapıları, objeleri ve sanat eserlerini incelerler ve bu mirasın korunması ve tanıtılması için çalışırlar.

2.4.3. Tarih

Geçmişteki olayları, dönemleri, insanların yaşamını, kültürleri ve toplumsal değişimleri inceleyen bilim dalıdır. Tarih, insanlık tarihini anlamak, geçmişteki deneyimlerden dersler çıkarmak ve bugünü anlamak için önemli bir araçtır. Tarihçiler, tarihi belgeler, arkeolojik buluntular, eski yazıtlar, sanat eserleri ve diğer kaynaklar üzerinden çalışarak geçmişin detaylarını ve gelişimini ortaya çıkarırlar. Tarih, geçmişte meydana gelen olayları ve bu olayların belirli zaman dilimlerindeki gelişimini inceler. Örneğin, antik çağ, orta çağ, modern çağ gibi dönemler tarihsel süreçleri kategorize etmek için kullanılır. Tarihçiler, çalışmalarını çeşitli kaynaklar üzerinden yürütürler. Bu kaynaklar arasında tarihi belgeler (mektuplar, yazıtlar, sözleşmeler), arkeolojik buluntular, resimler, haritalar, tarihî eserler ve sözlü gelenekler gibi bilgi kaynakları bulunur. Tarihçiler, elde ettikleri verileri analiz eder ve yorumlar. Bu süreçte geçmişteki olayların nedenlerini, sonuçlarını, etkilerini ve toplumsal değişimleri anlamaya çalışırlar. Tarihçiler, geçmişte yaşananları objektif bir bakış açısıyla incelemeye çalışırken aynı zamanda olayların ve süreçlerin insanların duyguları, düşünceleri ve motivasyonlarıyla da ilişkisini değerlendirirler. Tarih, zamanı kronolojik olarak sıralar ve farklı dönemleri belirler. Bu dönemler genellikle belirli sosyal, ekonomik, siyasal veya

kültürel değişimlerle ilişkilendirilir. Tarih, toplumların ve kültürlerin zaman içindeki değişimlerini inceler (Yücel & Yediyıldız, 1988).

Teknolojik ilerlemeler, siyasi olaylar, ekonomik faktörler, kültürel etkileşimler ve diğer faktörler tarihsel süreçleri şekillendirir ve tarihçiler bu değişimleri anlamaya çalışır. Tarih geçmişin derinliklerine inerek insanlık tarihini, kültürleri, toplumları ve olayları anlamamızı sağlayan önemli bir bilim dalıdır. Geçmişten gelen bilgileri analiz ederek günümüzdeki durumu değerlendirmemizi ve geleceği planlamamızı sağlar. Tarih bilimi, insanlık tarihini ve geçmiş olayları inceleyen bir alandır.

Tarih ve kültür, insanlığın geçmişı, kimliği ve değerleri hakkında derinlemesine bilgi edinmemizi sağlayan iki önemli kavramdır. Tarih, geçmişteki olayları, dönemleri, toplumların ve medeniyetlerin gelişimini inceler. Kültür ise bu geçmişin bir ürünüdür ve tarihsel süreçler kültürlerin oluşumunda ve şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Tarih, toplumların ve insanların zaman içindeki değişimlerini analiz ederken, kültür bu değişimlerin bir yansımasıdır. İnsanlar, tarih boyunca kültürel pratiklerini, değerlerini ve inançlarını sürekli olarak yeniden üretir ve dönüştürürler. Tarih, insanların kökenlerini, geçmişteki deneyimlerini ve kültürel kimliklerini anlamamıza yardımcı olur. Kültür ise bu kimliği oluşturan ve ifade eden unsurları içerir; dil, gelenekler, sanat eserleri, mimari yapılar gibi. Tarih, geçmiş toplumlardaki değer sistemlerini ve normları inceleyerek bugünün toplumsal yapılarını ve değerlerini anlamamıza yardımcı olur. Kültür ise bu değerleri ve normları korur, iletişim aracı olarak kullanır ve nesiller arası aktarımı sağlar. Tarih, insanların geçmişle bağlarını ve tarihsel belleklerini korumamıza yardımcı olur. Kültür ise bu belleği canlı tutar, tarihi olayları hatırlatır ve anlamlandırır (Yücel & Yediyıldız, 1988).

Tarih ve kültürel miras, insanlık geçmişini anlamak, korumak ve aktarmak için önemli olan iki temel kavramdır. Tarih, geçmişteki olayları, dönemleri ve toplumların gelişimini inceler. Kültürel miras ise bu geçmişin bir ürünüdür ve tarihsel süreçler kültürel mirasın oluşumunda ve şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Tarih, insanların kültürel kimliklerini ve değerlerini anlamamızı sağlar. Kültürel miras ise bu kimlikleri ve değerleri korur, yaşatır ve gelecek nesillere aktarır. Tarihçiler, kültürel mirasın tarihsel süreç içinde nasıl oluştuğunu, değiştiğini ve etkilendiğini incelerler. Arkeologlar ise fiziksel kalıntılar ve eserler aracılığıyla kültürel mirası analiz ederler. Tarih, kültürel mirasın korunması ve restorasyonu için önemli bir temel oluşturur. Kültürel mirasın geçmişle olan bağlarının ve öneminin anlaşılması, korunmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlar. Tarih, toplumların ve kültürlerin zaman içindeki değişimlerini incelerken, kültürel miras bu değişimlerin bir

yansımasıdır. Değişen toplumsal yapılar ve değerler kültürel mirası da etkiler ve dönüştürür. Tarih ve kültürel miras, turizm ve tanıtım açısından da önemlidir. Tarihçiler ve kültürel miras uzmanları, geçmişe ait mirasın turizm potansiyelini değerlendirir ve tanıtımını yaparlar.

Tarih, kültürel mirası ve varlıkları koruma, restorasyon ve anlama sürecine katkı sağlar. Tarih, geçmişin anlaşılmasını sağlarken kültürel miras bu geçmişin bir yansımasıdır ve insanların kimliklerini, değerlerini ve yaşam tarzlarını korumak ve aktarmak için önemlidir. Kültür, bu mirası günümüze taşır, yaşatır ve gelecek nesillere aktarır. Tarih ve kültür birbirini tamamlayan ve birbirinden ayrılmaz iki kavramdır. Tarih, insanlığın geçmişini anlamamızı sağlarken, kültür bu geçmişin taşıyıcısı ve ifadesidir. İnsanların kimlikleri, değerleri ve yaşam tarzları tarihsel süreçlerle şekillenirken kültürel miras da bu sürecin bir yansımasıdır. Tarihçiler, kültürel mirasın gelişimini, değişimini ve etkileşimlerini araştırır ve geçmişteki kültürel unsurların bugünkü mirasa nasıl yansıdığını anlamaya çalışırlar (Gümüşçü & Erdem, 2018).

2.4.4. Sanat Tarihi

Sanat tarihi en sade haliyle sanatın tarihini inceleyen bilim dalıdır. Fakat bu tanım yetersiz bir tanımdır. Sanat tarihinin tam anlamını ve kapsamını bize vermez. Özellikle sanatın geniş bir tanıma sahip olduğu düşünülünce sanat tarihi hakkında yapılabilecek basit tanımlamalar beraberinde karmaşık sonuçlar getirebilmektedir. Bu sebeple ilk olarak disipline adını veren sanat ve tarih kelimeleri bağlamında nelerin ele alındığının tespit edilmesi gerekmektedir. Sanat tarihi mevcut yapısı gereği birçok bilim dalından faydalanmakla birlikte bunlar arasında estetik, kültürel miras, müzecilik ve sanat eleştirisi gibi alanlar ile yakın bağları bulunmaktadır. Bu alanların disiplin içerisinde yer almadıkları düşünülse de yalnızca sanat eleştirisi sahip olduğu geniş niteliğinden kaynaklanan katkıları nedeniyle sanat tarihinin bir parçası olarak görülmüştür (Aktaran Özpinar, 2015, s. 21).

Sanat tarihi, sanat eserlerinin tarihsel ve kültürel bağlamını inceleyen bir alandır. Sanat tarihçileri, kültürel mirasa katkı sağlayan sanat eserlerini inceler, sanatın toplumsal ve kültürel anlamını araştırır ve sanat eserlerinin korunması ve tanıtılması için çalışır.

Sanat tarihi ve kültür arasında çok yoğun bir ilişki vardır ve birbirini etkileyen birçok faktörü içerir. Sanat eserleri, kültürel bir bağlam içinde üretilir ve bu bağlam sanatçıların düşüncelerini, duygularını ve deneyimlerini yansıtır. Dolayısıyla, sanat tarihi kültürü anlamak ve yorumlamak için önemli bir araçtır. Sanat eserleri, bir toplumun değerleri,

inançları, tarihi ve sosyal yapıları hakkında bilgi verir. Sanat tarihi bu eserleri inceler ve onların hangi kültürel bağlamlardan ortaya çıktığını anlamamıza yardımcı olur. Ayrıca bu eserler bir kültürün diğer kültürlerle iletişimini sağlayan bir araç olarak kullanılabilir. Sanat tarihi, farklı kültürler arasındaki etkileşimleri ve sanatın bu etkileşimlerdeki rolünü inceler. Sanat eserleri, bir toplumun kültürel mirasının bir parçasıdır ve bu mirasın korunması ve aktarılması için önemlidir. Sanat tarihi, kültürel mirasın anlamını ve önemini vurgular ve bu mirasın gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olur. Sanat eserleri, bir toplumun duygusal, estetik ve düşünsel boyutlarını ifade etmenin bir yoludur. Sanat tarihi, bu ifade biçimlerinin çeşitliliğini ve derinliğini inceler ve kültürel çeşitliliğin zenginliğini ortaya koyar. Sanat tarihi ve kültür birbirini tamamlayan ve birbirinden ayrılmaz iki kavramdır. Sanat tarihi, kültürü anlamamıza, yorumlamamıza ve değerlendirmemize yardımcı olurken, kültür de sanatın doğuşunu, gelişimini ve çeşitliliğini etkiler ve belirler (Yenişehirlioğlu, 2014).

Sanat tarihi ve kültürel miras, birbirini karşılıklı olarak etkileyen iki önemli unsurdur. Sanat eserleri, bir toplumun kültürel mirasının temel unsurlarından biridir. Tarihi yapılar, resimler, heykeller ve diğer sanat eserleri, toplumların değerlerini, inançlarını, yaşam tarzlarını ve tarihlerini, dolayısıyla kültürlerini yansıtır. Bu eserlerin bir kısmı, kültürel mirasın bir parçası olarak korunur. Sanat tarihi, kültürel mirasın korunması, restorasyonu ve gelecek kuşaklara aktarılması sürecine katkı sağlar. Sanat eserleri, farklı kültürler arasındaki etkileşimleri ve kültürel çeşitliliği gösterir. Sanat tarihi, bu etkileşimleri inceleyerek kültürel mirasın nasıl şekillendiğini ve zenginleştiğini ortaya koyar. Sanat tarihi, aynı zamanda sanat eserlerinin o toplumun kimliğini ve belleğini nasıl oluşturduğunu ve bu eserlerin nasıl korunması gerektiğini araştırır. Sanat tarihi, sanat eserlerindeki semboller, motifler ve anlamların çözülmesine yardımcı olur. Bu sayede, sanat eserlerinin kültürel ve tarihsel hikayelerini daha iyi anlayabiliriz. Sanat tarihi ve kültürel miras arasındaki ilişki, kültürel kimliğin inşa edilmesinde, korunmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında büyük bir rol oynar. Sanat eserleri, bir toplumun tarihini, değerlerini, inançlarını ve yaşam biçimini yansıtarak kültürel mirasın zenginliğini ve çeşitliliğini ortaya koyar. Bu nedenle, sanat tarihi ve kültürel mirası birbirinden ayrı değil, birbirini tamamlayan ve destekleyen iki alan olarak görmek gerekir (Külcü, 2015).

2.4.5. Mimarlık

Mimarlık; yapıların tasarlanması, inşa edilmesi ve kullanılmasını inceleyen bir disiplindir. Aynı zamanda yapıları ve çevresel alanları uygun ölçü ve estetik anlayışlarla tasarlayan hem

sanatsal hem bilimsel bir alandır. Mimarlık, bir toplumun kültürel kimliğini yansıtan güçlü bir araç olarak görülür. Toplumların inançları, tarihleri, yaşam biçimleri ve değerleri, mimari stiller ve yapılar aracılığıyla dışa vurulur. Bu nedenle, mimarlık ile toplumların kültürel değerleri arasında doğrudan bir bağ vardır. Bu bağlamda mimari eserler, çoğu zaman kültürel miras kapsamında değerlendirilir.

Mimarlar, tarihî ve geleneksel yapıların korunmasına öncülük eder; restorasyon projeleriyle bu yapıların geleceğe taşınmasını sağlar. Aynı zamanda mimarlık, çevresel sürdürülebilirliği ve doğa dostu yaklaşımları destekleyerek bu sürece katkıda bulunur. Restorasyon süreçlerinde doğal kaynakların korunması, enerji verimliliğinin artırılması ve çevresel etkilerin azaltılması gibi unsurlar büyük önem taşır. Geçmişin izlerini korurken geleceğe uyum sağlayabilen yapılar oluşturmak, mimarların en temel sorumluluklarındandır.

Toplumların tarihsel ve kültürel değerleri, belirli mimari tarzlar ya da yapılar üzerinden okunabilir. Bu nedenle mimari analizler, toplumların kültürlerine dair pek çok bilgi sunar. Mimarlık yalnızca mevcut kültürel yapıların korunmasıyla değil; aynı zamanda yeni kültürel alanların yaratılmasıyla da önemli rol oynar. Müzeler, anıtlar, ibadet mekanları gibi yapılar, toplumların kimlik ve değerlerini yansıtan mimari ürünlerdir.

Mimarlık, barınma, eğitim, sağlık ve ticaret gibi temel ihtiyaçlara yönelik yapıların tasarımıyla da toplumların sosyal ve kültürel yapısını şekillendirir ve etkiler. Farklı kültürler arasında mimari aracılığıyla bir etkileşim ve iletişim zemini oluşur. Bu durum, mimarlık alanında evrensel bir anlayışın ve kültürel çeşitliliğin gelişmesine katkıda bulunur. Mimarlar, kültürel mirası korurken aynı zamanda çağın ihtiyaçlarını karşılayan yenilikçi ve işlevsel çözümler üretmek zorundadır. Bu süreç, kültürel kimliğin korunarak geleceğe aktarılmasında kilit bir rol oynar (Kuşcuoğlu & Taş, 2017).

2.4.6. Etnoloji ve Folklor

Halk kültürünü, gelenekleri, hikâyeleri, ritüelleri ve mitleri inceleyen disiplinlerdir. Bu alanlar, kültürel mirasın halkın yaşamında nasıl yansıdığını ve nasıl korunabileceğini araştırır. Etnoloji, kültürleri inceleyen ve karşılaştıran bir sosyal bilim dalıdır. İnsanların sosyal yapılarını, geleneklerini, inançlarını, değerlerini, ritüellerini ve diğer kültürel öğelerini inceler. Etnoloji, antropoloji disiplini içinde yer alır ve kültürel antropoloji ile yakından ilişkilidir. Folklor terimi halk anlamına gelen “folk”; ve bilgi, bilim gibi manalara gelen “lore” kelimelerinden meydana gelmektedir. Etnoloji: “Kelimenin aslı Yunanca

ethnos (halk) ve logia (bilim)'dan gelmektedir. Etnoloji aslında ilkel diye nitelenen halkları incelemekteydi fakat son zamanlarda hiçbir şekilde ilkel diyemeyeceğimiz toplumları incelemeye de yönelmiştir.” Böylelikle folklor ve etnolojide “halk bilimi” karşılığı ortak payda olarak görülmektedir. Etnoloji, farklı kültürleri karşılaştırarak benzerlikleri, farklılıkları ve desenleri analiz eder. Bu sayede insanlığın çeşitliliği ve ortak özellikleri anlaşılır. Etnologlar, toplumların sosyal yapılarını, aile yapılarını, liderlik sistemlerini, statü ve rolleri, sosyal ilişkileri ve diğer sosyal öğeleri inceler. Etnoloji, geleneklerin ve ritüellerin nasıl oluşturulduğunu, geçmişten günümüze nasıl aktarıldığını ve toplumun kimliğini nasıl şekillendirdiğini inceler. Etnologlar, toplumların teknolojik gelişimi, ekonomik yapıları, üretim ve tüketim sistemleri gibi konuları da incelerler. Bu incelemeler kültürel değişim ve uyum süreçlerini anlamamıza yardımcı olur. Etnoloji, kültürel etkileşimlerin ve değişimlerin nasıl gerçekleştiğini, toplumların dış etkiler karşısındaki tepkilerini ve bu süreçlerin sonuçlarını inceler. Etnologlar, kültürel öğelerin değerlendirilmesi, yorumlanması ve anlamlandırılması konusunda çalışır. Bu, kültürel pratiklerin ve sembollerin toplumsal ve bireysel yaşamdaki rollerini anlamamıza yardımcı olur. Etnoloji kültürel mirası, sosyal yapıları, inançları, ritüelleri ve diğer kültürel öğeleri inceleyerek insanlığın çeşitliliğini ve ortak özelliklerini anlamamıza yardımcı olan önemli bir sosyal bilim dalıdır (Aydın, 2018).

Etnoloji, kültürel mirası inceleyerek farklı toplumların değerlerini, inançlarını, geleneklerini, ritüellerini ve diğer kültürel öğelerini anlamaya çalışır. Bu sayede geçmişten günümüze kültürel süreklilikleri ve değişimleri analiz eder. Toplumların sosyal ve kültürel yapıları, aile yapıları, liderlik sistemleri, toplumsal roller ve statüler gibi konular etnologlar tarafından araştırılır. Kültürel mirasın önemli bir parçası olan gelenekler ve ritüeller etnoloji tarafından incelenir. Etnologlar, bu geleneklerin kökenlerini, geçmişten günümüze nasıl aktarıldığını ve toplumların kimlik oluşumundaki rolünü analiz eder. Etnoloji, kültürel değişim ve etkileşim süreçlerini inceler. Farklı kültürler arasındaki etkileşimlerin sonuçlarını ve kültürel değişimin nasıl gerçekleştiğini araştırır. Etnoloji, kültürel mirasın korunması, restorasyonu ve tanıtılması konusunda da önemli bir rol oynar. Kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması ve toplumlar arası anlayışın artırılması için çalışmalar yapar. Kültürel mirasın paylaşılması ve anlaşılması, kültürel çeşitlilik ve hoşgörünün gelişmesine katkı sağlar. Etnoloji, kültürel mirasın turizm ve ekonomiye katkılarını da değerlendirir. Kültürel mirasın turizm potansiyeli ve ekonomik değeri üzerine çalışmalar yaparak sürdürülebilir turizm ve gelir kaynakları oluşturulmasına katkı sağlar. Etnoloji kültürel mirası anlamak, korumak, değerlendirmek ve gelecek nesillere aktarmak için önemli bir araçtır (Oğuz, 2013).

2.4.7. Kültürel Miras Yönetimi

Kültürel mirasın korunması, tanıtılması, sürdürülebilir kullanımının sağlanması ve gelecek nesillere aktarılmasıyla ilgilenen bir disiplindir. Bu disiplin, kültürel mirasın tarihi, sanatsal, arkeolojik ve antropolojik önemini anlamakla birlikte, onun toplum için taşıdığı değerleri ve etkileri de ele alır. Kültürel miras yönetimi genellikle müze yönetimi, koruma ve restorasyon, turizm yönetimi gibi alanlarla ilişkilidir.

Kültürel miras yönetimi, tarihi binaların, anıtların, arkeolojik alanların ve diğer kültürel mirasın korunması ve restorasyonu ile ilgilenir. Bu süreçte tarihi ve kültürel öneme sahip yapıların fiziksel ve kültürel olarak korunması amaçlanır. Bu konuda titizlikle çalışılır. Müzeler, kültürel mirasın sergilendiği ve korunduğu önemli kurumlardır. Kültürel miras yönetimi, müzelerin etkin bir şekilde yönetilmesi, koleksiyonların korunması, sergilenmesi ve ziyaretçilere sunulmasıyla ilgilenir. Toplumun kültürel mirasa duyarlılığını artırmak ve bilinç oluşturmak için eğitim ve farkındalık çalışmaları yapar. Bu kapsamda seminerler, sergiler, etkinlikler düzenlenir ve eğitim programları geliştirilir. Kültürel mirasın sürdürülebilir kullanımı, gelecek nesillere aktarılabilmesi için önemlidir. Bu süreçte kültürel mirasın turizm, sanat, eğitim gibi alanlarda kullanılmasının yanı sıra doğal ve kültürel çevrenin korunması da gözetilir. Kültürel miras yönetimi, toplumun katılımını teşvik eder ve yerel topluluklarla işbirliği yapar. Kültürel mirasın korunması ve yönetimi konusunda toplumsal destek ve işbirliği önemlidir. Kültürel mirasın korunması ve kullanımıyla ilgili politika ve stratejiler geliştirir. Bu kapsamda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde planlamalar yapılır ve yasal düzenlemeler oluşturulur. Kültürel miras yönetimi, kültürel mirasın uluslararası alanda tanıtılması ve kültürel diplomasiye katkı sağlamasıyla da ilgilenir. Kültürel mirasın uluslararası etkileşim ve anlayışı artırıcı bir rolü bulunur (Kuşçuoğlu & Taş, 2017).

Kültürel miras yönetimi disiplini, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir kullanımı konusunda multidisipliner bir yaklaşım benimser ve toplumun geniş katılımını gerektirir. Bu disiplin, kültürel mirasa duyarlı bir yaklaşımın ve sürdürülebilir kültürel kalkınmanın sağlanmasına yönelik çalışmaları kapsar. Bu alanda uzmanlar, kültürel mirası etkili bir şekilde yönetmek için politikalar ve stratejiler geliştirirler (Kuşçuoğlu & Taş, 2017).

Bu disiplinlerin tamamı kültürel mirasın korunması ve anlaşılması için birlikte çalışarak önemli bir rol oynarlar ve kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasını sağlarlar.

2.4.8. Kültürel Miras ve Coğrafya

Kültürel miras, kapsamının genişliği ve son yıllarda artan önemi sebebiyle pek çok bilim dalının ilgisini çeken bir çalışma alanıdır. Öyle ki, bazı Batılı ülkelerde kültürel konular öne çıkarılarak “kültür araştırmaları” ya da “kültür bilimi” gibi isimlerle bu alana özel disiplinler oluşturulmuştur. Her ne kadar “kültürel miras bilimi” şeklinde ayrı bir disiplin henüz oluşmamışsa da, bu konunun özellikle Batı dünyasında gün geçtikçe daha fazla önem kazandığı ve dikkat çektiği görülmektedir. Bu bağlamda, kültürel mirasla yakından ilişkilendirilen ve bu alana katkı sunan disiplinlerden biri de coğrafya bilimidir. Kültürel miras, geçmiş toplumların bıraktığı tüm kültürel unsurları kapsadığı için, geçmişin mekânlarını inceleme konusu yapan tarihi coğrafya disiplini bu alanda öne çıkmaktadır (Günden & Günören, 2021).

Coğrafya ile kültürel miras arasındaki ilişki çok yönlü ve derindir. Coğrafya, insanlar ile yaşadıkları çevre arasındaki etkileşimi ve bu etkileşimin sonucu olarak ortaya çıkan kültürel öğeleri inceleyen bir bilim dalıdır. Öte yandan, kültürel miras bir toplumun geçmişten günümüze taşıdığı tarihî, sanatsal, sosyal, dini ve manevi değerlerin toplamıdır. Bu iki alan arasındaki bağ, farklı yönlerden ele alınabilir. Coğrafyanın kültürel mirasla ilişkisi, özellikle mekânların kültürel öğelerin oluşumu üzerindeki etkisiyle başlamaktadır. İnsan toplulukları tarih boyunca buldukları coğrafi koşullara göre çeşitli kültürel yapılar geliştirmişlerdir. Bu yapılar; mimari örneklerden tarım tekniklerine, doğal kaynakların kullanımından yerleşim düzenine ve günlük yaşama kadar pek çok farklı alanda kendini göstermektedir (Günden & Günören, 2021).

Coğrafi koşullar, toplumların kültürel mirasını şekillendiren en önemli faktörlerden biridir. Örneğin, su kaynaklarına yakın alanlarda sulama sistemleri kurulurken, dağlık bölgelerde savunmaya yönelik kaleler inşa edilmiştir. Tarih boyunca farklı medeniyetlerin bir araya gelmesiyle, giyim-kuşamdan yemek kültürüne, geleneklerden dini inanışlara kadar pek çok kültürel unsur birbirinden etkilenmiş ve kültürel sentezler ortaya çıkmıştır. Bu etkileşimler, özellikle soyut kültürel miras unsurlarının oluşmasında belirleyici bir rol oynamaktadır (Gümüşçü, 2004).

Bunun yanı sıra coğrafya, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir biçimde kullanılması açısından da kritik bir öneme sahiptir. Doğal ve kültürel çevrenin korunması, bu mirasın gelecek kuşaklara aktarılması ve turizm gibi alanlarda sürdürülebilir kullanımın sağlanabilmesi için coğrafi faktörlerin dikkate alınması gerekir. Coğrafi gerçeklik göz ardı edilerek yapılan her türlü planlama ve uygulama başarısızlığa mahkûmdur. Doğal alanların

korunmasıyla birlikte bu alanlarda yer alan kültürel miras unsurlarının da korunabilmesi, coğrafya bilgisinin yaşamın içine dâhil edilmesini gerektirir. Coğrafi planlama ve yönetim, kültürel mirasın sürdürülebilirliği için temel araçlardandır (Deniz, 2022). Ayrıca, coğrafya kültürel çeşitlilik ve kültürel etkileşim konularında da önemli bir role sahiptir. Farklı coğrafi koşullar, çeşitli kültürlerin bir arada yaşamasına ve etkileşmesine imkân sunarak kültürel zenginliğe katkı sağlar. Bu nedenle, kültürel mirasın anlaşılması, korunması ve yönetilmesinde coğrafi faktörlerin mutlaka göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Gümüşçü, 2018).

2.5. Kültür ve Coğrafya

Coğrafya biliminin temelleri, insanın yeryüzünde yaşamaya başlamasıyla atılmıştır. İnsanlar, çevrelerini anlayabilmek, keşfedebilmek ve açıklayabilmek amacıyla coğrafi bilgiye yönelmişlerdir. Zaman içerisinde çeşitli nedenlerle yaşadıkları yerlerin dışına göç eden insanlar, bu süreçte farklı bölgelerle tanışmış ve bu da coğrafi bilginin artmasına neden olmuştur. Seyahatlerin ve göçlerin çoğalmasıyla birlikte, insanlar yeni yerlerin haritalarını çizmeye başlamış ve yolculuk sırasında karşılaştıkları olayları, doğa unsurlarını betimlemişlerdir. Dolayısıyla coğrafya, insanların buldukları yerin özelliklerini tanımlama çabalarıyla şekillenmeye başlamıştır (Üçışık & Demirci, 2002). İlk insan topluluklarının kökeni, Doğu Afrika'daki tropikal bölgelere dayanmakta olup, Pleistosen'in son evresinde (MÖ 25.000 civarında) Antarktika dışında tüm kıtalara yayıldıkları bilinmektedir (Haggett, 2001). Coğrafya bilimi, insanların çevrelerini tanıma ve temel gereksinimlerini karşılama arayışlarıyla doğmuş; Yunanca'da "yer" anlamına gelen "geo" ile "betimleme" anlamındaki "graphie" kelimelerinin birleşiminden oluşan "geographie" terimiyle ifade edilmiştir.

Coğrafyanın bilim olarak temelleri Antik Çağ'da atılmıştır. Yunan filozoflarından Thales, suyun evrenin ana unsuru olduğunu öne sürerek coğrafya düşüncesine katkı sunmuştur. Antik Yunan'ın önemli coğrafyacıları arasında Pythagoras, Anaximander ve Eratosthenes gibi isimler öne çıkar. Eratosthenes, Dünya'nın çevresini hesaplamış ve bu alanın öncüsü olarak kabul edilmiştir. Coğrafya terimini ilk kez kullanan kişi de Eratosthenes'tir ve bu konuda *Geographika* adlı bir eser kaleme almıştır. Orta Çağ boyunca ise coğrafya bilgisi büyük ölçüde İslam alimleri ve Moğol coğrafyacıların katkılarıyla gelişmiştir. Bu dönemde İbn-i Haldun ve İbn-i Battuta gibi isimler önemli bilgiler ortaya koyarken, Marco Polo'nun seyahatnamesi de Orta Çağ coğrafya literatürüne ciddi katkı sağlamıştır. Rönesans

döneminde, özellikle 15. ve 16. yüzyıllarda, büyük kâşiflerin (Christopher Columbus, Vasco da Gama, Amerigo Vespucci) gerçekleştirdiği keşifler, coğrafya bilgisinin gelişimini hızlandırmış ve daha ayrıntılı, doğru haritaların yapılmasına imkân tanımıştır. 18. ve 19. yüzyıllarda ise coğrafya, modern bilimsel bir kimlik kazanmış; Carl Ritter, Alexander von Humboldt ve Charles Darwin gibi bilim insanları bu sürece büyük katkılar sağlamıştır. Ritter, coğrafyayı sistemli bir bilim dalı haline getirmiş; Humboldt ise doğal çevrenin çok yönlü yapısını vurgulamıştır. 20. yüzyıldan itibaren, coğrafya disiplini sürekli gelişim göstermiş; Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS), uzaktan algılama, jeoloji, iklim bilimi ve nüfus coğrafyası gibi alt dallarda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Aynı zamanda çevre bilimi, sürdürülebilirlik ve küresel değişim gibi konular da coğrafyanın temel ilgi alanları arasında yerini almıştır.

Coğrafya, harita okuma, araziyi değerlendirme, iklimsel değişimleri inceleme, doğal afetleri analiz etme, ekosistemleri anlama, sürdürülebilirlik kavramları üzerinde durma, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ve uzaktan algılama yöntemlerini kullanma gibi pek çok alt başlığı içinde barındıran kapsamlı bir bilim dalıdır. Bu çok yönlü yapısıyla coğrafya, pek çok farklı disiplinle iç içe geçmiştir. Coğrafyanın esas amacı; yeryüzü sistemlerini, bu sistemlerin işleyiş biçimlerini ve insanlarla çevre arasındaki etkileşimi anlamak, elde edilen bilgileri ise toplumun yararına kullanmaktır.

Kültür, bir toplumun veya insan topluluğunun nesiller boyu aktardığı ve ortak kimlik oluşturan inançlar, değerler, davranış kalıpları, gelenekler, sanat, dil, giyim, yaşam tarzı, müzik, edebiyat, mimari, yemek alışkanlıkları, din ve benzeri unsurların tümünü kapsayan geniş bir kavramdır. Toplumsal yaşamı şekillendiren kültür, bireyler arasında iletişim kurulmasını ve toplulukların bütünleşmesini sağlayan temel öğeleri içerir. Kültür, toplumların tarihsel süreçleri, içinde buldukları coğrafi çevre ve sosyal yapılarıyla şekillenerek, ortak deneyimler ve değerler aracılığıyla oluşur.

Kültür, bireylerin kimliğini, dünya görüşünü ve yaşam tarzını belirlerken; aynı zamanda toplumun sanat, bilim, din, siyaset ve ekonomi gibi alanlardaki üretimlerini de yansıtır. Sürekli değişim ve dönüşüm içinde olan kültür, bireylerin ortak yaşantıları ve etkileşimleri sonucunda gelişir. Coğrafya ise, kültürün şekillenmesinde büyük rol oynayan başlıca etmenlerden biridir. İklim koşulları, toprak yapısı, su kaynakları gibi doğal unsurlar, insanların geçim yollarını ve buna bağlı olarak kültürel yapılarını doğrudan etkiler. Bu nedenle kültür ve coğrafya birbirinden ayrılmaz biçimde bağlantılıdır; insanlar yaşadıkları

çevreyle kurdukları ilişki sayesinde kültürel yapılar oluşturur ve bu yapılar zaman içinde evrilerek çeşitlenir.

Coğrafi bölgeler, kültürel mirasın korunmasında ve gelecek kuşaklara aktarılmasında temel bir rol üstlenir. Tarihi kentler, anıt yapılar, kutsal alanlar ve doğal güzellikler, toplumların kültürel kimliğini yansıtan unsurlar arasında yer alır. Bu tür alanlar, aynı zamanda turizm gibi faaliyetler aracılığıyla kültürel etkileşimi teşvik eder. Göç hareketleri, turizm etkinlikleri ve insanların farklı coğrafi bölgelere yerleşmesi, büyük ölçüde coğrafi etmenlere bağlıdır. Bu hareketlilik, kültürler arasında karşılıklı etkileşimi ve kültürel alışverişi beraberinde getirir. Böylece yeni kültürel öğelerin benimsenmesi sağlanır ve kültürel çeşitlilik zenginleşir.

Kültürler arası etkileşimin en önemli araçlarından biri dildir. Coğrafi koşullar, dilin yayılımı, evrimi ve dönüşümü üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Bunun yanı sıra, ticaret yolları, göç güzergâhları ve iletişim kanalları da dillerin birbirleriyle temasını ve karşılıklı etkileşimini artırır. Bu süreçler, farklı dil toplulukları arasında hem iletişim hem de kültürel aktarım açısından önemli bir köprü işlevi görür.

Coğrafi alanların kullanımı; doğal kaynakların idaresi, tarımsal faaliyetler ve sanayi uygulamaları gibi unsurlar aracılığıyla kültürel çevrenin sürdürülebilirliğini etkiler. Kültürel değerlerin doğal çevreyle uyum içinde sürdürülmesi, hem çevresel koruma hem de uzun vadeli sürdürülebilirlik açısından önem arz eder. Bu bağlamda, coğrafya ile kültür arasındaki ilişki; bireylerin yaşadıkları çevreden etkilenerek oluşturdukları kültürel yapılar üzerinden şekillenir. Bu çok yönlü ilişki, coğrafya ve kültür alanlarında çalışan araştırmacılar, planlayıcılar ve karar vericiler için üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

Bir bölgenin kültürel yapısını derinlemesine anlayabilmek için o bölgenin hem doğa koşullarının hem de insan faaliyetlerinin birlikte ele alınması gerekir. Toplumlar, buldukları doğal çevreden çeşitli şekillerde etkilenirler; bu etki onların yaşam biçimlerinden üretim faaliyetlerine kadar birçok alanda kendini gösterir. Ancak kültürel yapıların oluşumunu yalnızca doğaya bağlamak yetersiz bir yaklaşımdır. İnsan, çevresine uyum sağlayan pasif bir varlık olmaktan çok, çevresini tanıyan, onu değiştirmeye çalışan ve kendi ihtiyaçları doğrultusunda dönüştüren bir varlıktır. Bu dönüşüm süreci, insanın teknolojik gelişimiyle birlikte daha da hızlanmış ve doğal çevreye müdahale artmıştır. Böylece insanlık, doğayı dönüştürerek medeniyetini inşa etmiştir (Tümertekin-Özgüç, 2015; Tanoğlu, 1969'dan aktaran Avcı, 2023).

Zamanla doğal çevrenin tek başına belirleyici olması yerini, insan etkisinin de hissedildiği coğrafi çevre anlayışına bırakmıştır. Beşeri coğrafya, yalnızca doğanın insan üzerindeki etkisini incelemekle kalmaz, aynı zamanda insanın doğaya olan etkilerini de değerlendirir. Bu çift yönlü ilişki, kültürel coğrafya kavramını ortaya çıkarmıştır. Kültürel coğrafya, toplumların kültürel özelliklerini coğrafi bir bakış açısıyla inceleyerek, insanların yaşam tarzlarını, gelenek ve göreneklerini, mimari, dil, din gibi kültürel öğelerin mekânsal dağılımını araştırır. Böylece kültür ile coğrafya arasındaki etkileşim daha açık ve sistemli bir şekilde ortaya konur (Tanoğlu 1969; Tanrikulu, 2014; Avcı, 2023).

Belirtilenlerden hareketle, Kültürel coğrafya, coğrafi unsurların insanlar üzerindeki kültürel etkilerini ve insanların kültürel pratiklerinin coğrafi mekânlarda nasıl değişip çeşitlendiğini inceleyen bir disiplin olarak tanımlanabilir. Yerleşim biçimleri, mimari tarzlar, tarım ve ekonomik faaliyetler, ulaşım ağları, dil kullanımı ve kültürel miras gibi unsurlar kültürel coğrafyanın temel inceleme alanları arasında yer alır. Bu bağlamda doğal çevre ve beşeri faktörler, kültürel coğrafyanın hem anlaşılmasını hem de gelişimini etkileyen önemli etkenlerdir. Bir bölgedeki yeraltı ve yerüstü kaynakları, buna bağlı gelişen sanayi kolları, tarihi geçmiş, turizm hareketliliği ve diğer toplumlarla kurulan ekonomik ve kültürel ilişkiler, o bölgenin kültürel coğrafyasını doğrudan şekillendirir. Bölgeye özgü beşeri faktörler zamanla o bölgenin karakteristik özellikleri haline gelir ve bölge bu unsurlarla özdeşleşir. Kültürel coğrafya ayrıca, farklı toplulukların bir coğrafi alandaki kültürel kimliklerini, karşılıklı etkileşimlerini, uyum süreçlerini ve zaman zaman yaşanan kültürel çatışmaları da araştırır. Küreselleşme, göç ve turizm gibi olguların kültürel etkileşimleri nasıl artırdığına ve kültürel coğrafyanın dinamiklerini nasıl değiştirdiğine odaklanır. Kültürel coğrafya çalışmaları, antropoloji, sosyoloji, tarih ve ekonomi gibi diğer sosyal bilimlerle yakın ilişki içindedir. Araştırmacılar, etnografik çalışmalar, alan araştırmaları, harita analizleri ve jeoetnoloji gibi yöntemler kullanarak, kültürel çeşitlilikleri, değişim süreçlerini ve kültürel etkileşimleri anlamaya çalışırlar. Bu disiplin, kültür ile coğrafyanın karşılıklı ilişkisini anlamak için coğrafya biliminin çok yönlü yaklaşımını kullanır ve hem kültürel hem mekânsal değişimleri analiz eder (Tümerekin-Özgüç, 2015; Tanrikulu, 2014).

2.6. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırma alanıyla ilgili daha önce yapılmış çalışmaların bir özeti vardır. Genel anlamda inceleyecek olursak kültürel miras kavramı özellikle coğrafya dersi kapsamında öğretilmesi gereken bir kavram olarak karşımıza çıkar. Bu çalışmalarda da kültürel miras

kavramının öğretilmesinin önemi ve öğretim yöntemleriyle ilgili çıkarımlarda bulunulmuştur.

Eren ve Yağbasan (2017) Bu çalışmada, UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne giren Türkiye'nin varlıkları ile ilgili örnek bir materyal geliştirilmiştir. Türkiye'den UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınmış 16 miras alanı bulunmaktadır. UNESCO Dünya Mirası listesi genellikle, Geleneksel yöntemlerle kitaplardan anlatılarak veya CBS tabanlı öğretim yoluyla öğretilir. CBS tabanlı ders sunumlarının geleneksel yöntemlere göre daha başarılı olduğunu gösteren ilgili çalışmalar nedeniyle daha etkili ve kalıcı öğrenme saylayan bir yöntemdir. Coğrafya derslerinde “Türkiye'deki sembolik alanlar” konusu için CBS kullanarak materyallerin nasıl geliştirileceğine, bu bağlamda, “Köprü” özelliğinin nasıl kullanılacağına ilişkin temel bilgiler şu şekildeydi: Adım adım bir yaklaşımla materyaller cbs üzerinden oluşturulur. Coğrafya öğretmenleri anlatılanları takip ederek kolaylıkla kendi materyallerini oluşturabilirler. Örnek materyal geliştirme adımları makalede gösterilmiştir. Bu materyaller dikkati geliştirmeye yardımcı olabilir. Öğrencilerin derslere yönelik tutumlarını iyileştirmeyi ve kalıcı öğrenmelerini sağlar. Ancak CBS'nin ortaöğretim düzeyindeki bir eğitime başarılı bir şekilde dahil edilmesi için okullarda altyapı ve yazılım, hizmet içi eğitim ve öğretim materyali, eğitim programlarında eğitim müfredatlarında yer alan standartlar ve uygun dersler belirlenmelidir.

Gürdoğan ve Çengelci (2019) Kültürel miras UNESCO tarafından yapılan sınıflandırmada somut kültürel miraslar ve somut olmayan kültürel miraslar olarak ikiye ayrılır. Somut öğeler de ‘taşınmaz kültür ve tabiat öğeleri’ ve ‘taşınır somut kültürel miras olarak ayrılır. Kültürel miras eğitimi ile çocuklara tarihin ve kültürün temel kavramları ve ilkeleri öğretilmeye çalışılmaktadır. Bu çalışma ortaokul öğrencilerinin kültürel miras ve kültürel mirasın korunmasına ilişkin algılarını ortaya koymak için yapılmış nitel bir araştırmadır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında katılımcıların kültürel mirası geçmiş kuşaklara ait, tarihi eser, kültürel eser ve doğal eser olarak tanımladıkları görülür. Öğrenciler kültürel mirasın korunmasında ekonomik değer ve turizmi sebep olarak öne sürmüşlerdir. Somut kültürel miras kapsamında ülkemizde bulunan tarihi anıt ve yapıları örnek göstermişlerdir. Somut olmayan kültürel miras konusunda yeme-içme kültürü, halk oyunları ve Nasreddin Hoca'dan söz etmişlerdir. Bu araştırmada ortaokul öğrencileri yeme-içme kültürünü kültürel mirasın bir parçası olarak ele almışlardır. Öğrenciler kültürel mirasın korunmasının önemi konusunda milli değerler kapsamında Anıtkabir, Bayrak, Çanakkale Şehitleri Abidesi ve bayram kutlamalarına değinmişlerdir. Koruma bilinci teması altında ise sorumluluk alma,

kültürü bilme, geleceğe aktarma ve vatan sevgisi ön plana çıkmaktadır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin kültürel mirasın tanımı konusunda genel olarak bilgi sahibi oldukları; kültürel mirasın önemli olduğu ve korunması gerektiğini düşündükleri söylenebilir. Bu doğrultuda kültürel miras eğitiminin planlı ve deneyime dayalı uygulamalar yoluyla zenginleştirilmesinin kültürel mirasa ilişkin farkındalık oluşturmaya katkı sağlayacağı söylenebilir.

Aydoğdu ve Atasoy (2019) Kültürel miras önceki nesillerin meydana getirdikleri ve yeni nesle aktardıkları insan eliyle yapılmış maddi ve bir topluma ait değerler bütünü olan manevi kültür ürünleri olarak tanımlanabilir. Kültürel miras somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras olarak ikiye ayrılır. Araştırmanın amacı, kültür ve kültürel miras öğelerinin kavramsal olarak incelenmesi ile Anadolu coğrafyasında bulunan somut kültürel miras öğelerini UNESCO tarafından dünya miras listesine dahil edilenler başta olmak üzere belirli bir tarih ve coğrafya perspektifinden, belirli bir mantık dahilinde araştırmak, mevcut durumlarını ortaya koyarak kültürel miras ile ilgili turizm hareketlerine kaynaklık edecek araştırmalara literatür katkısı sağlamaktır. Dünya Miras Listesi kavramı 1972 yılında UNESCO tarafından ortaya atılmıştır. Herhangi bir somut kültürel miras unsurunun bu listeye girebilmesi için listeye alınma kriterlerinden en az birisini yerine getirmesi beklenmektedir. Ülkemizde 1985 yılından 2017 yılı dâhil olmak üzere 15 adet kültürel ve 2 adet hem kültürel hem de doğal olmak üzere toplam 17 varlık dünya miras listesine alınmıştır. Bu araştırmada tarih ve coğrafya perspektifinden kültürel miras öğelerimizi araştırıp bu sonuçları dünya literatürüne kazandırmaktır.

Azrak ve Yalçınkaya (2020) Tarihi kültürel miras öğeleri uygarlıkların nasıl bir geçmişe sahip oldukları, sosyal ve ekonomik hayatları hakkında bilgi verir. Bu sebeple bu alanların korunması ve anlaşılması ile ilgili eğitimlerin öğrencilere verilmesi gerekir. Tarihi kültürel miras eğitiminin verilmesi ve geleceğin emanetçisi öğrencilerde bu bilincin oluşması son derece önemlidir. Bu araştırmada, Denizli ilindeki sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimi ile ilgili görüşleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada olgu bilim deseni kullanılmış, 20 sosyal bilgiler öğretmeninin görüşleri alınmıştır. Veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Ortaya çıkan verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Öğrenmenin kalıcı olması için kullanılan yöntem ve teknikler sorulmuştur. Araştırmaya göre öğretmenlerin çoğu gözlem tekniğini tercih etmişlerdir. Görüşmeler sonucunda öğretmenlerin yaklaşık yarısı materyal eksikliği ile ilgili sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında tarihi kültürel miras öğeleri ile ilgili yapılan

maket, afiş vs. görsel materyal ürünlerini saklamak için okullarda yeterli alan bulunmadığı ve bu nedenle dersle ilgili materyale ulaşmanın sorun olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bazıları anlatımın teorik olduğu ve bu nedenle soyut kaldığı yönünde olmuştur. Sorunlardan bir başkası da izin için prosedürlerin çok olmasından dolayı öğretmenlerin müze ve ören yeri türü tarihi kültürel miras öğeleri ile zengin alanlara yapılan gezileri fazla tercih etmemesidir. Tarihi kültürel miras eğitimi verilirken okul yönetimi, öğrenci, ders dışı etkenler ile ilgili sorunlarla karşılaştığı belirtilmiştir.

Gümüştü (2018) Bu çalışmanın amacı tarihi coğrafyanın, esasen, kültürel miras araştırmalarında önemli bir yer tuttuğu noktasına dikkat çekmektir. Kültürel miras veya kültür miras” ise kısaca, daha önceki kuşaklar tarafından oluşturulmuş, ulusal ve evrensel öneme sahip olduğuna inanılan tüm maddi unsurlar ile soyut değerlere verilen isimdir. Kültürel miras, bir toplumun üyelerine ortak geçmişlerini anlatarak, aralarındaki dayanışma ve birlik duygularını kuvvetlendiren güçlü bir unsurdur. UNESCO, dünyada yeri doldurulmaz değer olarak gördüğü kültürel ve doğal mirası belirleme, koruma ve muhafaza etme konusunu teşvik etmek amacı ile çalışmalar yapmakta ve bu çalışmaların genel ilkelerinin ortaya konulduğu sözleşmeye göre anıtlar, yapı toplulukları, sitler “kültürel miras” sayılmaktadır. Bunlar somut kültürel mirastır. Somut olmayan kültürel miras ise UNESCO tarafından; “toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar” biçiminde tanımlanmaktadır. Kültürel mirasın turizm potansiyeli, kültürel mirasın korunarak ekonomiye kazandırılmasında ön plana çıkmaktadır. Türkiye’nin bütün kültürel ve hatta doğal zenginlikleri, somut ve somut olmayan tüm kültürel mirasının araştırılarak tespit edilmesi gereklidir. Daha sonra, kültürel mirasın korunmasını sağlanarak, nihayetinde bu varlıkların ulusal ve uluslararası turizme açılarak bir çekim merkezi haline getirilmesi sağlanmalıdır. Böylece, Türkiye’nin sahip olduğu zengin kültürel miras; araştırılmalı bilim camiasına, ülke yönetim kademelerindeki karar vericilere, turizm sektörü ile diğer uygulayıcıların hizmetine sunulabilecektir.

Aliağaoğlu (2004) kültürel turizmi ve miras turizmi ele alınmıştır. Kültürel turizmin alt basamağı olan miras turizmi geçmişin turizm için kullanımı olarak ifade edilebilir. Miras turizmi geniş kapsamlı bir turizm çeşididir. Başlıca iki ana başlık altında incelenebilir: Bunlar doğal miras turizmi ve sosyo-kültürel miras turizmidir. Endüstriyel miras turizmi “erken zamanlarda endüstrileşme süreci sonucu ortaya çıkan insan yapımı mekânlar, binalar

ve manzaralar üzerine kurulu turistik faaliyetlerin gelişimi ile ilgilenen” miras turizminin bir çeşididir. Türkiye tarihi geçmişi nedeniyle zengin sosyo-kültürel miras turizmi çekiciliklere sahiptir. Örnek olarak Çanakkale savaşları, Savaş Alanları Miras Turizminde dünyada benzerine ender rastlanır yerlerden biridir. Ülkemizde sosyo-kültürel miras alanlarının yeniden yorumlanması ve Türk Turizmine kazandırılması, ülkemizde turizmin coğrafik ve mevsimsel olarak yaygınlaşmasına katkıda bulunacak ve hem ekonomik hem de ulusal kimliğini güçlendirecek potansiyele sahiptir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Yöntem bölümü, araştırmanın nasıl yapıldığını, hangi adımların izlendiğini ve kullanılan yaklaşımları açıklayan bir bölümdür. Bu kısımda, araştırmanın yürütülme şekli, veri toplama yöntemleri, analiz süreci ve sonuçların yorumlanma şekli gibi detaylar bulunur. Araştırmanın doğruluğunu, güvenilirliğini ve geçerliliğini sağlamak için kritik öneme sahiptir (Arıkan, 2011). Araştırmanın tasarımı, çalışma evreni, veri toplama yöntemleri, kullanılan ölçme araçları ve verilerin analizi ile yorumlanması gibi konular hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmesi ile yapılmıştır. Odak grup (focus group) genellikle bazı ortak özelliklere sahip 4-12 katılımcıyla ve bir moderatörle gerçekleştirilen, katılımcıların gerçek düşüncelerini saklama gereği duymayacağı çok sesli bir ortam yaratılarak veri toplamayı amaçlayan bir tekniktir. Şahin, Suher ve Bir'e göre (2009) odak grup, niteliksel araştırmalarda en çok kullanan veri toplama tekniklerinden biridir. Odak grup yöntemi genellikle sosyal bilimler ve nitel araştırmacılar tarafından aynı anda birden çok katılımcıdan eşzamanlı olarak bilgi almak için kullanılan güvenilir bir yöntemdir (Onwuegbuzie vd., 2009, s. 2). Ayrıca zamandan tasarrufun yanında odak grup yöntemi diğer veri toplama yöntemlerine nazaran, katılımcılar üzerinde çok daha az gerginlik yarattığı için bireylerin duygu, düşünce, fikir ve bakış açıları hakkında bilgi toplamada çok daha verimlidir (Krueger & Casey, 2000). Odak grup yönteminde, grup üyesi görüşmeyi bir grup içerisinde toplu şekilde gerçekleştirdiği için kendisini yalnız ve baskı altında hissetmeyecek, dolayısıyla teke tek yapılan görüşmelere kıyasla bilgi paylaşımı daha kolay ve içten olacaktır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma grubu aktif olarak görev yapan 2023-2024 öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Ankara ilinin, Çankaya, Yenimahalle, Altındağ ve Mamak ilçesinde görev yapan lise coğrafya öğretmenlerinden oluşturmaktadır. Fakat araştırmanın yapıldığı bölgedeki bütün coğrafya öğretmenlerine ulaşmanın, zaman ve ekonomi yönünden zor olmasından dolayı, farklı beş liseden ikişer katılımcı belirlenmiştir. Toplam katılımcı sayısı 7 adettir.

Tablo 1

Katılımcı Bilgi Tablosu

	Cinsiyet	Mezuniyet Okul Türü	Çalışılan Okulun Türü	Kıdem/ Görev Süresi	Öğrenim Düzeyi
Katılımcı 1	Kadın	Eğitim Fakültesi	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	13 yıl	Lisans
Katılımcı 2	Erkek	Dil Tarih Coğrafya Fakültesi	Bilim ve Sanat Merkezi	22 yıl	Doktora
Katılımcı 3	Erkek	Eğitim Fakültesi	Anadolu Lisesi	32 yıl	Lisans
Katılımcı 4	Kadın	Eğitim Fakültesi	Anadolu Lisesi	23 yıl	Lisans
Katılımcı 5	Kadın	Eğitim Fakültesi	Anadolu Lisesi	33 yıl	Lisans
Katılımcı 6	Kadın	Dil Tarih Coğrafya Fakültesi	Anadolu Lisesi	15 yıl	Lisans
Katılımcı 7	Kadın	Dil Tarih Coğrafya Fakültesi	Sosyal Bilimler Lisesi	22 yıl	Lisans

3.3. Uygulama

Görüşme başlamadan önce moderatör ve raportör kendilerini gruba tanıtmıştır. Tüm katılımcıların geldiğinde moderatör odak grup görüşmesinin amacını açıklamıştır. Moderatör, görüşmenin yaklaşık olarak ne kadar süreceği ile ilgili bilgi vermiştir. Moderatör, görüşmede kullanılacak format ya da izlenecek yol hakkında bilgi vermiştir. Görüşmenin ana konusuna geçilmeden önce katılımcılardan kendilerini tanıtmaları istenmiştir ve konuya ısınmayı sağlayacak herhangi bir soru ile başlanmıştır. Ardından belirlenen sorular katılımcılara yöneltilmiştir. Raportör verilen yanıtları not almıştır. Ayrıca görüşme boyunca ses kayıt cihazları ile yanıtlar kaydedilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu araştırma için veriler toplanırken ilk olarak konuyla ilgili problem durumu ve amaç doğrultusunda literatür taranmıştır. Gazi Üniversitesi Kütüphanesi, Ulusal Tez Arşivi, YÖK tez gibi kaynaklar taranmıştır. Bu konuda yapılmış çalışmalar incelenerek analiz edilmiş ve

yeni bir bakış açısı belirlenmiştir. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmesi yöntemi kullanılmıştır. Odak grup görüşmesinde 10 adet açık uçlu soru sorulmuştur. Verilen yanıtlar kaydedilmiştir. En son toplanan veriler analiz edilmiştir.

3.5. Verilerin Analiz Edilmesi

Odak grup görüşmesi sırasında yapılan ses kayıtları derlenmiştir. Bu kayıtlar katılımcıların verdiği yanıtları ve görüşmelerin detaylarını içermektedir. Ses kayıtlarını kullanarak bir transkript oluşturulmuştur. Transkript, görüşmelerin metin haline getirilmiş hali olarak, katılımcıların ne söylediğini net bir şekilde göstermektedir. Daha sonra transkriptteki önemli kavramlar, ortak konular ve fikirler tespit edilmiştir. Katılımcıların görüşmeleri sırasında üzerinde yoğunlaştığı veya tekrar eden konular tespit edilmiştir. Belirlenen konular üzerinde daha derinlemesine bir analiz yapılmıştır. Cevaplar arasındaki ilişkileri, tutarlılık derecesi ve önem dereceleri değerlendirilmiştir. Aynı konuların farklı katılımcılar arasında nasıl farklı yorumlandığı veya benzerlik gösterdiği incelenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Tablo 2

Soru ve Cevaplar Çizelgesi

SORULAR	CEVAPLAR	ANALİZ
Sizce kültürel miras nedir? Açıklayabilir misiniz?	<p>Konuşmacı 1 “...Kültür bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özellikler ve değerler bütün diyebiliriz. Kültürel mirasa girecek olursak bir toplumda yer alan somut olabilir ya da somut olmayan öğeler olabilir. Geçmişten gelen ve gelecek nesillere de aktarılması planlanan değerler bütünü Kültürel mirastır...”.</p>	*Kültürel miras, bir toplumun geçmişten günümüze taşınan ve gelecek nesillere aktarılması gereken somut ve somut olmayan değerler bütünüdür.
	<p>Konuşmacı 2 “...Kültürel miras en geniş tanımıyla bir toplumun ya da bir milletin geçmişten günümüze taşıdığı, geleceği de taşımaya çalıştığı. Maddi ve maddi olmayan tüm değerler tüm varlıklardır diyebiliriz...”.</p>	*Kültürel miras, bir toplumun maddi ve maddi olmayan değerlerini kapsar ve geçmişten günümüze taşınan tüm varlıklar olarak tanımlanabilir.
	<p>Konuşmacı 3 “...Bence kültürel miras aslında bir çeşit insanlık birikimi. İnsanlığın tarihi süreç içinde Tecrübe ettiği bir şey, bu yüzden de çok kıymetli. Aslında biraz bir yönüyle yerel ama bir yönüyle de bunun ötesinde bir anlam ifade eden bir şey. Diyelim ki İngiltere deki bir kültür varlığı dar anlamda bir İngiliz’i ilgilendiriyor olsa da aslında geniş anlamda benim için de değerli bir şey. hem yerel, hem küresel bir anlam ifade eden bir kavram ama en önemlisi şu bence tecrübe yani tecrübeyi ben şöyle tarif ediyorum, bedelini başkasının ödediği bilgi ya da birikim diyebiliriz. Bizden önceki nesillerin bedelini ödediği bir birikimi var ve onu bize ulaştırmak istiyorlar. Kültürel birikim bu anlamda aslında hayata dair her şeyi içeriyor. Yani o toplumun bedelini ödediği acıları da içeriyor. O toplumun mutluluğunda içeriyor, estetik anlayışını içeriyor. Unutmak istemediği şeyleri içeriyor ve bazen de unutmak istediği şeyleri içeriyor. Bu yüzden de çok kıymetli bir şey ki. Biz coğrafya öğretmenlerini de biraz kültürel coğrafya açısından ilgilendiriyor...”.</p>	*Kültürel miras, insanlığın tarihi birikimini ifade eder ve hem yerel hem de küresel anlamda önem taşır; tecrübe edilmiş bilgilerin, değerlerin aktarılmasıdır.
Kültürel miras dediğimiz şey tüm branşlar için aynı anlama mı gelir yoksa biz coğrafyacılar olarak kendimize biraz pay mı çıkartıyoruz? Geçmişe göre kültürel miras konuları daha mı önemli günümüzde? Bu iki soruyu birleştirerek cevap verebilirsiniz. Yani her branş için örneğin bir fizik matematik, tarih için kültürel miras konusuyla, coğrafya için kültürel Miras konusu aynı anlama mı gelir ne dersiniz?	<p>Konuşmacı 4 “...Farklılıkları var ama benzerlikleri de var. Örneğin şimdi mısır piramitlerini incelediğimizde biz onu kayaçlar açısından inceleriz orada kireç taşları kullanılmıştır. Bu çevredeki doğal ortamdan etkilenmeyle ilgili de inceleriz. Kireç taşları üzerinde yağmur izlerinin bulunması, iklimsel değişimiyle ilgili bize izler bırakıyor. Ama o piramidin yapılışı belli tarihlerde içeriye ışık girmesi, bunların hesaplanması biraz matematikçilerle ilgili ya da fizikle ilgili konular. Dünyanın şekli hareketleri, hem fizik hem coğrafyanın konuları içerisinde değerlendirilebilir. Her bilim kendi açısından bunu farklı açılar da değerlendirip birçok bilime aynı anda hitap edip aynı zamanda ortak noktaları da vardır. zaten bir topluluğu ulusu temsil eden varlıklar oldukları için onunla piramit denince ilk aklımıza gelen tabii mısır piramitleridir. Ama bunun yanında mayalardan kalanlar da var başka toplumları temsil edenler de var ama ona benzeyen dediğimizde ilk aklımıza gelen o ulusu temsil eden şeydir. bu sadece yapıt değil yemekten tutun da danslara kadar hepsi kültürel miras olduğunda aslında baktığımızda tamamen o topluluğu o toplumun kültürünü, birikimini, bilgisini geçmişten günümüze yaşantısını tarihsel anlamda da aktaran varlıklardır...”.</p>	*Kültürel miras, farklı bilim dallarında farklı yönlerden ele alınır; her disiplin kendi açısına göre değerlendirir, ancak ortak noktalar da vardır.

	<p>Konuşmacı 2</p> <p>“...Sosyal bilimlerde özellikle işte tarihle, coğrafyayla, Sosyolojiyle antropoloji ile belki bunların her biriyle kültürel miras ilişkili ama bunların içerisinde ben en çok coğrafya ile ilişkilerini düşündüm. Çünkü coğrafyanın öznesi insan merkezinde de insan var. Tarihte öyle değil, diğer bilimlerden biraz daha farklı. Tabi coğrafya kültürel miras dediğimizde ayrılıyor işte tarihi kültürel miraslar, doğal kültürel miraslar var ve biz belki doğal, kültürel miras yönüyle biraz daha ilgileniyoruz ama tarihi kültürel miras yönünü de es geçmiyoruz. Ama bu coğrafyanın doğasından kaynaklanıyor. Bana göre bir disiplin olarak doğasından dolayı kültürel miras ile ilgilenmemiz gerekiyor. Çünkü insanın oluşturduğu bir Şey bu insanlığın birikimi...”</p>	<p>*Kültürel miras, sosyal bilimlerin pek çoğuyla ilgilidir, ancak coğrafya açısından özellikle önemlidir çünkü coğrafya insan odaklıdır.</p>
	<p>Konuşmacı 3</p> <p>“...Şimdi ben müze eğitimi ile ilgili böyle çalışmalar yaptım. Orada müze eğitimi mesela daha çok zihnimizde arkeolojiyle tarihle ilişkilendirilen bir disiplin gibi algılanır ama aslında müze eğitimi her branş ile ilişkilendirilebilecek bir Şey çünkü her branşın kendi birikimi var. Mesela pul müzesi var, kelime müzesi var, meteoroloji müzesi var gibi her alanın bir müzesi var. Aslında, kültürel miras da böyle. Her branş ile mutlaka ilişkilendirilebilecek bir alan kesinlikle disiplinler arası bir alan. Peki niye coğrafya çok önemli? Çünkü ben öğrencilerime ilk ders saatinde bir soru sorarım, coğrafyayı iyi tanımlasınlar diye diyorum ki dünyada gözünüzü açtınız da ilk insan olduğunuzu düşünün, gözünüzü açtınız. Kendinize soracağınız ilk 3 sorudan biri nedir? en temel soru ben neredeyim? Aslında coğrafyanın başlangıcı burası. Bu yaşadığı mekânı tanıma çabası ve gayreti. O yüzden ilk çağ coğrafyası zaten tasvir üzerine gelişiyor. Şimdi kültürel miras dediğimiz Şey insanın mekân ile kurduğu ilişkinin tarihi aslında bana kalırsa tabii burada biraz doğal kültürel miras da var işte jeosit alanları da mesela bir kültürel miras olarak görülebilir. Peyzağ dediğimizde biraz daha insanla ilişkilendiriyoruz ama bence coğrafya diğerlerinden farklı. Farkı burada ortaya çıkıyor. Çünkü bütün bilimler aslında bir mekânda olup bitiyor. Kimyanın normali o mekânın özelliklerine göre belirleniyor. Fizik normali o mekânın özelliklerine göre belirleniyor. Mesela danslar, kostümler, türküler veya bazı insanlar biliyorsunuz yaşayan kültür mirası ilan edilen sanatçılar var. Rahmetli Neşet Ertaş biriydi aslında bunların hepsi yine mekânın ürünü olarak ortaya çıkıyor. Yani ne giyineceğinize, ne yiyeceğinize, hangi çalgıyı çalacağımıza veya Őarkınızın türkünüzü nasıl olacağını mekân karar veriyor. o zaman mekândan dolayı coğrafya kültürel mirasta çok özel bir yere sahip. Bu bence tespit edilmesi gereken bir Şey...”</p>	<p>*Müze eğitimi gibi disiplinler arası alanlar da kültürel mirasla ilgilidir, coğrafya bu alanda özel bir yere sahiptir çünkü insanın mekânla ilişkisini inceler.</p>
<p>Kültürel miras insanlığın tümüne mi aittir yoksa kültürel miras konusu belli Bir topluma mı aittir? Herhangi bir kültürel miras ögesi tüm insanlığın ortak malı mıdır, yoksa bazı toplumlar bundan kendine pay mı çıkartıyorlar, ne dersiniz?</p>	<p>Konuşmacı 3</p> <p>“...Mesela Türk kültürü için değerli Şeyler var. Mesela Kültürel mirasımız var ama aynı zamanda sahip olduğumuz Şeyler miras ögeleri da bir insanlık mirasıdır. Bu yüzden bir yandan mikro anlamda ait olduğu coğrafyaya mekana ait ama makro anlamda düşünürsek Őölenin bir parçası olduğu için de böyle bir üst anlamı da var bence...”</p> <p>Konuşmacı 4</p> <p>“...Bence biraz yerel ya da küresel olmasını, o kültürü toplumun sahiplenmesine göre de değişiyor. Kültürel miras ögenin bir kısmı daha dar bir alana etki ederken, bazıları dünya çapında etkiye sahip olabilir. Örneğin şimdi ben Köroğlundan bahsetsem. Şimdi öncelikle Bolulular sahiplenir. Bunun etkisinden Türkiye olarak biz de etkileniriz ama bunun küresel bir etkisi olduğunu söyleyemeyiz. Yaşadığı dönemle ilgili bizi etkiler ama bizden sonra Allah korusun öyle bir Şey olmasın da bizden sonra başka bir devlet yaşasa Köroğlu'nun varlığı ve etki alanı bu sefer tamamen ortadan da kalkabilir. Yani o kültürel mirasın şu durumda bir ömrü de olabilir. Eğer yerel etkiye sahip miras ögesi veya küresel etkiye sahip olmasına göre de değişiyor bence o...”</p>	<p>*Kültürel miras hem mikro düzeyde ait olduğu coğrafyaya hem de makro düzeyde insanlık birikimi olarak değerlendirilir.</p> <p>*Kültürel mirasın yerel ya da küresel etkisi, toplumun sahiplenmesine göre değişir; bazı miras ögeleri dünya çapında etkiye sahip olabilir. Etki alanı geniş olan kültürel miras ögesinin ömrü daha uzundur.</p>
	<p>Konuşmacı 1</p> <p>“...Miras ögesi bir yapı diyelim. O yapı bulunduğu yer de onu geçmişindeki insanlar için önemlidir. mesela bir kervan saray diyelim. Bir toplum için önemliyken başka bir toplum için önemsiz olabilir. Toplumlara göre değişebilir...”</p>	<p>*Miras ögesi, bulunduğu toplum için önemli olabilirken başka bir toplum için önemsiz kalabilir; bu görecelidir.</p>
<p>Peki göreceli mi? Kültürel miras ögelerini kavram olarak düşündüğümüzde yerel veya küresel etkisi kişiye göre değişiyor mu ya da toplumlara göre değişiyor mu? Örneğin Amerika Birleşik</p>	<p>Konuşmacı 5</p> <p>“...Popülizm yani Şöyle ben mesela kültürel mirası turizmle de ilişkilendiriyorum. Doğal olarak ülkeler turizmin gelişen bir sektör olarak turizmi artırabilmek için kendi sınırları içerisindeki her türlü doğal veya tarihi de olabilir fark etmez bütün bunları tanıtarak turizmi gelir kapısı olarak da görüyorlar. Siz Söylediniz ya hocam küresel midir? ülkemizden de kaçırılan birçok tarihi eser var, tarihi unsur var. Bunların çoğu belki Türk kültürüne de ait değil. Yani biz belki işin o kısmına gelmedik ama sonuçta yine de bu toprakların değeri mirası o yüzden de sahip çıkamamak her zaman üzümüştür beni. Bu anlamda kaçırılan kültürel miras ögelerinin küresel hale gelmesine sebep olur.</p>	<p>*Popülerlik ve turizmle ilişkili olarak, kültürel miras ögeleri küresel hale gelebilir veya değeri artabilir; kaybedilen miras ögeleri başka ülkelerde değer kazanabilir.</p>

devletlerindeki ya da Asya'da yer alan Bir kültürel öğenin kültürel miras öğesinin unsurunun değerini kim belirliyor? Bu bir genel bir belirleyici mi? Bunun bir kuralı var mı, bunun ölçütü var mı? Yani kültürel miras öğesinin değeri neye göre değişiyor?	Keşke işte İngiltere'deki ya da Logan müzesinde falan değil de bizim ülkemizdeki müzelerde olabilseydi. Okul dışı eğitimle ilgili bir çalışmada yer almıştım. Bu tür çalışmalar bir yer almak bizim farkındalığımızı da artırıyor...''.	
Kültürel miras konularının gençlere bilinç ve farkındalık kazandırma anlamında neler yapılmalı? Kültürel miras konusunun günümüzden 100 yıl öncesine göre. Şu anda daha önemli ya da daha az önemli olduğu konusunda ne düşünüyorsunuz? Yani kültürel miras bundan 20. 30 yıl önce 50 yıl öncesinde mi daha önemliydi. Ya da kültürel miras konuları hep önemli miydi? Gelecekte bu konuda kültürel miras konularının önemi konusunda gelecekte ne gibi bir değişiklik olabilir sizce? Yani hep önemli bir konu mudur kültürel miras konuları.	Konuşmacı 5 ''...Bence son zamanda daha çok önem kazandığını düşünüyorum. Belki de hani değerlerimizi küreselleşmeye ve iletişim araçlarının gelişmesinin artmasına bağlı olarak aslında kültürler etkileşim halinde bulundu ve daha tek düze haline geldi. Belki modernleşmeyi bu şekilde hani algıladık. Ama ondan sonra fark ettik ki aslında. Bize özel çok değerlerimiz var. Bunlara da yavaş yavaş yok olduğunu da görmeye başladık. Çünkü coğrafya aynı zamanda bir genel kültürdür. Genel kültür anlamında baktığımız zaman ve bu tür soyut veya somut kültürlerin değerlerimizi, miraslarımızın yavaş yavaş elinizden gittiğini görmeye başladık, ne bileyim işte. Devrez de baston yapan son kişi diye duymaya başladık Haberlerde artık hani bize özel o işte kilim dokuma özelliklerini kaybettiğini söylenmeye başlandı ya da daha genel düşünürsek maya dilini kullanan sadece 9 kişi kaldı diye duymaya başladık. O yüzden de bence son tarih vermek istemiyorum ama belki son 20, 30 yıllık süreç içerisinde sadece kendi ülkemizde değil bütün ülkeleri de kendi değerlerini sahip çıkmaya çalıştığını, kendi kültürel miraslarını daha çok korumaya çalıştıklarını düşünüyorum ben...''.	*Kültürel miras son yıllarda daha fazla önem kazanmış, modernleşme ve küreselleşmenin getirdiği tek tipleşmeye karşı kültürel değerlerin korunması gerektiği anlaşılmıştır.
Gelecekte bu konuda kültürel miras konularının önemi konusunda gelecekte ne gibi bir değişiklik olabilir sizce? Yani hep önemli bir konu mudur kültürel miras konuları.	Konuşmacı 6 ''...Ben ekonomik olduğunu da düşünüyorum. Turizm de gelir Getirmek amaçlı sakin şehirler filan projeleri yüze daha çok katılması. Aslında söyle Son yıllarda kültürel miras konularının daha popüler ve gündemde olması biraz ekonomik anlam taşınmasıyla alakalı. Ekonomik olarak gelir getirir kesinlikle yani. Bence de gelir kapısı olarak insanların düşünülebilir o şehrin ya da işte o beldenin ya da belki ülkecek bir turizm potansiyeli oluşturduğunu düşünmesi nedeniyle bunlara biraz daha ilginin arttığını düşünüyorum. Ama bir yandan da halkın gelirinin devam etmesi, o bölgedeki insanların göçü önlemek gibi pek çok anlamda da katkı sağladığını da söyleyebiliriz Her anlamda herkese faydalı olduğunu düşünüyorum...''.	*Kültürel miras konularının ekonomik anlamda da değer kazanması, son yıllarda bu konulara olan ilginin artmasına sebep olmuştur.
Kültürel miras ve teknoloji teknolojinin gelişmesi, kültürel mirasında korunması ve gündemde olması bakımından olumlu bir şey midir yoksa olumsuz bir şey midir? Kültürel miras ve teknoloji konusuna ne diyorsunuz? Ondan sonra bizim coğrafya öğretim programı içerisindeki kültürel miras konularının yer alıp yer almaması durumuna gelmek istiyorum aslında.	Konuşmacı 2 ''...Coğrafyanın 5 önemli konu alanı var. Bu konu alanında insan doğa etkileşimi, bölge Yer, Dolaşım ve konu. Dolaşım dediğimiz hareket, imkânlar, mallar ve fikirlerdir. günümüzde hareket halindedir. Kitle iletişim araçlarının ulaşım teknolojinin gelişimine bağlı olarak kitle iletişim araçlarındaki bu gelişim ulaşım, teknolojik gelişmeler, dünyanın küreselleşmesi, modern tabirleri köy haline gelmesi kültürel miras konusuna olan ilgiyi arttırdı. Artık herkes her şeyden haberdar. Kendi ülkesinde olmayan bir kültürel varlığın başka bir ülkede gidebiliyor, görebiliyor. En kötü oturduğu yerden bilgisayardan bakabiliyor. Belgeselini, seyrediyor ya da işte sanal bir müzeyi gezebiliyor, vr teknolojileri var mesela günümüzde vr gözlüğü takıp hiç hayatında belki gidemeyeceği bir yere gidip oranın içerisini gezebiliyor. Giza piramidinin içinde dolaşabiliyor. Dolayısıyla bence teknolojiye bağlı olsak bu anlamda teknolojinin olumlu etkisinin olduğunu düşünüyorum. Aslında bu Harvey in ortaya attığı zaman mekan sıkışması, yani artık zaman o kadar hızlı ilerliyor ki, kitle iletişim araçlarından dolayı mekanı önemsizleştiriyor. Bu anlamda harvey den yola çıkarken böyle bir yönü de var...''.	*Teknoloji, kültürel mirasın korunması ve tanıtılması açısından olumlu etkiler yaratır; örneğin, sanal müzeler sayesinde insanlar dünyanın her yerindeki kültürel mirası görebilir.
	Konuşmacı 1 ''...Genel anlamda söylersek teknoloji kültürel mirası insanların anlayabilmesi ve görebilmesi için çok büyük bir katkısı vardır. Mesela Burma'daki bir kabile ile ilgili bilgi sahibi olabiliyorsak, bu teknoloji sayesinde oluyor. Gidip görebildikleri için değil. Bu açıdan güzel bir şey teknoloji ama çok çabuk da tüketiliyor pek çok şey. Teknolojinin zararlarının da olduğunu düşünüyorum kültürel miras anlamında...''.	*Teknoloji, kültürel mirasın anlaşılmasına ve tanıtılmasına katkı sağlar, ancak aynı zamanda tüketimi hızlandırabilir ve bu da kültürel miras öğelerine zararlı bir durum oluşturabilir.
	Konuşmacı 6 ''...Sadece tüketimle ilgili değil aynı zamanda mesela salda gölü aklıma geliyor ya da bir kabilenin yaşantısı olsun. Teknolojiyle insanlar oradan haberdar olmasıyla beraber çok fazla giden insan oluyor. Hem orayı bozmak hem de dünyaya sunabilmek için olumsuz davranabilirler. Geleneksel yapı varsa mesela kabile yaşamında onu da	*Teknolojinin bilinçsiz kullanımı, bazı kültürel miras öğelerinin zarar görmesine neden olabilir; turizm arttıkça geleneksel yaşamlar bozulabilir.

	<p>geleneksel yaşamı da tam anlamıyla korunmadığını bozulduğunu düşünüyorum. Böyle bir dezavantaj olduğunu da düşünüyorum...”.</p> <p>Konuşmacı 4 “...Kültürel miras Ekonomi konusu değilse bile teknoloji ile ekonomi konusu hale getirebiliyor. Mesela Hintlilerin kuru boya atarak oynadıkları bir oyun var. Bayramlarında yaptıkları geleneksel bir şey. Beyaz tişörtler giyiliyor, oyun oynanıyor aslında bu Hintlilerin sadece bayramda yaptığı bir etkinlikken satılabilir bir ekonomik konuya dönüşüyor. Burada bununla ilgili festivaller düzenlenebiliyor. Yani ekonominin konusu olmayan şeyler ekonomik konuya haline gelebiliyor ve bu kültürel miras da olabiliyor. Şimdi ilerde eğer teknolojinin dışında insanlar eğer satacak bir şey bulamazlarsa kendi kültürlerini dünyaya satabilirler. Kültürel miraslarına sahip çıkıp onlara ait olduğunu gösterip tanıtımını yapabilirse eğer ekonomik konuya haline dönüşüp teknoloji sayesinde bilinmesiyle birlikte değer de kazandırabiliyor ama kirlenerek tam tersine yok olmasına ya da kirlenmesine, sıradanlaşmasına da sebep olabilir. İki uçlu burada...”.</p> <p>Konuşmacı 3 “...Kültürel miras konusunda milat olarak sanayi inkılabından sonra gelişen turizm düşünülebilir. Çünkü orada artık turizm orta sınıfta iniyor. Kitle turizm başlıyor. Ücretli izinler, sendikal mücadele. Ardından artık aristokratların değil, halkın büyük kesiminin yaptığı bir faaliyete dönüşüyor. Peki, bunlar nereye gidecekler işte orada UNESCO'nun kuruluşu ve var olan değerler listeleniyor, isimlendiriliyor, etiketleniyor. O andan itibaren ilgi artıyor ve yöneliyor. Mesela biz bir ülkeye gittiğimizde orada UNESCO mirası olarak kabul edilmiş kültürel miras olan bir yeri görmek isteriz. Bu mesela ilgiyi arttıran bir şey. Teknolojinin de etkisi var. Mesela sanal ziyaretler ile gitmeden o mirası ziyaret edebilirsiniz. Çorum müzesinde ki o çok güzel uygulamaları biliyoruz. Çok keyifli. Mesela bir Savaş arabasına biniyorsun savaşın içine girebiliyorsunuz. Bu anlamda kolaylaştırıcı bir şey olumlu bir şey ama Baskın olan yanı ise İnternet kavramı üzerinden düşünebiliriz. İnternet, her kültürün her bireyin, her inancın kendini tırmak içinde özgürce ifade edebileceği bir yer. Peki öyle mi? Afrika'daki bir kabilenin kültürü baskın İngiliz kültürü Anglosakson kültürü ya da işte Amerikan kültürü kadar kendini ifade edebilir mi? Hayır, o zaman ne oluyor? Güçlünün kültürünün giderek yaygınlaştığı bir dünyaya gidiyoruz. hepimizin kıyafetleri giderek birbirine benziyor, aynı şeyleri yiyor, aynı şeyleri içiyoruz. Yabancı bir ülkeye gittiğinizde yabancı bir markayı yerli gibi algılıyoruz. McDonalds gördüğümüzde sanki böyle teyzemiz gözleme yapmış hissine kapılıyoruz ama aslında o güçlünün kültürünü yaygınlaşması demek bu birinci yani güçlünün teknolojik üstünü olanın kendi kültürünü yayması, diğer kültürlerin kendini ifade edememesi, boğulması, yok olması demek uzun vadede Çok eşit gibi görünse de. İkinci bir tehlike şu teknolojiyle çok hızlı neşir olan jenerasyon, şu anki gençler için bunlar hiçbir anlam ifade etmiyor işte götürüyorsunuz. Yurt dışında çok değerli bir mimari yapı çocuklar için önünde instagram'da görülmesini istedikleri bir pozdan ibaret çok da önemli değil. teknoloji insanları biraz böyle genellikle yerelden uzaklaştırarak o güçlünün kimliğini yaklaşıyor. Bu da bir yandan kültürel mirası aslında zarar veren bir şey...”.</p> <p>Konuşmacı 5 “...Bizim neslimiz gibi nesiller için teknoloji farkındalık yarattığı için daha kıymetli. Yeni yerleri internette gördüğümüzde gördüm demiyoruz. Orayı bizzat görme ihtiyacı duyuyoruz. Öğrenciye bakın bu peri bacalarını gördüğünüz mü arkadaşlar diyor. Heyecandan ölüyoruz işte dokunun bakın tuf nasıl çabuk aşınıyor bazalt öyle değil falan dediğimiz zaman hiç bir anlam ifade etmiyor teknoloji Bizim neslimize Farkındalık yaratıyor, gidip görme ihtiyacı yaratıyor. Ama yeni nesil için bir şey ifade etmiyor. Gördüm işte internette Yeterli kendisini görmeme gerek yok. Duygusu ve düşüncesi yaratıyor. O anlamda da biraz tehlikeli olduğunu düşünüyorum...”.</p>	<p>*Kültürel miras doğrudan bir ekonomi konusu olmasa da teknoloji sayesinde ekonomik bir değere dönüşebilir. Ayrıca, gelecekte insanların kültürel miraslarını dünya çapında tanıtarak ekonomik kazanç elde edebileceklerini, ancak bu süreçte kültürel mirasın kirlenmesi ve sıradanlaşması riskinin de bulunduğunu vurgulamaktadır.</p> <p>*Kültürel mirasın önemini sanayi devriminden sonra gelişen turizm ile ilişkilendirilmiştir. Sanayi devrimi sonrası turizmin yaygınlaşmasıyla, kültürel mirasa olan ilginin artmıştır ve UNESCO bu süreçte önemli bir rol oynamıştır. Teknoloji bu ilgiye katkıda bulunmaktadır, sanal ziyaretlerle insanların kültürel miras alanlarına daha rahat ulaşabildiğini ortadadır. Ancak internetin, güçlünün kültürünü yaygınlaştırması nedeniyle, daha zayıf kültürlerin kendini ifade edemediğini, baskı altında kaldığını ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, teknolojiyle büyüyen genç neslin kültürel mirasa olan ilgisinin azalmasından ve bu değerlerin onlar için sadece sosyal medyada paylaşılacak bir anıdan ibaret olmasından endişe ediliyor.</p> <p>*Teknoloji sayesinde kendi neslinin kültürel miras ve yeni yerler konusunda farkındalık kazandığını ve bu yerleri bizzat görme isteği duyduğu belirtilmiştir. Ancak, genç neslin teknolojiyi kullanarak bu yerleri internetten gördüğünde, bu yerleri fiziksel olarak ziyaret etme ihtiyacı hissetmediğini ve bunun da kültürel mirasa olan ilgiyi azalttığını düşünmektedir. Bu durumun tehlikeli olduğunu vurgulanmıştır çünkü teknoloji genç nesil için yerinde deneyimlerin değerini düşüren bir unsur olmuştur.</p> <p>*Coğrafya derslerinde kültürel mirasla ilgili kazanımlar yeterli, ancak öğrencilerin ilgisini çekmek ve bu kazanımları etkin kılmak için daha detaylı ve</p>
Mevcut müfredatta coğrafya konuları içerisinde kültürel miras konularının yeterince yer verildiğini düşünüyor	Konuşmacı 1 “...Coğrafya için son derece önemli bir konu. Kültürel miras şu anki programda 11 12 sınıfta kültürel mirasla ilgili kazanımlarımız var. Ben hani kazanımın yeterli olup olmasından ziyade öğrenciye nasıl verildiğinden yana konuşmak istiyorum. Evet kazanım var. 12 sınıfta 2 ayrı yerde var. 11 sınıfta var ki yeterli de olduğunu düşünüyorum ama	

<p>musunuz? Sadece kazanım boyutunda da bakabilirsiniz ya da kazanım olmasına bile alt kırılımlar boyutunda da buna yeterince yer verilip verilmediği konusunda ne düşünüyorsunuz? Yeni nesil kültürel miras konusuna ister coğrafya dersi bağlamında olsun isterse başka bir bağlam. sizin deneyimlerinize göre yeni neslin kültürel miras konusuna bakışı nasıl ne dersiniz bu konuda ? Kültürel, miras konularının coğrafya program içerisindeki yeri konusunda ne düşünüyorsunuz bu konuda ne önerirsiniz? Yeterli midir ya da yetersizse bu konuda ne düşünüyorsunuz?</p>	<p>işte öğrenciye ne kadar verilebiliyor. Yani sadece kültürel miras tanımlanıp birkaç tane yer gösterilerek de konu geçilebilir. Çok daha detaylandırılarak öğrenci için içine çekilerek, bilgisayar destekli programlarla da verilebilir. Yani için bence kazanımdan ziyade nasıl verildiği ile ilgili bir eksiklik ya da fazlalık olabilir Programda öyle değerlendiriyorum. Geçmişle bugün arasına bakarsanız kişiler anlamında ikinci soru anlamında yani hani. Benden de biraz daha yaş ileri olan arkadaşlarımız için de benim için de kültürel miras çok çok daha önemli günümüz neslinde z kuşağında yeni nesilde gerek maddi olmayan öğeler gerekse de mimari yapılar için çok da geçmiş kadar önemsendiğini değer gösterildiğini düşünüyorum. Yani bir kültürel etkileşim var. Sosyal medyadan da mütevellit. Ama etkileşimin yanı sıra bir de kültürel yozlaşma var maalesef diye düşünüyorum...”</p> <p>Konuşmacı 7 “...Özellikle Somut olmayan kültürel miras açısından baktığımız zaman genelde yok olmaya doğru gidiyor. Geçmişten günümüze Karagöz Hacivat oyunları aslında bizim de pek hayatımızda yer almasa da gelenek göreneklerimiz olduğu için biz direniyoruz. Mesela dini bayramlar gittikçe yeni nesil bunu önemsizleştirmeye başladı. Bayramları tatil olarak algıladıkları için. Bir de artık böyle şeyler ilgilerini çekmiyor. Tabi bir de teknolojiyle çok iç içe olduğu için bu yeni nesil hızlı ilerleyen, daha böyle hızlı gelip giden işte onlara göre çabuk tüketilebilecek şeyler. O yüzden ben bir 50 yıl sonra mesela bunların çok daha fazla bir şey ifade etmeyeceğini düşünüyorum. Somut kültürel miraslar ayrı ama somut olmayanların daha çabuk tüketileceğini düşünüyorum. Somut mirasların da kültürel mirasında özellikle biraz turizmle de desteklendiği için daha çok ekonomik boyutu için bir şekilde daha devam eder. Ama genelde insanlarda mirası sahip çıkma bilinci olmadığı için gittiğimizde bir mağarada abuk subuk yazılarla karşılaşabiliyoruz ya da insanlar anı olsun diye oradan bir parça koparabiliyorlar. Yani onun orada olması gerektiğini, onun orada değerli olduğunu çok fazla düşünmüyorlar. Müfredatta şu an yeterince var. Yeni müfredatta yeterince yok...”</p>	<p>öğrenci merkezli öğretim yöntemleri kullanılmalı.</p>
<p>Kültürel miras konularının yeni nesil madem bu kadar çabuk tüketiyor diyorsunuz ya? Bu konuda coğrafya öğretmenlerinin kültürel miras konularını coğrafya derslerinde öğretirken etkili yöntemler kullanıyor mu? Ya da burada sorun ne sizce? Coğrafya öğretimi sürecinde coğrafya derslerinde coğrafya öğretmenleri olarak Bizler kültürel miras konularını öğretmede yeterince etkin yöntem teknik materyalleri kullanıyor muyuz? Bu konuda ne gibi sorunlar yaşanıyor ne dersiniz?</p>	<p>Konuşmacı 4 “...Daha çok biyolojide geçen bir söz var. Tanırsan seversin seversen korursun diye bir söz. Kültürel miras konularında da çocuğun iletişiminde olduğumuz bireyler eğer bunun farkındalığı ve kültürel mirası ders içerisinde görüp bunu bir bilimin konu ettiğini görünce bu bizim geleneklerimiz de var bu bir de bilimin konusu muymuş diye düşünürse o zaman bakış açısı değişiyor. Bireyin bakış açısının değiştirdiğinizde kültürel mirası sıradan hayatın bir parçası gelenek göreneklerle aktarılmış ve zaten böyle olması gerekiyordu gibi düşünürse bakış açısı değişiyor. Bilimsel anlamda coğrafya farklı bir bakış açısı geliştirmesi, bunu sunması anlamında bence de özel bir yerde ama onun dışındaki etkinlikler içerisinde coğrafyacıların okullarda bütün etkinlikler de bir payı var. Hatta coğrafya her şeyin içerisindeyiz biraz...”</p>	<p>*Biyolojide kullanılan "Tanırsan seversin, seversen korursun" sözünü kültürel miras konularına uyarlıyor. Kültürel mirasın derslerde ele alındığında ve bilimin bir konusu olarak görüldüğünde, öğrencilerin bakış açısının değiştiğini ifade ediyor. Bu farkındalık, kültürel mirasın geleneklerle aktarılmasının yanı sıra bilimsel bir değer olarak da görülmesini sağlıyor. Coğrafyanın, bu anlamda öğrencilere farklı bir bakış açısı sunarak kültürel mirasın önemini vurguladığını ve coğrafyanın okul etkinliklerinde geniş bir rol oynuyor.</p>
<p>Kültürel miras konularının coğrafya öğretimindeki yeriyle ilgili olarak şu anda mevcut durum ne? Kültürel miras konularının coğrafya öğretiminde yer almasıyla ilgili mevcut durum ve bu konuda yaşanan sorun nedir? coğrafya öğretmenleri bu konuyu sıradan bir konu ders konusu gibi mi işliyor yoksa kültürel miras konusu gelince coğrafya</p>	<p>Konuşmacı 4 “...Bence özen gösteriliyor. Hatta her öğrencinin kendi kültürel gelenekleriyle ilgili sınıfta konuştuğunda aslında farklılıklarımız ve ortak noktalarımızla ilgili fikir sahibi oluyorlar. Mesela bir Karşının kültürel aktarımıyla, bakış açısıyla bir Çorumlunun ki farklı olabiliyor. burada bir öğrenci kültürel bir şey getirip sınıfta sunduğunda orada öyleymiş bizim kültürümüzde de böyle gibi kendi aralarında etkileşim sağlarlar. Coğrafya dersinde bu farklılıkları ve benzerliklerin gösterebiliriz. Ders konusunda bunu daha iyi sunabiliyoruz. Coğrafyanın bakış açısı anlamında ama şöyle bir durum var, ben kendi tecrübelerimizden dayanarak bu çocuk bunu yaşamı içerisinde bir yerde kullanır ve bununla ilgili ödüllendirilmesi, onu yaşamına atlayıp onun içerisinde daha çok daha iyi olmak istiyor...”</p>	<p>*Konuşmacı, coğrafya derslerinde kültürel miras konularına özen gösterildiğini ve öğrencilerin kendi kültürel geleneklerini sınıfta paylaşarak farklılıkları ve ortak noktalar hakkında farkındalık kazandıklarını belirtiyor. Örneğin, bir Karşılı ile bir Çorumlunun bakış açıları ve kültürel aktarım şekilleri farklı olabilir, ancak bu farklılıklar sınıfta paylaşıldığında öğrenciler arasında etkileşim sağlanır. Coğrafya dersleri, bu farklılıkları ve benzerlikleri göstermek için uygun bir</p>

<p>öğretmenleri bu konuda çok daha özenle çok daha materyal kullanarak farklı bir teknik ile mi işliyor? Ya da böyle bir genelleme yapılabilir mi siz ne düşünüyorsunuz? kültürel miras konularını öğrenmeye bir lise öğrencisi neden ihtiyaç duysun ?</p>	<p>Konuşmacı 4 “...Şöyle, en basitinden okulda bizi zeybek oynattırdık. Arkadaşlarımızla kendi aldığımız eğitmeden dolayı biz zeybek bayramın içerisinde dahil ettik. Ayrancı Anadolu lisesinden bahsediyoruz, ilk başta bunu yaptığımızda 8 öğrenci vardı. bütün öğrenciler demesem de büyük bir çoğunluk Ben katılmak istemiyorum bu köylü oyunu dedi. Böyle bir kendince küçümsemeye de gitti. O gösteriyi izledikten sonra birçok öğrenci buna katılmak istediğiyle ilgili bize geldiler ondan sonra o 8 öğrenci 100 öğrenciye dönüştü. Artık biz de katılmak istiyoruz Çok keyifli bir şeymiş dediler. Öğrenciler biraz için içerisine dahil olabildiklerinde sevmeye başlıyorlar. Öğrencilerin sınıf içerisinde eğer kültürü tanırlarsa aktarımları sahiplenmeleri değişiyor, coğrafyacılar olarak da bence yeterince veriyor muyuz? Evet veriyoruz. Biz kalabalık bir ülke olduğumuz için üniversite sınavın da alabileceğimiz birey sayısı azaltabilmek adına sistemi kullanıldığından dolayı bu sınav sistemi içerisindeki değerine bakılarak o derse öğrenci değer veriyor. Bu aslında bizim bakış açımız değil, sistem sınavdaki değeri üzerinden gittiği için burada boşluklar oluşuyor...”</p>	<p>platform sunar. Ayrıca, öğrencilerin bu bilgileri günlük yaşamlarında kullanmaları ve bu sayede ödüllendirilmeleri, onların konuya daha fazla ilgi duymalarını sağlar.</p> <p>*Bir konuşmacı, okulda zeybek oyununu tanıttıkları bir deneyimden bahsediyor. Başlangıçta öğrencilerin çoğu zeybek oyununu küçümseyip katılmak istememiş, ancak oyunu izledikten sonra ilgileri artmış ve katılım sayısı 8'den 100'e çıkmış. Bu durum, öğrencilerin kültürel etkinliklere dahil olduklarında ilgilerinin arttığını ve sahiplenme duygusunun değiştiğini gösteriyor. Konuşmacı, coğrafya öğretmenleri olarak kültürel bilgileri yeterince aktarıp aktarmadıklarını sorgularken, sınav sisteminin öğrencilerin derse olan ilgisini etkilediğini ve bu sistemin eksiklikler oluşturduğunu belirtmiştir.</p>
<p>Daha etkin bir kültürel miras eğitimi verebilmek için ne yapmamız gerekir?</p>	<p>Konuşmacı 2 “...Mevcut öğretim programında 2 tane kazanım var. Dolaylı kazanımlar da var aslında. Yani bir kazanım içerisinde illa kültürel miras geçiyor. Tamam bu kültürel miras kazanımı dememek gerekiyor. Yani turizm içinde de var. Kültürel miras sonuçta, kültürel miras dediğin şey aynı zamanda bir turizm kaynağı yani orada da dolaylı şekilde var var, yeterince var mı? Ben 2018 de yeterince olduğunu düşünüyorum. Şimdi yeni müfredatta 11 iklimde dolaylı 12 bir tane kazanım var o kadar. Ama burada temel problem şu, bu konular hem 2000 müfredatında hem 2005den beri 11 12. sınıfta olan konular. 11 12 de coğrafya seçmeli olduğu için tüm öğrenciler bu konuları görmüyor. Yani bu sınıf seviyelerinde coğrafya dersi seçen öğrenciler görüyor. Böyle olunca da kültürel mirasa yönelik olarak coğrafi bakış açısını verebilmek bir duyarlılık oluşturabilmek, değer verebilmek çok da mümkün görünmüyor. Özel çaba gerektiriyor. Yani öğretmen arkadaş 11 ve 12 sınıfta bu konunun önemli olduğuna dair çok özel bir çaba sarf etmesi lazım. Tabi burada 2 problem ortaya çıkıyor. Bunlardan biri coğrafyanın mevcut haftalık ders çizelgelerindeki durumu coğrafyada 9 ve 10 da zorunlu 11 ve 12 de seçmeli ve bu çok önemli bir problem. bu coğrafyayı liselerde çok zorluyor. Öğretim programı yapıcılarını da çok zorluyor gerçekten. Çünkü bu program yapıyorsunuz, belli konuları da 11. 12 ye koymak zorundasın. Böyle olunca da belli konular daha önemli hale geliyor. Belli konular daha önemsiz hale geliyor ve buradan ortaya çıkan bir sıkıntı var. Sınav önemli çünkü Türkiye’de yarışmacı bir eğitim sistemi var. Ne yaparsanız yapın, eğitim sistemimizi kadar değiştirin. Beceri temelli sorular soruyorum deyin Orada bir sınav var. Ne yaparsanız yapın gelip oraya çarpıyor. Sonuçta o sınavda çıkan sorular var. O soruların frekanslı değerleri var. Hangi konulardan yıllara göre çıkmış? Öğrenci de, öğretmen de bunlara daha çok ağırlık veriyor. Bundan dolayı da 11 ve 12deki kültürel miras ve başka önemli konular da var. Yani bu gibi konular kaynayabiliyor. Yani istemeden de olsa öğretmenler bunlara çok önem vermeyebiliyor. Öğrenciler zaten önem vermiyor dediğim gibi bu daha ziyade coğrafyanın haftalık ders çizelgelerindeki durumundan kaynaklanıyor. Coğrafya 9 10 11 12 sınıf evlerin tamamında zorunlu bir ders haline gelse görüntü bambaşka olurdu, çerçeveye değışirdi...”</p>	<p>*Kuşuşmacı, mevcut öğretim programında kültürel mirasın dolaylı olarak ele alındığını belirtiyor ve bu konuda 2018’de yeterli olduğunu düşündüğünü belirtiyor. Ancak, yeni müfredatta 11. ve 12. sınıflarda bu konuların azalması ve coğrafya derslerinin seçmeli olması, kültürel miras gibi konulara yeterince önem verilmesini zorlaştırıyor. Coğrafya dersinin 9 ve 10’da zorunlu, 11 ve 12’de ise seçmeli olması, bu dersin öneminin azalmasına neden oluyor. Ayrıca, sınav sisteminin derslerin önemini belirlemesi, öğretmenlerin ve öğrencilerin derslerdeki bazı konulara yeterince önem vermemesine yol açıyor. Bu durum, kültürel miras gibi önemli konuların öğretim ve öğrenim süreçlerinde yeterince yer bulamamasına neden oluyor. Eğer coğrafya tüm sınıflarda zorunlu olsaydı, bu tür konulara daha fazla ağırlık verilebilecekti.</p>
	<p>Konuşmacı 5 “...Kazanım olarak yeterli olabilir ama ders saati olarak ben yeterli olduğunu düşünmüyorum çünkü bu bizim genel sorunumuz. Haftalık 2 saat dersimizin olmasından dolayı bütün konularımızı yetiştirmeye</p>	<p>*Kültürel miras eğitiminin daha etkin olması için ders saatleri artırılmalı ve coğrafya dersi her sınıfta zorunlu hale getirilmeli;</p>

<p>Bana bu konuda örnek verebilir misiniz? kültürel Miras konusuna daha fazla ilgi duysunlar veya bu konu etkin ve kalıcı izli bir şekilde sınav kaygısına rağmen zorunlu, seçmeli Durumu dikkate alınmasına rağmen kültürel miras konularını öğrencilere daha etkin ve kalıcı izli öğrenmek için ne önerirsiniz? Hocaların başka sizlerin önerileri nelerdir? Daha etkin kültürel miras eğitimi nasıl yapabiliriz?</p>	<p>çalışırken kültürel miras konusu da hadi bu konuyu da vermiş olalım diye işleniyor. Sınavda çıkacak çıkmayacak şeklinde devam ediyor. O yüzden yıllardır da söylediğimiz gibi Kesinlikle biz 9 ve 10. Sınıftan sonra sayısal öğrencilerin hiçbirini neredeyse bu anlamda ulaşıyoruz. Kesinlikle her sınıf düzeyinde coğrafya deri zorunlu olmalı. Gerekliyorsa 2 saat şeklinde sayısal sınıflara da konulmalı ve o konulan derslerde kültürel miras başta olmak üzere. Bazı konuların mutlaka verilmesi gerektiğini düşünüyorum işte o zaman belki uygulamalı bir şekilde de veririz. Sadece teorik olarak vermeden sadece UNESCO'nun listesinde yer alan somut değerlerimiz bunlardır demeden uygulamalı bir şekilde de sevdirerek öğretimde Başarılı olabiliriz. Öyle düşünüyorum...".</p>	<p>böylece öğrencilere bu konu daha ayrıntılı ve uygulamalı bir şekilde eğitim verilebilir.</p>
<p>Konuşmacı 1</p>	<p>"...Kültürel miras eğitiminin eğer kalıcı hale gelmesini istiyorsak etkin olmasını istiyorsak öğrenciyi maruz bırakarak, yaşayarak öğrenilir, kalıcı hale gelir, o zaman öğrencilere de yaşatmak gerekiyor. Mesela bir gelenek ise anlattığımız onu yaşayarak aktarmak gerektiğine inanıyorum. Ya da bir somut mirasa bunun da görülerek aktarılması gerektiğine inanıyorum ve burada da mesela şöyle bir eksiklik olduğunu düşünüyorum. Gezi. Yani okullarda gezi son derece az. görmeden ne kadar bir mimari eseri anlatabilirsiniz. Öğrenciyi istediğiniz kadar bilgisayar ortamında gösterin tanıtamazsınız. görmesi ona dokunması, orada onun anlatılması dediğim gibi yaparak, yaşayarak öğrenmek, görerek öğrenme önemli. Ben gezinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. soyut miras alanlarında da bunu yaşatarak öğretebilirsiniz. O zaman biz öğretmenler gelenekler göreneklere göre davranırsak öğrenciyi de öyle aktarılacaktır diye düşünüyorum...".</p>	<p>*Kalıcı ve etkin bir kültürel miras eğitimi için öğrencilere bu konuları yaşayarak öğretmek önemlidir; geziler, somut ve somut olmayan mirasın yerinde gösterilmesi bu süreci destekler.</p>
<p>Konuşmacı 2</p>	<p>"...Bende arazi becerisi diyecektim. Şimdi yeni programda onun adı saha ve gözlem becerisi oldu. Yakın çevreye götürülebsek keşke yani bu keşke zorunlu olsa bunun alt yapısı hazırlansa, imkanlar olsa. Çocuk somut olan bir kültürel miras yerinde görebilse. Şu an bir gezi düzenlenmek istense para toplama işi var, bürokratik işi var bir sürü zorlukları var...".</p>	<p>*Yakın çevredeki kültürel miras alanlarına zorunlu geziler düzenlemek, öğrencilerin bu değerleri yerinde görüp anlamalarını sağlar; ancak bürokratik ve ekonomik engeller bu tür gezileri zorlaştırıyor.</p>
<p>Konuşmacı 7</p>	<p>"...Çocuklardan para toplayınca ekonomik durumu kötü olan mahrum kalıyor fakat bakanlığın Kapsamında olsa her okul mesela bulunduğu şehir çevresindeki bir kültürel mirasa gezi düzenlese. Kültürel miras konularının daha etkili öğretimi için 2 yol var. Birisi eğer somut olmayan kültürel miras için yaparak yaşayarak kendisini içine sürece dahil ederek ama somut kültürel miras için ise saha araştırmalarını ister adına gezi deyin ister arazi tatbikatı deyin. Bunu yaparak daha etkin ve kalıcı izli öğrenme gerçekleşebilir gibi düşünüyorum...".</p>	<p>*Kültürel miras gezileri devlet destekli olmalı, böylece ekonomik durumu kötü olan öğrenciler de bu gezilerden mahrum kalmaz; saha çalışmalarını ve uygulamalı eğitimle etkili bir öğrenme sağlanabilir.</p>
<p>Konuşmacı 5</p>	<p>"...Okul Dışı eğitim diyecektim bende. Burada müze de olabilir? Cami de olabilir ya da açık alandaki bir sit alanı da olabilir. Hani biraz önce de bahsettik ya disiplinler arası ilişki diye aslında okul dışı eğitiminde sadece coğrafya öğretmenleri olarak değil, coğrafya, tarih, fizik, biyoloji, matematik öğretmenleri le yapılabilir. mesela bir camiye bir kaç zümre halinde gidip caminin yapımı sırasındaki branşlarla ilgili konularda aynı anda uygulamalı ders yapılabilir. Matematik öğretmeni oradaki sütunların açısı ya da orada küre varsa ya da alan hesabı gibi yönünden yaklaşabilir. Tarih öğretimini, tarihi sürecini belki anlatabilir. Coğrafya öğretmeni hangi taştan yapılmıştır? Yani yapım malzemesi nedir gibi konuları anlatabilir. Disiplinler Arası ilişkili okul dışı eğitim şeklinde de yapılabilir...".</p>	<p>*Disiplinler arası yaklaşımla, farklı branşlardaki öğretmenler ortak kültürel miras eğitimi verebilir; bu sayede öğrenciler konuları daha bütüncül bir şekilde öğrenebilir.</p>
<p>Konuşmacı 3</p>	<p>"...Bir araştırma yapmıştım. Coğrafya dediğiniz aklınıza gelen ilk 5 kelimeyi yazın dediğimizde %83 oranında da fiziki coğrafya çıkıyor. bu algımız olduğu sürece Kültür ile beşeri coğrafyayı çok ilişkilendiremiyoruz. Coğrafyayı biz benim tabirim ile Coğrafyayı dağdan şehre bir türlü indiremiyoruz. Nedense hep dağ ova plato bilimi olarak kalıyor. En temel bence sıkıntılardan biri bu. Ben bunun öğretmenler arasında da yaygın olduğunu düşünüyorum. Biz de coğrafyayı fiziki algılıyoruz. Öğrencilerimiz de öyle algılıyor. O yüzden çok ilişkilendirmiyoruz. Orda bizim yapabileceğimiz var, yapamayacaklarımız var işte iletişim teknolojinin gelişmesinin yerel kimliklere ne kadar zarar verdiğini, baskın, güçlü kültürün kendini daha çok ifade ettiğini biraz önce söyledik. Bunlar bizim değiştiremeyeceklerimiz değiştirmek için neler yapabiliriz? Orada işte belki kimlik vurgusu yapmak lazım. Yani işte bu birikimdir. Geçmişinizle bağlantınızı koparırsanız bir gelecek tehalüfünüz kalmaz, yalnızlık adasına dönüştürsünüz diyeceğiz. Diyeceğiz ki bu geçmişin tecrübesidir. Bunu yok saymak deliliktir, aptallıktır. Önüne çıkacak sorunları nasıl çözeceğini burada bulacakken buna sırt dönmek doğru</p>	<p>*Coğrafya algısının büyük ölçüde fiziki coğrafya ile sınırlı kaldığını ve bunun kültürel miras ile beşeri coğrafya arasındaki ilişkiyi zayıflatıyor. Coğrafyanın sadece dağlar, ovalar ve platolar gibi fiziki unsurlarla anıldığını, bu yüzden kültürel ilişkilendirilemiyor. İletişim teknolojilerinin yerel kimliklere zarar verdiğini ve güçlü kültürlerin daha fazla öne çıkıyor. Geçmişe dayalı birikimi yok saymanın yanlış olduğunu, yerel kimliklerin korunmasının önemini Cem Karaca'nın sözleriyle destekliyor: "Evrensel olmanın ilk adımı yerel olmaktır." Bu bağlamda,</p>

değildir. Rahmetli cem Karacanın dediği gibi bu yani evrensel olmanın ilk adımı yerel olmaktır derdi yerel değilsen evrensel hiçbir şey katamazsın. Birinin kopyası olmaya başlarsın. Çocuğa bunu anlatmamız lazım. Uygulamada neler yapabiliriz. biz mesela okulda 2 sene önce çok güzel bir etkinlik yapılmıştı. Yerli malı dediğinde herkesin aklında herhalde okulda yediğiniz bir şeyler ama neden öyle algılıyoruz onu da bilmiyorum. Mesela portakal yemek, portakalı Japonya'dan getirmeyeceğimize göre çok anlamsız bir şey. Böyle bir dersin boş geçtiği bir gün gibi algılanıyor. Bir keresinde bizim öğretmenlerimiz çok güzel bir fikir geliştirdiler. Düşündüler ki yerli markaları çağıralım. Yani yerli olup başarı kazanmış markalara sahiplerini çağırdık sunum yaptılar. Şimdi belki böyle şeyler yapılabilir. Yani alan gezileri yapmak çocuğun oraya götürmek, dokunmasına imkan vermek, hissetmesini sağlamak, onu büyületmek tabiri caizse bu bir yöntem bence kesinlikle doğru bir adım ama ikincisi de kesinlikle soyut kültürel miras için Artık somut olmayan kültürel miras müzeleri de var, yaşayan müzeler var, gidiyorsunuz sizi kel olan karşılıyor kapıda. Bu da etkileyici bir şey ama bunu okula taşımak 2 türlü olabilir. Ya ders dışı öğretim ortamlarında yapılan etkinlikler düzenleyerek çocuklar buraya götüreceksiniz ya da bunları biraz önce hocamın söylediği gibi çocuğun hissedeceği formlara dönüştürürseniz katılım artıyor. Bizim okulda da öyle oluyor. Maalesef halk oyunlarının çocuklar işte böyle biraz köylü işi. Ya hiç havalı olmayan bir şey gibi bakıyorlar ama işin içine girdikten sonra hissediyorsunuz, onu hissetmeye başladığını belki böyle uygulamalarla bunu anlatmak lazım. Ben çocuklara Şöyle bir Şey demiştim. Şimdi dünyada herkesin aynı şeyi giyindiğini, aynı müziği dinlediğini, aynı şeyi düşündüğünü bir düşünün. Televizyon programlarının hepsi aynı kanalların adı aynı insanlar bir araya geliyor. Herkes birbirine katılıyor. Ortada tartışma yok. Böyle bir dünya sade renksiz kokusuz ve tatsız olur. O zaman kültür önemli bir şeydir, senin kimliğin önemli şeydir. Geçmişin birikimi önemli bir şeydir ki sonuçta geçmişte gelecek arasındaki bir kavşak aslında bugün ondan ibaret. Bunu anlatabilirsek aslında bu anlam kazanır. Çocuğun zihninde sınav arkadaşların dediği gibi çok zehirleyici bir kavram ne yaparsanız yapın. Öğretmen şöyle konuya bakıyor, kültür tamam diyor 15 dakikada anlatırız. Zor olan konuyu ben size uzunca anlatırım. Çocuktan da o zaman helal olsun hocaya hani önemsiz konuyla bizi meşgul etmedi diye dönüt alıyorsunuz. Anlamadığımız konuyu anlattı. veliler için de zaten öyle çok kıymetlisiniz. Yani sürekli bir yarış içindeyiz. O çok değiştiremeyeceğimiz bir şey. O yüzden bu koşullarda ne yapabiliriz işte 1 2 önerim bu olabilir diye düşündüm...”.

Konuşmacı 4

“...Artık son dönemde proje öğretim yöntemleri çok fazla geçiyor. Ben ayrıncı Anadolu Lisesini örnek verebilirim orada ben sınıfta komagene ile Osman Hamdi Bey'i aynı cümle içerisinde nasıl kullanırsınız diye soruyorum? Nasıl yani çiğ köfteyle kaplumbağa terbiyecisinin ne alakası var diyorlar? Aslında ilgili çünkü Osman Hamdi Bey'in ölümünde bir de etkisi var Bunu araştırıp kendileri ortaya koyduklarında ve sunduklarında bunu bir proje olarak değerlendirdiklerinde bakış açıları da değişiyor. İşin içerisinde başka bir yöntemle de girmiş oluyorlar. Bunu bir proje konusu olarak verildiğinde bir soru olarak attığımızda ilk başta saçma gelen bir soru daha sonra merak uyanmaya başlıyor ve bunu hatta projeye sonuçlandırılmasını istediğimizde komegene ile Osman Hamdi bey aynı başlık içerisinde kullanabiliyorsa çocuk aslında bir proje yapmış oluyor yani Bununla ilgili biraz daha bir proje tabanlı öğretim yöntemlerini de işin içerisine girip bu konuların proje olabileceğinin belki de gösterilebilmesiyle ilgili...”.

Konuşmacı 2

“...Akademik coğrafyaya bakarsak akademik coğrafyada beşeri coğrafyanın gelişimi daha önde gidiyor. Yani beşeri konuların dünyada çalışılması daha ön planda. Ben ilerleyen yıllarda da bunun bu şekilde devam edeceğini düşünüyorum. Yani kimlik, aidiyet kültür. bu konularda olan çalışmalar ilerleyen yıllarda daha da artacak. Yani coğrafyanın bu yönünün daha çok gelişeceğini düşünüyorum. Dolayısıyla akademik coğrafyadaki bu gelişim, okul coğrafyasına yansıtacaktır. Yani okul coğrafyasındaki yeri de günümüze göre artacaktır diye öngörüyorum. Yalnız şöyle bir tersten durum var, Türkiye'de 2005 den sonra okul coğrafyası akademik coğrafyaya yön vermeye başladı. Dünyanın tam tersine gidiyoruz. Bütün dünyada akademik coğrafya, okul coğrafyasına yön verir biz müfredatlar göre yayın yapmaya başladık. Böyle bir tersten gidişi var...”.

öğrencilere kültürel mirasın önemini anlatmanın ve uygulamaları bu değerleri hissettirmenin önemlidir. Halk oyunları gibi geleneksel kültürel öğelerin öğrenciler arasında bazen "köylü işi" olarak görülebiliyor, ancak deneyimlediklerinde bu algımın değişebiliyor. Kültürel mirasın önemini anlamak ve anlatmak için öğrencilerin dokunarak, hissederek öğrenmelerini sağlayacak yöntemler geliştirilmesi gerekiyor. Ayrıca, sınav sistemi bu tür konuların yeterince işlenmesini engellediğini ve kültürel miras gibi konuların genellikle daha az önemsendiği ortaya çıkıyor.

*Proje tabanlı öğretim yöntemlerinin son dönemde yaygınlaştı ve bu yöntemlerin öğrencilerin düşünme biçimlerini değiştiriyor. Örnek olarak, öğrencilere Komagene ile Osman Hamdi Bey'i aynı cümlede nasıl kullanabileceklerini sorduğunu ve bu sorunun ilk başta saçma gibi görüldüğünü, ancak öğrencilerin araştırma yaparak bu iki konuyu bağdaştırdıklarında yeni bir bakış açısı kazandıklarını belirtiyor. Böyle projelerin, öğrencilere farklı konuları birleştirme ve yaratıcı düşünme fırsatı sunuyor.

*Beşeri coğrafya alanında akademik çalışmalar artacak ve bu durum okul coğrafyasına da yansıtacak; gelecekte kültürel miras konuları daha fazla önem kazanacak.

Kültürel miras coğrafya eğitimi ve gelecek konusunda ne düşünüyorsunuz? Yani kültürel miras konularının coğrafi eğitimi içerisindeki 20, 30 sene sonra Kültürel miras coğrafya eğitimi durumu konusunda ne öngörüyorsunuz, nasıl bir durum alacak sizce? Kültürel miras konuları bu

konuştığımız çerçevede Coğrafya eğitimi içerisinde daha mı az yer tutacak yoksa tamamen yok olacak mı? Baştan böyle tırnak içinde bazılarımız söz ettiği gibi yoksa kültürel miras, coğrafya eğitimi ve gelecek konusunda ne dersiniz? Ne öngörüyorsunuz?

Konuşmacı 3

“...Hayati hocanın tasnifi aklıma geldi. Hani coğrafya için ansiklopedik evre, klasik evre, bölgesel evre şimdi içinde bulunduğumuz bu evreyi 4 evrede düşünürsek aslında insanoğlu ben neredeyim? Sorusuyla başladı. Yaşadığı dünyayı tasvir etmek istedi ve coğrafya yaptı. Yani arzı tanımlamaya tasvir etmeye çalıştı. Bunu tamamladıktan sonra aslında başka bir evreye geçti işte klasik evre ardından işte Bölgesel evre geldi. Günümüz dünyasında aslında bu fiziki coğrafyanın giderek azalması işte arkadaşımızın dediği gibi biraz daha beşeri coğrafyaya yönelmeyi görüyoruz ama bizim ülkemizde buna paralel gidişler olur mu? Onu çok maalesef öngöremiyoruz. bazen çünkü genel gidişatın tersinde bir işleyiş görüyoruz. Yani işte biraz önce konuştuk. Toprak konusunu 12. Sınıf düzeyine koyup tarımı 11. Sınıf düzeyine koymak nerede yapılır? OO işte biraz karamsarlık üretiyor doğrusu ama insana dair şeylerin daha ağırlık kazanacağını daha çok değerli bulunacağını biliyorum. Mesela Harvard Üniversitesi şimdi doktora programına birini alırken zorunluluk getirdi. Ölü dillerden birini bilmenizi istiyorlar. artık kimsenin konuşmadığı dillerden birini bilmenizi istiyorlar. Yoksa siz doktora programını almıyorlar. Mesela bu giderek önem kazanıyor. Burada nasıl gidecek dersiniz onu çok öngöremiyoruz. Bence bizim sınavdan kurtulmamız gerekiyor. Ya sınav böyle bir sahra gibi bizim yükselmemizi engelleyen bir balonun içindeki gibi düşünün, ondan kurtulmamız gerekiyor ki sınav kaygısı olmadan biz çocuklara coğrafi öğretebileyim. çocuklara bazen diyorum ki şu anda benimle konuşurken yüzünün hangi yöne dönük olduğunu biliyor musun? Hayır, %99 u bilmiyorum. O zaman bu coğrafya değil. Bu coğrafya sorusunu nasıl çözmeye dersi coğrafya sorusu nasıl çözülür dersi. Bundan kurtulmadıkça bunu yapamayacağız ama dünya oraya doğru gidiyor. Artık bunun kurumlar var. UNESCO gibi işte listeliyorlar. Kültürel miras önemsiyorlar, bunu değerli hale getiriyorlar. O listeye girmek bir prestij oluyor. Turizm gelirleri artıyor falan filan ama oraya gidecek mi? Türkiye’de coğrafya ya da, coğrafya eğitimi çok kestirmek mümkün değil?...”

Konuşmacı 4

“...Coğrafya eğitimi içerisinde olmasa bile Kültürel miras konuları bence önem kazanacak. Kendi başına bir önem kazanacak çünkü artık ekonomik bir değer. En basitinden şu an coğrafi işaretli ürünler olmaya başladı. Yani kelime olarak coğrafi bilgi sistemleri coğrafi işaretli ürünler derken ekonomik anlamda karşıda hep coğrafya kelimesine karşılık yerde için çocuk onu belki coğrafya dersinin içerisinde değerlendirmeyecek ama kendi başına başka anlamda bir kazanıma doğru gidiyor. Ders içerisinde bunu biz veririz veremeyiz. Müfredat bunu içerisinde alır almaz. Gelecekte otuz yıl sonra başka bir müfredat da olur onu bilemem. biz ilköğretimdeyken söylenen bir cümle var. Turizm bacasız sanayidir diye. Şimdi ekonomi anlamda konu oluşturdu sürece kültürel miras kendi başlığı içerisinde ilerleyecek ama coğrafya içerisinde ne kadar yer alacak? Biraz siyasi de bir duruma bağlı olduğundan bununla kesin bir şey bence söyleyemeyiz...”

Konuşmacı 5

“...Sınav kaygısından da bahsettik ya sınav meselesi olmasa ben de hep şey diyorum öğrencilerime size bambaşka bir coğrafya anlatırım yani bambaşka derken tadını çıkararak anlatırım demek istediğim yani hep böyle yetiştirme telaşındayız. Kültürel miras konuları da aslında hani yeterince işleniyor mu dediğimizde aslında hemen işleyelim, geçelim pratik olsun birkaç da soru çözelim şeklinde gidiyor. Ben mesela hep şöyle bir Şöyle bir Proje istedim, biz hep yolculuk yapıyoruz dimi aileler işte tatile çıkıyorlar. Arabalarıyla diyelim ki Antalya’ya giderken orada yol güzel. Hep hedefimiz sonuç varmak 6 saatte varalım 7 saatte varalım değil aslında yolculuğunda tadını çıkarmak lazım. Burada da coğrafi öğeleri de aslında kullanabilmek görebilmek de çok önemli. Ama o anlamda da hani hedeflerime de ulaştım. Şöyle bir projem var aslında aileleri ödev vermek gibi yol güzergahı üzerinde geçtiğiniz şehirdeki bir müzeyi gezin, gezmeyi sağlayın. Ailelerinize deyin ki ya işte Çorum’dan mı geçiyorlar? Hadi oradaki şu müzeye gidin ona göre planlayalım yani. İşte böyle olmalı aslında ben bir şey daha söylemek istiyorum. Düğün sırasında hani hep geleneklerimiz, göreneklerimizden bahsediyoruz ya şimdi baktığımız zaman bu tür şeylerde moda da oluşmaya başladı. Nedir? Kız isteme töreninde dışarda bir yer kiralanıyor. Oraya gidiliyor evde sorun çıkmasın daha kolay olsun işlerimiz diye fakat kız isteme geleneğimiz unutuluyor. Yani gelenek ve göreneklerimiz kültürel miraslarımızı biz modernleştirerek belki değiştiriyorlar ama bozulmadan olmalı, yozlaşmadan olmalı, yapabiliyorsam yapayım ama yapamıyorsam da yozlaştırmayayım. Söylemek istediklerim bunlar...”

*Dünya genelinde beşeri coğrafyaya yönelim genel olarak artıyor, ancak Türkiye’deki coğrafya eğitimi bu gidişata uyum sağlayamayabilir; sınav sistemi gibi yapısal sorunlar nedeniyle kültürel miras konularının yeterince önem kazanması zor görünüyor.

*Kültürel miras, ekonomik bir değer haline geldiği için gelecekte daha fazla önem kazanacak, ancak bu durumun coğrafya derslerinde ne kadar yer bulacağı belirsiz.

*Sınav kaygısı olmasa, kültürel miras konularını daha keyifli ve derinlemesine öğretmek mümkün olurdu; ancak mevcut durumda bu konular hızlıca geçiliyor ve yeterince işlenmiyor.

4.1. Tartışma

Bu çalışmada coğrafya öğretmenlerinin coğrafya derslerinde kültürel miras konularının önemi, işlenişi yönelik görüşleri açıklanmıştır. Bu çalışmada odak grup görüşmesi uygulanmıştır. Görüşmeye 7 öğretmen katılmıştır. Odak grup görüşmesi bir saat sürmüştür.

Katılımcıların çoğu, kültürü bir toplumu diğerlerinden ayıran özellikler ve değerler bütünü olarak tanımlamışlardır. Kültürel mirası toplumların tarihsel birikimi olarak tanımlamıştır. Kültürel miras, maddi ve maddi olmayan öğeleri kapsar; bir toplumun geçmişten günümüze taşıdığı değerler bütünü olarak görülmektedir. Miras, hem yerel hem de küresel anlamda değerlidir, çünkü yerel düzeyde bir toplumun kimliğini yansıtırken, küresel düzeyde insanlık birikiminin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Kültürel miras, toplulukların tarihi, estetik anlayışları, deneyimleri ve tecrübeleriyle şekillenir. Bu tanımlar, kültürel mirasın sadece geçmişin bir yansıması değil, aynı zamanda bugünü ve geleceği de şekillendiren dinamik bir süreç olduğu vurgulanmıştır. Kültürel mirası, insanlık birikimi olarak nitelendirilmiştir. Bu birikim, yerel olduğu kadar küresel bir anlam da taşıyor. Kültürel miras, geçmiş nesillerin tecrübelerini, acılarını, mutluluklarını ve estetik anlayışlarını içeriyor. Bu yüzden, kültürel mirasın coğrafya öğretmenleri için de önemli olduğu belirtilmiştir.

Kültürel miras öğelerinin, çeşitli bilim dalları tarafından farklı açılardan değerlendirilebileceğini belirtilmiştir. Örneğin, Mısır piramitleri hem coğrafya açısından (kireç taşları ve iklimsel etkiler) hem de matematik ve fizik gibi başka branşlar açısından incelenebilir. Ayrıca, kültürel mirasın sadece yapıtlarla sınırlı olmadığını soyut kültürel miras kısmı da olduğu belirtilmiştir. Bu yemek, dans gibi unsurların da bir toplumun kültürünü ve tarihini yansıttığını vurgulanmıştır. Sosyal bilimlerde kültürel mirasla en çok ilişkilendirilen disiplinin coğrafya olduğunu ifade ediliyor. Coğrafyanın merkezinde insan bulunduğu için, insanın oluşturduğu kültürel mirasla da yakından ilgilidir. Coğrafyanın doğası gereği hem doğal hem de tarihi kültürel mirasla ilgilenmesi gerektiğini düşünülmüştür. Coğrafya biliminin kültürel miras konusunda özel bir yere sahip olduğunu, çünkü insanın yaşadığı mekanla kurduğu ilişkiyi incelediği belirtiliyor. Coğrafya biliminin, mekanın etkisiyle şekillenen kültürel unsurları anlamada kritik bir rol oynadığını vurgulanmıştır.

Türk kültürüne ait miras öğelerinin hem yerel hem de evrensel bir değeri olduğunu söylenmiştir. Bu öğelerin, ait oldukları coğrafyada yerel bir anlam taşımaktadır ancak insanlık mirasının bir parçası olarak daha geniş bir anlamı vardır. Kültürel mirasın yerel veya küresel etkisinin, toplumun o mirasa sahip çıkma derecesine bağlı olduğunu ifade edilmiştir.

Örneğin, Köroğlu'nun yerel olarak Bolulular tarafından sahiplenildiğini ve Türkiye'yi etkilediğini, ancak küresel bir etkiye sahip değildir. Kültürel mirasın ömrünün de bu etkilenmeye bağlı olarak değişebilir. Bir miras öğesinin öneminin, bulunduğu yer ve toplumlara göre değişebilir. Örneğin, bir kervansarayın bir toplum için önemli olabilirken, başka bir toplum için önemsiz olabilir.

Kültürel mirasın turizmle ilişkilendirilebilir ve ülkelerin bu mirası tanıtarak turizmi gelir kapısı olarak görebiliyorlar. Yurt dışına kaçırılan kültürel miras öğelerinin yurda geri döndürülüp yerel müzelerde sergilenmesi gerekmektedir. Ayrıca, modernleşme ve küreselleşme ile kültürel değerlerin kaybolmaya başladı, bu nedenle son yıllarda ülkelerin kendi kültürel miraslarına daha fazla sahip çıkmaya çalışmaları gerekiyor. Kültürel miras konularının son yıllarda daha popüler hale gelmesinin ekonomik nedenlerle ilişkili olduğunu düşünüyor. Turizm potansiyeli oluşturmanın ve bu mirasın ekonomik gelir sağlamasının, kültürel mirasa olan ilginin artmasında etkili olmaktadır. Ayrıca, kültürel mirasın turizme kazandırılması yerel halkın göç etmesini önleme ve gelirlerini devam ettirme açısından da faydalı olabilir.

Coğrafyanın beş önemli konu alanından biri olan dolaşım (hareket), mallar ve fikirlerin yayılmasıyla ilgilidir. Teknolojinin ve kitle iletişim araçlarının gelişimi, kültürel mirasa olan ilgiyi artırmıştır. VR teknolojileri sayesinde insanlar, fiziken gitmeseler veya gidemeseler bile kültürel varlıkları sanal olarak ziyaret edebilmektedir. Bu durum, Harvey'in "zaman-mekan sıkışması" teorisiyle de örtüşmektedir. Teknolojinin, kültürel mirası insanlara tanıtmak ve anlamalarını sağlamak konusunda büyük bir katkısı vardır. Ancak, teknoloji kültürel mirasın hızlı tüketilmesine ve zarar görmesine de yol açabilir. Teknolojinin, özellikle turistik yerlerde aşırı insan trafiğine neden olarak doğal ve kültürel mirasa zarar verebilir. Geleneksel yapılar veya kültürel öğeler gibi miraslar teknolojiyle birlikte bozulabilir. Kültürel miras öğeleri, teknoloji sayesinde ekonomik bir değere dönüştü ve bu durumun hem olumlu hem de olumsuz etkileri olabiliyor. Kültürel mirasların tanıtımı, ekonomik değer kazandırabilirken, aynı zamanda kirlenmesine ve sıradanlaşmasına da yol açabilir.

Kültürel mirasa olan ilginin Sanayi İnkılabı ve turizmin gelişimiyle artmıştır. UNESCO'nun kültürel miras listeleri, bu ilginin artmasında önemli bir rol oynuyor. Teknoloji, kültürel mirasın sanal olarak ziyaret edilmesini kolaylaştırırken, aynı zamanda güçlü kültürlerin yayılmasına ve zayıf kültürlerin baskılanmasına neden olabilir. Bu durum, kültürel çeşitliliğin azalmasına ve kültürel mirasın zarar görmesine yol açabilir. Teknolojinin, eski

nesiller için farkındalık yaratırken ve yeni yerleri keşfetme isteği uyandırırken ancak yeni nesillerin teknoloji sayesinde bir yeri sanal olarak görmenin yeterli olduğunu düşünüyorlar. Bu durumun, kültürel mirasın değerini genç nesiller için azaltabilir.

Coğrafya derslerinde kültürel miras konusu önemlidir ve 11. ve 12. Sınıf düzeyinde veriliyor. Ancak kazanımların nasıl verildiği daha önemli. Günümüz genç neslinin, geçmişe kıyasla kültürel mirasa daha az önem veriliyor ve kültürel yozlaşma artıyor. Özellikle somut olmayan kültürel mirasın hızla yok olmaya başlamıştır. Yeni neslin, geleneksel değerlere ve dini bayramlara eskisi kadar önem vermiyor. Somut olmayan mirasların gelecekte daha az önem taşıyacağını, somut mirasların ise turizm ve ekonomik faktörlerle desteklendiği için bir şekilde korunacaktır. Ancak, insanların mirasa sahip çıkma bilincinin eksik olduğunu da vurgulanmıştır. Coğrafyanın, kültürel mirasın korunmasında özel bir yere sahiptir ve bu bilincin geliştirilmesinde önemli bir rol oynar. Coğrafya öğretmenlerinin, okullarda kültürel mirasla ilgili etkinliklerde aktif rol alması gerekir.

Coğrafya derslerinde öğrencilerin kendi kültürel geleneklerini sınıfta paylaştıklarında, farklılıklar ve benzerlikler üzerinden etkileşim kurduklarını ve bu durumun öğrencilerin kültürel mirasa olan ilgisini artırıyor. Öğrencilerin kültürel mirasla tanıştıkça sahiplenme duygularının güçleniyor. Ancak, sınav sistemi nedeniyle bazı konuların önemi kayboldu ve bunun öğrencilerin ilgisini olumsuz etkiliyor.

Mevcut öğretim programında kültürel mirasla ilgili kazanımlar bulunuyor. 2018 müfredatında kültürel mirasa yeterince yer veriliyor ancak yeni müfredatta bu kazanımların azalıyor. 11. ve 12. sınıflarda coğrafya derslerinin seçmeli olmasının, kültürel miras konularına gereken önemin verilmesini zorlaştırıyor. Ayrıca, sınav sisteminin, hangi konuların önemli görüldüğünü belirlemede etkili olduğunu ve bu durumun kültürel miras gibi önemli konuların arka planda kalmasına neden olduğu görülmüştür. Eğer coğrafya tüm sınıflarda zorunlu olsaydı, bu konulara daha fazla ağırlık verilebilirdi.

Kültürel miras kazanımları yeterli ancak ders saatlerinin yetersiz kalıyor. Özellikle coğrafya derslerinin haftada iki saatle sınırlı olması, konuların yüzeysel geçilmesine neden oluyor. Coğrafyanın her sınıf seviyesinde zorunlu olması gerektiğini ve derslerin uygulamalı şekilde verilmesi gerekiyor. Kültürel miras eğitiminin kalıcı ve etkili olabilmesi için öğrencilerin bu konularla yaşayarak, deneyimleyerek işlemesi gerekiyor. Okullarda yapılan gezilerin ve somut mirasları yerinde görmek önemli. Saha ve gözlem becerilerinin öğrenciler için önemlidir. Kültürel miras yerlerine gezilerin zorunlu hale getirilmesini ve bu gezilerin bürokratik engellerinin azaltılması gerekiyor. Gezilerin okul tarafından organize edilmesi

gerekir, ekonomik durumu iyi olmayan öğrencilerin de bu gezilere katılımının sağlanması gerekiyor. Somut olmayan kültürel mirasın ise uygulamalı etkinliklerle daha etkili öğretilir. Okul dışı eğitimin, disiplinler arası bir yaklaşımla yapılabilir. Coğrafya bilimi dendiğinde coğrafya bilimi daha çok fiziki coğrafya olarak algılanıyor ve beşeri coğrafya göz ardı ediliyor. Proje tabanlı öğretim yöntemlerinin kültürel miras konularına dahil edilmesi, öğrencilerin ilgisini çekebilir. Öğrencilerin farklı konular arasında bağlantı kurarak projeler geliştirdiklerinde, kültürel mirasa yönelik bakış açılarının değişebilir. Böylece daha bilinçli ve etkin vatandaşlar yetiştirilebilir (Küpeli, 2019)

Türkiye’de 2005 sonrası okul coğrafyasının akademik coğrafyayı yönlendirmeye başlıyor. Bu durum, global eğilimlerin tersine bir yönelimi gösteriyor. Coğrafyanın tarihsel evrelerini tartışarak, günümüzde beşeri coğrafyaya yönelimin artıyor. Ancak Türkiye’de bu eğilimlerin nasıl gelişeceğini ve sınav sistemlerinin bu durumu nasıl etkilediği belirsizleşiyor. Kültürel mirasın ve beşeri coğrafyanın önemini artırdığını, ancak müfredatların bu değişimlere ne kadar uyum sağlayacağını bilemiyor. Kültürel miras konularının ekonomik değer kazandı, coğrafi işaretli ürünlerin önemi arttı ama bunun eğitim müfredatlarına nasıl yansıtılacağını kestirmek zordur. Kültürel mirasın ekonomik etkilerle önem kazanıyor ancak coğrafya derslerinde ne kadar yer alacağını bilemiyor. Sınav kaygısının coğrafya eğitimine olumsuz etkileri var. Kültürel miras konularının yeterince derinlemesine işlenemiyor ama öğrencilerin pratik projelerle bu konuları daha iyi anlayabilirler. Geleneklerin modernleştirilmesi sürecinde bozulmadan korunması gerekiyor.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Kültürel miras, bir toplumun geçmişten günümüze aktardığı maddi ve manevi değerlerin bütünü olarak tanımlanır. Coğrafya eğitimi ise doğal ve beşeri unsurlar ile bunların mekânsal dağılım ve toplumsal etkilerini inceleyen bir disiplin olarak, kültürel mirasın anlaşılması ve korunmasında önemli bir rol üstlenir. İnsan-çevre ilişkileri, toplumsal gelişim ve mekânsal süreçler gibi ortak konular, coğrafya eğitimi ile kültürel miras arasında güçlü bir bağ kurar.

Coğrafya derslerinde, toplumların tarih boyunca içinde buldukları coğrafi alanlarla ilişkileri, yerleşim düzenleri ve kültürel miras oluşturma süreçleri ele alınır. Özellikle yerel kültürel değerlerin incelenmesi, öğrencilerin çevrelerine olan farkındalığını artırır ve bu mirası koruma bilinci kazandırır. Bu bağlamda, coğrafya eğitimi, tarihi yapılar, doğal anıtlar, geleneksel yaşam biçimleri ve toplumsal değerlerin korunmasının hem bireysel hem toplumsal açıdan önemini vurgular. Ayrıca, kültürel mirasın coğrafi bağlamı, öğrencilerin miras unsurlarının buldukları yerle ilişkisini anlamalarına yardımcı olur; böylece kültürel mirası sadece geçmişten kalma unsurlar değil, toplum kimliğini oluşturan dinamik yapılar olarak kavrarlar.

Kültürel mirasın coğrafya eğitimine entegrasyonu, toplumsal farkındalık ve aidiyet duygusunu geliştirir. Küreselleşmenin etkisiyle yerel kültürel değerlerin korunması, bireylerin kimlik duygusunu güçlendiren bir unsur haline gelmiştir. Coğrafya eğitimi bu çerçevede, kültürel çeşitliliğin korunmasının evrensel önemi hakkında öğrencilere farkındalık kazandırır.

Bu çalışmada, coğrafya öğretmenlerinin derslerinde kültürel miras konularına verdikleri önem ve bu konuların işlenişine dair görüşleri incelenmiştir. Yedi öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilen odak grup görüşmesi yaklaşık bir saat sürmüştür. Öğretmenler, kültürü bir

toplumun ayırt edici özellikleri ve değerler bütünü, kültürel mirası ise toplumların tarihsel birikimi olarak tanımlamışlardır. Kültürel mirasın hem maddi hem manevi unsurlar içerdiği ve hem yerel hem evrensel değer taşıdığı vurgulanmıştır. Coğrafya biliminin, insan-mekân ilişkisini incelemesi dolayısıyla kültürel mirasın korunmasında önemli bir araç olduğu ifade edilmiştir.

Katılımcılar, kültürel mirasın yalnızca yapısal eserlerle sınırlı kalmayıp, soyut değerleri de kapsadığını belirtmişlerdir. Türk kültürüne ait miras öğelerinin hem yerel hem küresel açıdan değer taşıdığı, ancak bu değerlerin korunmasının toplumun sahiplenme derecesine bağlı olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca, kültürel mirasın turizmle ilişkilendirilerek ekonomik değer kazandığı, ancak modernleşme ve küreselleşmenin kültürel mirası tehdit edebileceği vurgulanmıştır.

Teknolojinin kültürel mirasa ilgiyi artırdığı, fakat hızlı tüketim ve zarar verme risklerini de beraberinde getirdiği belirtilmiştir. Ayrıca, teknolojinin güçlü kültürlerin yayılmasını kolaylaştırırken, zayıf kültürleri baskılayabileceği ve bu durumun kültürel çeşitliliği tehdit ettiği ifade edilmiştir.

Çalışmada, coğrafya derslerinde kültürel mirasın özellikle 11. ve 12. sınıflarda işlendiği, ancak kazanımların nasıl verildiğinin önem taşıdığı ortaya konmuştur. Gençlerin kültürel mirasa ilgisinin azaldığı ve somut olmayan mirasın hızla yok olduğu belirtilmiştir. Ders saatlerinin yetersizliği, coğrafyanın zorunlu ders haline getirilmesi ve uygulamalı öğretim yöntemlerinin (örneğin geziler) artırılması gerektiği önerilmiştir. Öğretim programlarında kültürel mirasa yeterince yer verilmediği, sınav odaklı sistemin ise bu konuların geri planda kalmasına yol açtığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, kültürel mirasın coğrafya eğitimi içinde daha merkezi bir yere sahip olması gerektiği anlaşılmıştır. Bu amaçla, kültürel miras konularının zorunlu ders içeriklerine alınması, öğretmenlerin bu alanda daha fazla çaba göstermesi ve öğrenci merkezli, etkileşimli yöntemlerin kullanılması önerilmektedir. Böylece, öğrencilerin kültürel mirasa olan duyarlılığı artırılabilir ve bu değerlerin gelecek nesillere etkin bir şekilde aktarılması sağlanabilir. Ayrıca, sınav odaklı eğitim anlayışının kültürel miras gibi önemli konuları gölgelememesi için eğitim sisteminde daha dengeli bir yaklaşım benimsenmelidir.

5.2. Öneriler

Araştırma bulguları, kültürel mirasın coğrafya eğitiminde kazanım açısından yeterli olduğu fakat ders saatinin az olmasından dolayı yeterince vurgulanamadığını göstermektedir. Bu nedenle, kültürel miras konularının coğrafya derslerinde daha geniş bir yer bulması sağlanmalıdır. Bunun yolu ise coğrafya ders saatlerini arttırmaktır. Bu, öğrencilere kültürel mirasın önemini anlama ve koruma bilincini geliştirme fırsatı verebilir.

Coğrafya öğretmenlerinin kültürel miras konularında daha fazla eğitim alması gereklidir. Bu, öğretmenlerin derslerinde bu konuları daha etkili bir şekilde işlemelerine yardımcı olabilir. Ayrıca, öğretmenlerin bu konuda düzenli hizmet içi eğitimlere katılmaları teşvik edilmelidir.

İnsanların kültürel miras hakkında bilgilerinin yetersiz olması sebebi ile kültürel miras öğelerini koruma konusunda yetersiz oldukları bulgusu sonucunda topluma kültürel miras eğitimi halk eğitim merkezleri yoluyla verilebilir.

Öğrencilerin kültürel miras konusunda farkındalıklarının düşük olduğu bulgusundan hareketle, kültürel miras temalı projeler, saha çalışmaları ve geziler gibi uygulamalı eğitim yöntemleri kullanılmalıdır. Bu, öğrencilere teorik bilgiyi pratikle birleştirme ve kültürel mirasın önemini daha iyi kavrama fırsatı sağlayacaktır.

Özellikle öğrencilerin soyut kültürel miras öğelerini yerel ve eski usul buldukları söylenmiştir. Bu sebeple çok hızlı bir şekilde soyut kültürel miras öğelerinin unutulabileceği konusunda öğretmenlerin ve velilerin soyut kültürel miras öğelerini uygulaması ve öğrencilere örnek olması bir çözüm olabilir. Ayrıca soyut kültürel miras öğelerini öğrencilere gösterip yaptırma yöntemi ile öğrenciye benimsetmek bir çözüm olabilir.

Teknolojik gelişmelerin eğitim üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak, coğrafya derslerinde kültürel miras konularının işlenmesinde dijital kaynaklar ve interaktif platformlar daha fazla kullanılmalıdır. Bu sayede, öğrencilere zenginleştirilmiş bir öğrenme deneyimi sunulabilir.

Teknoloji bazen öğrenciler üzerinde gezip görme isteğini azaltıcı bir etki oluşturabilir fakat bunun önüne geçmek için öğrencilere miras alanlarının ziyaret edilmesinin miras alanını anlama ve tanıma konusunda farkı öğrencilere öğretilmeli.

Sınav sisteminin, öğrencilere kültürel mirasın önemini kavratmak yerine sadece bilgi ezberletmeye yönelik olduğu bulgusuna dayanarak, sınavlarda kültürel miras konularına

daha fazla yer verilmeli ve bu konuların analitik düşünme ve problem çözme becerileri ile ilişkilendirilmesi sağlanmalıdır.

Ailelerin ve yerel toplumun kültürel miras eğitiminin bir parçası haline getirilmesi önerilmektedir. Öğrencilerin aileleriyle birlikte kültürel miras alanlarını ziyaret etmeleri teşvik edilerek, öğrendikleri bilgilerin pekişmesi ve toplumda bu bilincin yayılması sağlanabilir.

Ülkemizde müfredatı takip eden bir akademik coğrafya olduğundan söz edilmiştir. Bu da müfredata göre kültürel miras konularının akademide dönem dönem azalması veya artması anlamına geliyor. Bunun önüne geçmek adına müfredata bağlı akademi yerine akademiye bağlı müfredat üretilmeli.

Coğrafya denildiğinde akla gelen genel olarak fiziki coğrafyadır. Bunun önüne geçmek adına önce öğretmenlerin bu algıyı kendilerinde yıkması gerekir daha sonra beşeri coğrafyayı da fiziki coğrafya kadar önemsemesi ve ayrıntılarıyla anlatması gerekir. Bu sayede öğrencilerin de algıları değiştirilebilir.

Kültürel miras eğitimi konusunda uluslararası işbirlikleri ve projeler geliştirilmelidir. Öğretmenler bu projelere öncülük etmelidir. UNESCO gibi kuruluşlarla işbirliği yaparak, öğrencilere küresel kültürel mirasın önemini kavratacak projeler ve değişim programları düzenlenebilir. Bu sayede öğrenciler işin içine tamamen girdikleri için bu konudaki ilgi ve duyarlılıkları artabilir.

KAYNAKLAR

- Ahmet A. (2018). Intangible cultural heritage and education: critical examination of the education in periodic reports. *Milli Folklor Dergisi*, (120), 59-72.
- Akça, S. (2014). *Politik coğrafya kapsamında kültürel miras yönetimi: istanbul tarihi yarımada ve venedik örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akpınarlı, N., Altın, M., & Hakan Ayça, Ş. (2022). Mahalle düğünlerine kolektif kültürel haklar penceresinden savunma. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27(46), 65-114.
- Aktan, C. C., & Tutar, H. (2007). Bir sosyal sermaye olarak kültür. *Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi*, 6(20), 1-11.
- Aktulum, K. (2020). The semantics of cultural heritage. *Milli Folklor*, 2020(126), 5-17.
- Aliğaoğlu, A. (2004). Sosyo-kültürel miras turizmi ve Türkiye'den örnekler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2(2), 50-64.
- Ar, H. (2015). *Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında turist rehberlerinin rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Aral, A. E. (2018). Somut olmayan kültürel miras ve eğitim: eğitimin periyodik raporlardaki görünümüne eleştirel bir bakış. *Milli Folklor Dergisi*, 30(120), 59-72.
- Arıkan, R. (2011). *Araştırma teknikleri ve rapor hazırlama* (6. Baskı). Ankara: Nobel.
- Atasoy, Ö. (2019). Coğrafya ve tarih perspektifinden somut kültürel miras ve Türkiye. *Folklor/Edebiyat*, 25(99), 657-659.
- Avcı, M. (2023). *Kültürel coğrafyanın sosyal bilgiler dersindeki yeri ve önemi ile ilgili sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Aydın, N. (2018). Nitel araştırma yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 2(2), 60-71.
- Aydoğdu, E., & Atasoy, Y. (2019). Kültürel miras ve turizm ilişkisi bağlamında somut kültürel miras öğelerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(62), 1234-1246.
- Azrak, S., & Yalçınkaya, E. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşleri (Denizli şehri örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1307-1320.
- Bayram, F. (2021). *Çavdarhisar yerleşimi kültürel miras değerlerinin korunması ve tanıtılması açısından öğrencilerin farkındalığına ilişkin bir durum çalışması kütahya çavdarhisar mesleki ve teknik anadolu lisesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eskişehir.
- Brumann, C. (2015). Heritage agnosticism: A third path for the study of cultural heritage. *Social Anthropology*, 23(3), 417-430.
- Can, Y. (2009). *Kültürel miras ve korunması*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Coşkun, H., & Kurt, A. (2021). *Coğrafya eğitiminin kültürel mirasın korunmasındaki rolü*. Ankara: Eğitim.
- Çakır, Z. G. (2022). *Kültürel miras niteliğindeki taşınmazların değerleri ve değerlemesi: Ankara hanlar bölgesi örneği*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakmak, F. (2020). *Kültürel mirasın yönetimi ve korunması: Kuramsal ve uygulamalı yaklaşımlar*. İstanbul: Beta.
- Çengelci, T. (2012). Sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 185-203.
- Çetin, B. C. (2022). *Kültürel miras çevrelerinin planlama, koruma ve yönetim süreçleriyle bütünleşik bir etki değerlendirme modeli*. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Çetin, R. (2010). *Somut olmayan kültürel miras ve toplum*. Ankara: Nobel.

- Çoban, O. (2024). *İstanbul yabancılar için Türkçe öğretimi ders kitaplarının (B1-B2) kültür aktarımı açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çokal, B., & Arslan, M. (2015). Kültürel miras turizmi kapsamında somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarının değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3(4), 3–15.
- Demirezen, S., & Aktaş, G. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin somut olmayan kültürel miras öğretimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(30), 413-434.
- Deniz, A. (2022). *Coğrafi planlama ve doğal-kültürel mirasın korunması*. Ankara: Coğrafya.
- Dipevliler, K. (2023). *Avrupa ve Türkiye’de uygulanan bazı kültürel miras eğitimi etkinliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Doğanay, H., & Doğanay, S. (2000). *Coğrafya'ya giriş*. Ankara: Çizgi.
- Dollot, L. (1991). *Kitle kültürü ve bireysel kültür* (Ö. Nudralı, Çev.) İstanbul: İletişim.
- Dönmez, C., & Yeşilbursa, C. C. (2014). Kültürel miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa yönelik tutumlarına etkisi. *İlköğretim Online*, 13(2), 425.
- Duman, A. (2024). *Kültürel miras ve toplumsal kimlik*. İstanbul: Kültür.
- Ekici, M. (2004). *Halk bilimi ve somut olmayan kültürel miras*. Ankara: Gazi.
- Emiroğlu, D., & Aydın, C. (2003). *Antropolojiye Giriş*. İstanbul: Sosyal.
- Eren, K., & Yağbasan, Ö. (2017). Coğrafi bilgi sistemlerine dayalı öğretim materyallerinin geliştirilmesi: Türkiye’deki sembolik yerler örneği. *Uluslararası Müfredat ve Öğretim Dergisi*, 9(1), 31-46.
- Eryılmaz, G. (2022). *Kültürel miras alanları etki değerlendirme yönetimi*. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Felices-De la Fuente, M. D., Chaparro-Sainz, Á., & Rodríguez-Pérez, R. A. (2020). Perceptions on the use of heritage to teach history in secondary education teachers in training. *Humanities and Social Sciences Communications*, 7, 1-10.

- Ferrazzi, M. (2020). The evolution of the cultural heritage concept in the 20th century. *International Journal of Cultural Policy*, 26(6), 742–755.
- Gans, H. J. (2018). *Popular culture and high culture: An analysis and evaluation of taste* (3rd Ed.). New York: Basic.
- Geçer, E. (2015). *Medya ve popüler kültür*. İstanbul: Okur.
- Gezon, L., & Kottak, C. (2016). *Kültür* (A. Gürsoy, Çev.). Ankara: Nobel.
- Giddens, A. (2000). *Introduction to sociology* (3rd Ed.). New York: W. W. Norton.
- Glendinning, M. (2013). *The conservation movement: A history of architectural preservation*. London: Routledge.
- Gökalp, Z. (1975). *Türkçülüğün esasları*. İstanbul: Sebil.
- Gökalp, Z. (1976). *Türkleşmek, İslamlaşmak, muasırlaşmak*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Gökalp, Z. (2019). *Kültür ve medeniyet*. İstanbul: İletişim.
- Gregory, D. (2009). Geography. In R. J. Johnston, D. Gregory, G. Pratt, M. Watts & S. Whatmore (Eds.), *The dictionary of human geography* (pp 350-356). Oxford: Wiley-Blackwell.
- Gülde, M. (2017). *Kültürel ve doğal miras alanlarının korunması*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Gümüşçü, O. (2004). On altıncı yüzyıl Anadolu'sunda iç göçler. *Tarihi Coğrafya Dergisi*, 30(2), 231-248.
- Gümüşçü, O. (2018). Tarihi coğrafya ve kültürel miras. *Erdem*, (75), 99-120.
- Gümüşçü, S., & Erdem, R. (2018). *Kültürel mirasın korunmasında tarih biliminin rolü*. Ankara: Kültür
- Günden, B. (2021). *Yükseköğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları ile kültürel miras kavramına ilişkin metaforik algıları üzerine bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Günden, C., & Günören, D. (2021). Coğrafya ve kültürel miras ilişkisi. *Ankara Üniversitesi Coğrafi Bilimler Dergisi*, 19(2), 105–120.

- Güneş, E., & Alagöz, G. (2018). Turizm eğitimi alan öğrencilerin kültürel miras tutumları üzerine bir araştırma. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 753-777.
- Gürdoğan Bayır, Ö., & Çengelci Köse, T. (2019). Kültürel miras ve korunmasına ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(4), 1827-1840.
- Güvenç, B. (2002). *İnsan ve kültür* (9. Baskı). İstanbul: Remzi.
- Güvenç, B. (2010). *İnsan ve kültür*. İstanbul: Remzi.
- Haggett, P. (2001). *Geography: A global synthesis*. New Jersey: Prentice Hall.
- Halaç, H., & Bayram, H. (2019). Kültürel miras ve korunmasına ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 45-60.
- Hartmann, R., 2020, Heritage and economy. In A. Kobayashi (Ed.), *International encyclopedia of human geography: Second edition* (pp 369- 372). Oxford: Elsevier.
- Hunter, K. A., & United States Office of Educational Research and Improvement. (1988). *Heritage education in the social studies*. Bloomington: ERIC.
- Kaderli, L. (2014). Kültürel miras koruma yaklaşımlarının tarihsel gelişimi. *TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, (12), 29-41.
- Karabağ, S. (1998). Coğrafya öğretiminde anahtar sorular ve kavramlar. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 25-41.
- Kavuşan, S. (2023). *Küresel vatandaşlık yaklaşımı bağlamında sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitapları*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koyuncu, Ö. (2019). *Uluslararası örgütlerin ulusal kültür ve eğitimdeki yeri ve önemi: türkiye UNESCO örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Köktürk, M. (2017). *Toplum ve kültür: Eleştirel yazılar 3*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Krueger, R. A., & Casey, M. A. (2000). *Focus groups: A practical guide for applied research* (3rd Ed.). California: Sage.
- Kurtar, T., & Somuncu, M. (2013). Kültürel mirasın korunmasında turizmin rolü. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(30), 1-16.

- Kuşçuoğlu, G. Ö., & Taş, M. (2017). Sürdürülebilir kültürel miras yönetimi. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 2(1), 58-67.
- Külcü, Ö. (2020). Coğrafya öğretiminde kültürel mirasın yeri ve önemi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(1), 123-134.
- Küpeli, E. (2019). *Coğrafya dersi kapsamında doğal ve kültürel miras varlıklarımıza yapılan gezilerin ve gözlemlerin vatanseverlik değeri üzerine katkısı (Giresun ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Livingstone, D. (2009). History of geography. In R. J. Johnston, D. Gregory, G. Pratt, M. Watts & S. Whatmore (Eds.), *The dictionary of human geography* (pp 345-350). Oxford: Wiley-Blackwell.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Ortaöğretim coğrafya dersi öğretim programı*. Ankara: MEB.
- Mustak, S. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşleri (Denizli şehri örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Nar, M. Ş. (2012). *Kültürel örgütlenmenin antropolojik temelleri: Akçakale ve Reyhanlı ilçeleri sınır köylerinin sosyal antropolojik açıdan karşılaştırmalı analizi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ocal, T. (2016) Necessity of cultural historical heritage education in social studies teaching. *Creative Education*, 7(3), 396-406.
- Oğuz, E. S. (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2), 123-139.
- Oğuz, M. Ö. (2009). Somut olmayan kültürel miras ve kültürel ifade çeşitliliği. *Milli Folklor Dergisi*, 11(82), 6-12.
- Oğuz, M. Ö. (2013). Terim olarak somut olmayan kültürel miras. *Milli Folklor*, 25(100), 5-13.
- Onwuegbuzie, A. J., Dickinson, W. B., Leech, N. L., & Zoran, A. G. (2009). A qualitative framework for collecting and analyzing data in focus group research. *International Journal of Qualitative Methods*, 8(3), 1-21.

- Öksüz Kuşcuoğlu, G., & Taş, M. (2017). Sürdürülebilir kültürel miras yönetimi. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 2(1), 58-67.
- Örnek, S. V. (1967). Etnografya ve etnoloji. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi*, 5(1), 165.
- Örnek, V. (1971). *Folklor ve Antropoloji*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Özçağlar, A. (2000). *Coğrafyaya giriş: Sistematik, kavramlar, yöntemler*. Ankara: Hilmi Usta.
- Özçağlar, A. (2015). *Yönetmel coğrafya*. Ankara: Nika.
- Özdemir, Ü. (2011). Safranbolu'nun kültürel miras kaynakları ve korunması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16(26), 129-142.
- Özpinar, Z. (2015). *Modern ve Çağdaş Sanatın Tarihini Yazmak: Yeni Yaklaşımlar, Farklı Güzergâhlar*. İstanbul: İletişim.
- Öztürk, H. M., Güngör, H., & Ogelman, H. G. (2021). Okul öncesi dönemde kültürel miras eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri: Denizli ili örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 175-203.
- Pala, B. (2022). *Diasporaların seyahat motivasyonlarında kültürel miras varlıklarının önemi: Bulgaristan örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- Pelegri, S. (2008). Dünya Miras Alanları, Türler ve Yasalar, Ansiklopedi Arkeoloji Bölümü, İçinde:
- Pelit, E., & Türkoğlu, B. (2019). Kültürel mirasın korunmasında yerel halkın farkındalık düzeyinin belirlenmesi: Safranbolu örneği. *Turizm Akademik Dergisi*, 6(2), 15-30.
- Richards, G. (2018). Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 36, 12-21.
- Santos, L. C. (2021). Relationship between students' historical awareness and their appreciation of local cultural heritage. *International Journal of Multidisciplinary: Applied Business and Education Research*, 2(6), 520-527.
- Saran, A. (1993). *Kültür ve Antropoloji*. İstanbul: XYZ.
- Szmelter, I. (2013). 21st Century Art Conservation: Ethical and Philosophical Challenges. *Journal of Cultural Heritage*, 14(3), 63-71.

- Şahin, S. (2022). Niçin ve nasıl bir coğrafya eğitimi?. S. Karabağ & S. Şahin (Eds.), *Coğrafya eğitiminin temel eksenleri* içinde (s. 1-20). Ankara: Pegem.
- Şahin, Ş., Suher, İ. K., & Bir, C. (2009). Nitel araştırma yöntemlerinde odak grup görüşmesi. *Selçuk İletişim*, 6(3), 5–20.
- Tanoğlu, A. (1969). *Beşeri coğrafya üzerine bazı düşünceler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Tanrikulu, M. (2014). *Kültürel coğrafya ve insan-mekan ilişkileri*. Ankara: Gazi.
- Tekçam, T., & Akderin, F. (2007). *Arkeoloji sözlüğü*. Ankara: İnkılap.
- Toraman, C. (2022). *Kültürel mirasın tarihsel gelişimi ve koruma yaklaşımları*. Ankara: Pegem.
- Tursal, C. (1988). *Kültür ve eğitim*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Tümertekin, E.-Özgüç, N. (2015). *Beşeri Coğrafya*, İstanbul: Çantay.
- Türk Dil Kurumu. (2024). *Kültür*. <https://sozluk.gov.tr/sayfasından> erişilmiştir.
- Türkbay, A. (2021). Kültürel mirasın toplumsal kimlik üzerindeki etkisi. *Kültür ve Toplum Dergisi*, 15(2), 45–60.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (1982). *World cultural policy conference*. Paris: UNESCO
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2024). *Dünya miras listesi*. <https://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi>, sayfasından erişilmiştir.
- Üçışık, E. R., & Demirci, A. (2002). *Coğrafyaya giriş*. İstanbul: Aktif.
- Vecco, M. (2010). A definition of cultural heritage: From the tangible to the intangible. *Journal of Cultural Heritage*, 11(3), 321–324.
- Williams, R. (1961). *The long revolution*. London: Chatto & Windus.
- Yaylalı, M. K. (2010). *Post processual “süreç sonrası arkeoloji” ve kültürel miras (Çatalhöyük örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yazıcı, Ö. (2014). Perceptions of cultural and natural heritage among geography students. *Anthropologist*, 18, 549-558.

- Yenişehirlioğlu, F. (2014). Sanat tarihi araştırmaları: kültürel kimlikte gelenek, çeşitlilik ve değişim. *Turkish Studies*, 9(10), 1-3.
- Yücel Batmaz, N., & Biçici, G. (2021). Türkiye’de somut kültürel mirasın korunması üzerine bir alan araştırması: Kırıkkale-Delice rneği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 4(1), 97-110.
- Yücel, C. (2022). *Yerel halkın UNESCO dünya mirası geçici listesi’nde yer alan somut kültürel miras değerlerine yönelik algı ve tutumlarının belirlenmesi: Mersin rneği*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Yücel, Y., & Yediyıldız, B. (1988). Tarih ve kültür. *Erdem*, 4(10), 31-38.

EKLER

Ek 1. Odak Grup Görüşmesi Formu

Sayın katılımcı, yapacağımız bu odak grup görüşmesinin amacı; coğrafya öğretmenlerinin kültürel miras konularının coğrafya eğitimindeki yeri ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemektir. Görüşmemizin yaklaşık bir-iki saat sürmesi öngörülmektedir. Tüm görüşme ses kayıt cihazı ve gözlemci aracılığı ile kayıt altına alınacaktır.

GİRİŞ:

- Görüşmecinin kendini tanıtmayı
- Odak grubun amacının açıklanması
- Görüşmecinin odak gruptaki rolünün anlatılması
- Gözlemcinin tanıtılması ve bulunma amacının açıklanması
- Katılımcılara odak grup görüşmesi boyunca dikkat etmesi gereken kuralların belirtilmesi
- ✓ Konuşmaya başlarken isimleri belirtilmelidir.
- ✓ Grup üyeleri birbirini dikkatlice dinlemelidir.
- ✓ Sırayla konuşmaları gerekmektedir.
- ✓ Doğru ya da yanlış bir düşünce yoktur, herkes fikirlerini rahatça söyleyebilmelidir.
- Odak grup kayıt tekniklerinin anlatılması
- ✓ Ses kaydı alınacaktır.
- ✓ Gözlemci tarafından yazılı not tutulacaktır.
- Araştırmanın amacının açıklanması
- ✓ Bu araştırmanın amacı odak grup görüşmesi yapılan öğretmenlerin kültürel miras eğitimi hakkındaki fikirlerinin belirlenmesidir.

TANIŞMA:

Kişilerin kendilerini tanıtmayı: her bir katılımcının kendisini kısaca anlatması (adı, soyadı, çalıştığı okul gibi) ile gerçekleşen tanışma yapılması gerekir.

GÖRÜŞME SORULARI:

1. Sizce kültürel miras nedir? Açıklayabilir misiniz?
2. Coğrafya dersleri için kültürel miras konularının önemi nedir? Kültürel miras dediğimiz şey tüm branşlar için aynı anlama mı gelir? Geçmişe göre kültürel miras konuları daha mı önemli günümüzde?
3. Kültürel miras insanlığın tümüne mi aittir yoksa kültürel miras konusu belli bir topluma mı aittir? Herhangi bir kültürel miras ögesi tüm insanlığın ortak malı mıdır, yoksa bazı ögeler toplumlara mı aittir?

4. Kültürel miras öğelerini kavram olarak düşündüğümüzde yerel veya küresel etkisi kişiye göre ya da toplumlara göre değişiyor mu? Bir kültürel miras unsurunun değerini kim belirliyor? Bunun bir kuralı veya ölçütü var mı? Kültürel miras öğesinin değeri neye göre değişiyor?
5. Kültürel miras konuları hakkında gençlere bilinç ve farkındalık kazandırma anlamında neler yapılmalı? Kültürel miras konusuna verilen önemi geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek zamanda olabilecekler şeklinde açıklar mısınız?
6. Kültürel miras konularını işlerken teknolojik araç ve kaynaklardan ne derecede yararlanıyorsunuz?
 - a) Bilgi iletişim teknolojilerindeki değişimin coğrafya derslerinde kültürel miras konularının öğretiminde etkisi nasıldır?
 - b) Coğrafya eğitiminde kültürel mirasın işlenmesine yardımcı olabilecek önerdiğiniz dijital araçlar veya kaynaklar var mı?
7. Coğrafya müfredatında kültürel miras ile ilgili konulara yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? Yeni neslin kültürel miras konularına bakış açısı nasıl?
8. Kültürel miras konularını işlerken hangi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanıyorsunuz? Coğrafya öğretimi sürecinde coğrafya derslerinde coğrafya öğretmenleri olarak bizler kültürel miras konularını öğretmede yeterince etkin yöntem teknik materyalleri kullanıyor muyuz? Bu konuda ne gibi sorunlar yaşıyoruz?
9. Öğrencilerin kültürel miras konularına öğrencilerin ilgisini artırmak için ne tür etkinlikler yapıyorsunuz? Hangi tür materyallerden yararlanıyorsunuz? Daha etkin bir kültürel miras eğitimi verebilmek için ne yapmamız gerekir? Bana bu konuda örnek verebilir misiniz?
10. Kültürel miras coğrafya eğitimi ve gelecek konusunda ne düşünüyorsunuz? Kültürel miras konularının coğrafi eğitimi içerisindeki geleceği konusunda ne öngörüyorsunuz?

Sorulara vermiş olduğunuz yanıtlar ve çalışmaya ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Merve Aydemir

Ek 2. Etik Onay Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 03.07.2024-E.985495

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Komisyonu

Sayı : E-77082166-302.08.01-985495
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

03.07.2024

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Merve AYDEMİR'in, Prof.Dr.Salih ŞAHİN'in** danışmanlığında yürüttüğü **"Kültürel Miras Eğitiminin Ortaöğretim Coğrafya Eğitimindeki Yeri ve Önemi"** adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **11.06.2024** tarih ve **11** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Araştırma Kod No: 2024 - 1031

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Ek: 1 Liste
DAĞITIM
Gereği:
Sayın Prof. Dr. Salih ŞAHİN

Bilgi:
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu bel

ETİK KOMİSYONU KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ : 11.06.2024		TOPLANTI SAYISI : 11	
ADI – SOYADI		İMZA	
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA BAŞKAN			
Prof. Dr. Zehra GÖÇMEN BAYKARA BAŞKAN YRD.			
Prof. Dr. C. Haluk BODUR			
Prof. Dr. Seçil ÖZKAN			
Prof. Dr. Cevriye TEMEL GENCER			
Prof. Dr. İlkey ULUTAŞ			
Prof. Dr. Kemalettin DENİZ			
Prof. Dr. Makbule GEZMEN KARADAĞ			
Prof. Dr. İlyas OKUR			
Prof. Dr. Nihan KAFA			
Doç. Dr. Melek Gülşah ŞAHİN			
Doç. Dr. Gökhan DELİCEOĞLU			
Doç. Dr. Elvan İNCE AKA			

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 3. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

GAZİ ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU FORM-2

Rev-2
25.01.2022

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU

KATILIMCILAR İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Sizi, Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan 11.06.2024 tarih / E-77082166-302.08.01-985495 sayı ile izin alınan* ve Gazi Üniversitesi Coğrafya eğitimi yüksek lisans öğrencisi Merve Aydemir tarafından yürütülen "KÜLTÜREL MİRAS EĞİTİMİNİN ORTAÖĞRETİM COĞRAFYA EĞİTİMİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ " başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahipsiniz. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.

*Gazi Üniversitesi Etik Komisyon izini alındıktan sonra doldurularak kullanılacaktır.

Araştırmanın Amacı	Araştırmanın asıl amacı Coğrafya eğitiminde kültürel miras konularının ne ölçüde yer aldığı, alması gerektiği ve yapılması gereken değişiklikler hakkında coğrafya öğretmenlerinden odak grup görüşmesi ile görüşlerini almaktır. Konuyla ilgili elde edilen veriler ışığında öneriler yapılması amaçlanmaktadır.
Araştırmanın Yöntemi	Çalışmada coğrafya öğretmenlerinin kültürel miras öğelerinin coğrafya eğitimindeki yeri yönelik görüşlerini ortaya koymak için nitel veri toplama yöntemlerinden odak grup görüşmesi gerçekleştirilecektir. Odak grup görüşmesi genellikle küçük bir grupla yapılmaktadır. Bu yöntem önceden belirlenmiş bir konu ve yönerge çerçevesinde konuya hâkim kişilerin fikirlerini rahat bir şekilde dile getirebileceği bir ortamda, düşüncelerini almak için yapılan nitel bir veri toplama yöntemidir. Çalışma Ankara'daki metropol ilçelerindeki farklı okullarında görev yapan toplamda 10 coğrafya öğretmeni ile gerçekleştirilecektir. Odak grup görüşmesi için literatürde grupların 10 kişiden fazla olmasının olumsuz etkileri söz konusu olacağı belirtildiğinden, sayı bununla sınırlandırılmıştır. Bu sebeple katılımcı sayısı 10 olarak belirlenmiştir. Konuyla ilgili uzmanlığa sahip katılımcılar, özgün ve detaylı perspektifler sunabilir ve daha nitelikli tartışmaya katkıda bulunabileceği kabul edilmektedir. Görüşme soruları konu hakkında uzman bir akademisyene sunulmuş ve görüşler alındıktan sonra gerekli düzenlemeler yapılarak son şekli verilmiştir. Görüşme soruları konuya ilişkin açık uçlu sorulardır. Öğretmenlere yöneltilen açık uçlu sorulardan alınan cevaplar ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınarak çözümlenecektir. Bu çözümleme katılımcıların kişisel bilgileri gizli tutularak yüksek lisans bitirme tezi için kullanılacaktır.
Araştırmanın Öngörülen Süresi (Başlama ve Bitiş Tarihi Başvurudaki Başlangıç ve Bitiş Tarihi ile Uyumlu Olmalıdır.)	29.04.2024 / 29.10.2024
Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı	7
Araştırmanın Yapılacağı Yerler	Yüz yüze Gazi üniversitesi yerleşkesinde gerçekleştirilecektir
Görüntü ve/veya ses kaydı alınacak mı?	Evet ☒ Hayır ☐

Tablo katılımcıların anlayabileceği biçimde, akademik dil kullanılmadan yazılacaktır.

KATILIMCI BEYANI

Yukarıda amacı ve içeriği belirtilen bu araştırma ile ilgili bilgiler tarafıma aktarıldı. Bu bilgilerden sonra araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğim takdirde gerek araştırma yürütülürken gerekse yayımlandığında kimliğimin gizli tutulacağı konusunda güvence aldım. Bana ait verilerin kullanımına izin veriyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin dikkatle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU FORM-2Rev-2
25.01.2022

Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden çekilebilirim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana herhangi bir ödeme yapılamayacaktır. Araştırma ile ilgili bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu çalışmaya hiçbir baskı altında kalmadan kendi bireysel onayım ile katılıyorum. İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

Araştırma yürütücüsü(Tez çalışmalarında Danışman tarafından imzalanacaktır.)

Adı ve Soyadı	Salih Şahin	Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		6/05/2024
Katılımcı		
Adı ve Soyadı		Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		
Velayet veya Vesayet Altındaki Katılımcılar için Veli/Vasi		
Adı ve Soyadı		Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..